

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**ROZHODOVACÍ PRAXE SOUDŮ
VE VĚCECH RODINNÝCH**

Jan Šíma

Plzeň

2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**ROZHODOVACÍ PRAXE SOUDŮ
VE VĚCECH RODINNÝCH**

Zpracoval: Jan Šíma

**Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.,
katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení**

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan ŠÍMA**
Osobní číslo: **R19M0390P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Rozhodovací praxe soudů ve věcech rodinných**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

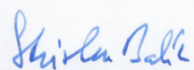
- Zákonný rámec dovolání jako opravného prostředku
- Rozhodování okresních a krajských soudů ve věcech podle druhé částí občanského zákoníku
- Komparace judikatury krajských soudů
- Zásah Ústavního soudu do judikatury

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.**
Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „Rozhodovací praxe soudů ve věcech rodinných“ zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly řádně citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

Dále prohlašuji, že elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou shodné.

V Příbrami dne 22. března 2024

Jan Šíma

Poděkování

Na tomto místě bych rád nejprve poděkoval Mgr. Miroslavu Hromadovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho vstřícný přístup a trpělivost a také za jeho cenné rady a připomínky, které mi byly velkou pomocí při zpracování této diplomové práce.

Rád bych rovněž poděkoval prof. JUDr. PhDr. Janu Wintrovi, Ph.D., JUDr. Petru Šukovi a JUDr. Lubomíru Ptáčkovi, Ph. D., kteří si našli čas ve svých jistě nabitých kalendářích a dali mi tak možnost srovnat závěry mé diplomové práce s jejich odbornými názory a zkušenostmi.

Můj dík také patří Městskému soudu v Praze, Krajskému soud v Českých Budějovicích, Krajskému soudu v Hradci Králové, Krajskému soudu v Plzni, Krajskému soudu v Praze a Krajskému soudu v Ústí nad Labem za poskytnutí soudních rozhodnutí zabývajících se rozhodováním soudů ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.

Děkuji také PhDr. Ludmile Brabencové za finální korekturu této diplomové práce.

V neposlední řadě bych chtěl srdečně poděkoval své rodině, přáteli a přátelům za podporu a sílu, kterou mi dodávali v průběhu celého studia.

Seznam zkratek

CMP	zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok
CSP	zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok
CŘS	zákon č. 113/1895 Ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
FamG	Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, 2008
Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Nesporný patent	císařský patent č. 208/1854 Ř. z., o soudním řízení v nesporných právních věcech
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OSŘ 1950	zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SRN	Spolková republika Německo
Stanovisko NS	Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 2016 k zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti, sp. zn. Cpjn 204/2012
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokol na tuto úmluvu navazující přijaté do českého právního řádu sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.
ÚoPD	Úmluva o právech dítěte přijatá do českého právního řádu sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZPO	Zivilprozessordnung, 1950

ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
ZÚS	zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
ZZS	zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

Obsah

Úvod	1
1 Zákonný rámec dovolání jako opravného prostředku	4
1.1 Pojem a základní členění civilního procesu	4
1.1.1 Základní zásady civilního procesu	5
1.1.1.1 Principy vyplývající z práva na soudní ochranu a spravedlivý proces	6
1.1.1.2 Principy odvětvové	8
1.2 Opravné prostředky v civilním procesu	9
1.2.1 Povaha opravných prostředků	10
1.2.2 Druhy opravných prostředků	11
1.2.3 Opravné systémy	14
1.3 Dovolání jako opravný prostředek	16
1.3.1 Historický exkurz	16
1.3.1.1 Přípustnost dovolání ve věcech rodinných	25
1.3.2 Současná právní úprava dovolání	26
1.3.3 Přeshraniční srovnání právní úpravy dovolání	30
2 Rozhodování okresních a krajských soudů ve věcech podle druhé části občanského zákoníku	33
2.2 Řízení před soudem prvního stupně	34
2.3 Řízení o odvolání	39
2.4 Statistické údaje o rozhodování	41
2.4.1 Nápad	42
2.4.2 Svěřování nezletilého do péče	43
2.4.3 Stanovení výše výživného	44
2.4.4 Dohoda rodičů	47
2.4.5 Míra odvolání a míra změny rozsudku	48
3 Komparace judikatury krajských soudů	50
3.1 Péče o nezletilé	51
3.2 Vyživovací povinnost k nezletilým	57
3.3 Styk s nezletilými	66

4	Zásah Ústavního soudu do judikatury	70
4.1	Role Ústavního soudu v soudním systému.....	70
4.2	Postoj Ústavního soudu k přezkumu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.....	74
4.2.1	Statistika rozhodování Ústavního soudu o ústavních stížnostech týkajících se věcí rodinných	77
4.3	Významná rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech rodinných	81
5	Přehled a zhodnocení získaných poznatků	86
	Závěr.....	93
	Seznam použitých zdrojů	95
	Literatura.....	95
	Právní předpisy	99
	Mezinárodní smlouvy	99
	Ústavní zákony	99
	Zákony	99
	Vyhlášky	101
	Zahraniční právní předpisy.....	101
	Důvodové zprávy	101
	Judikatura.....	102
	Rozhodnutí Ústavního soudu	102
	Rozhodnutí Nejvyššího soudu.....	103
	Stanoviska Nejvyššího soudu.....	103
	Rozhodnutí krajských soudů	104
	Ostatní zdroje	104
	Cizojazyčné resumé.....	107
	Příloha č. 1.....	108
	Příloha č. 2.....	113
	Seznam grafů.....	114
	Seznam tabulek.....	115
	Seznam příloh.....	116

Úvod

Možností, jak definovat rodinu, je spousta a budou se různit podle toho, jak na ni bude nahlíženo. Z pohledu psychologie je možné rodinu definovat jako společenskou skupinu spojenou manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí.¹ Sociologie říká o rodině, že jde o formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti.² Právo pro rodinu definici sice nemá, avšak rozeznává veřejný zájem na tom, aby upravilo vzájemné vztahy mezi osobami, které rodinu tvoří.

Rodinné právo jako právní odvětví upravuje nejen širokou škálu právních vztahů mezi manželi a příbuznými osobami a z nich vyplývajících práv a povinností, ale i právní stav těchto osob. Vzhledem k tomu, že se jedná o práva stanovená zákonem, kterých se mohou jednotlivé osoby dovolávat, znamená to, že se o nich povedou i různé typy soudních řízení. Jde o řízení týkající se manželství, vztahu rodičů a dětí, vztahů mezi jinými členy rodiny, osvojení nebo registrovaného partnerství. Zákony upravující civilní řízení pak předpokládají možnost, že může dojít při posuzování jednotlivých případů soudy k chybě, kterou bude třeba napravit, a vytváří proto prostor pro opravu.

Občanský soudní řád obecně poskytuje účastníkům možnost se proti soudním rozhodnutím odvolat za situace, kdy se domnívají, že soud při posouzení věci pochybil, a dále poskytuje i možnost se proti takovému opravnému rozhodnutí dovolat. V případě rodinných věcí je však tato možnost omezena pouze na odvolání a právo dovolat se k Nejvyššímu soudu je ve většině rodinných věcí omezeno. Autor se proto rozhodl v této diplomové práci zkoumat, zda toto omezení práva dovolat se v řízeních o rodinných věcech má nějaký vliv na rozhodovací praxi soudů. Nepřípustnost dovolání v určitém druhu soudních řízení by se totiž mohla projevit v soudním rozhodování, neboť to jako takové není sjednocováno

---

¹ HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 512. ISBN 80-7178-303-X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9da834d0-0610-11e8-9854-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-03].

² JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, s. 206. ISBN 80-7178-535-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ca4fc5f0-4275-11e4-bf02-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-03].

prostřednictvím rozhodování Nejvyššího soudu v dovolacím řízení. Rozhodování o těchto věcech proto končí v úrovni odvolacího řízení u krajských soudů.

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda je v důsledku nepřipustnosti dovolání ve většině řízení o věcech rodinných možné v rozhodovací praxi obecných soudů sledovat určité dopady na způsob a jednotnost rozhodování obecných soudů; a v této souvislosti posoudit, zda je stávající právní úprava nepřipustnosti dovolání vhodná.

Autor proto formuluje za účelem dosažení cíle této práce dvě otázky:

- (i) Je možné pozorovat ve způsobu posuzování a rozhodování jednotlivých případů soudy odlišnosti; a
- (ii) Jaký vliv má na rozhodování obecných soudů judikatura Ústavního soudu jakožto orgánu ochrany ústavnosti?

Prostředkem, který autor zvolil ke zjištění odpovědí na tyto dvě otázky, je analýza a komparace rozhodování krajských soudů ve věcech rodinných. Ačkoliv věci rodinné představují pouze část řízení, které soudy v rámci civilního procesu vedou, je jich hned několik druhů. Vzhledem k tomu, že věnování se všem těmto druhům řízení by autor považoval za příliš rozsáhlé a nepřilíš efektivní, rozhodl se autor provést komparaci těch rozhodnutí, jejichž předmětem řízení byla péče o nezletilé, výživa nezletilých a styk rodičů s nezletilými. V řízeních týkajících se nezletilých je také možno ze všech rodinných věcí sledovat největší zájem na zásahu státu do těchto vztahů, který ztělesňuje ochrana sociálních a právních zájmů dětí.

Přínos této diplomové práce spatřuje autor zejména v tom, že mu není známo žádné, popřípadě málo odborných pojednání, která by se touto problematikou zabývala. S přihlédnutím ke skutečnosti, že by ze závěrů této práce mohlo vyplynout, že zde existuje vzájemná výrazná disproporce v rozhodování obecných soudů o péči, výživě a styku s nezletilými, mohla by být tato zjištění důvodem pro úvahy o změně legislativy v tomto směru.

Tato diplomová práce sestává z úvodu, pěti kapitol a závěru.

První kapitola představuje zákonnou úpravu institutu dovolání jako opravného prostředku, jeho zasazení do systému civilního procesu a stejně

tak i jeho historický vývoj na území České republiky v průběhu právních změn často spojených i s politickým vývojem. Pro srovnání současné právní úpravy dovolání je v této kapitole zahrnuto i přeshraniční srovnání právní úpravy dovolání.

Druhá kapitola se věnuje pohledu na samotný proces toho, jak soudy v prvním a druhém stupni řízení ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi postupují. Autor má v úmyslu upozornit zde na specifika každého z těchto stupňů řízení a kapitolu zakončit představením statistických údajů o rozhodování soudů v opatrovnických řízeních.

Třetí kapitola je tou částí práce, ze které bude možné čerpat odpovědi na výše položené zkoumané otázky, neboť se věnuje samotné komparaci rozhodování krajských soudů s jednotlivými zaměřeními na tři jednotlivá řízení – o péči o nezletilé, o výživném nezletilých a o styku rodičů s nezletilými. Komparace rozhodování mezi jednotlivými krajskými soudy je prováděna skrz jednotlivá zkoumaná hlediska a poskytuje posouzení, zda zde existuje v rozhodování krajských soudů disproporce, či ne.

V kapitole čtvrté vysvětluje autor, jakou roli v celém soudním systému ve vztahu k řízení o péči, výživě a styku s nezletilými zastává Ústavní soud. Zaměřeno bude především na to, jaký postoj chová Ústavní soud k tomu, že zasahuje do rozhodování ve věcech péče, výživy a styku s nezletilými, a v tomto ohledu představí autor i údaje vyplývající ze statistiky rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných. Závěrem je upozorněno na významná rozhodnutí Ústavního soudu, kterými jsou vykládány ústavní normy.

V závěrečné páté kapitole provede autor zhodnocení získaných poznatků z jednotlivých předešlých kapitol práce a společně s tím zhodnotí legislativu *de lege lata* a případně navrhne změny zákonné úpravy *de lege ferenda*.

1 Zákonný rámec dovolání jako opravného prostředku

S ohledem na zkoumanou problematiku této diplomové práce považuje autor za nezbytné v této kapitole zasadit samotné dovolání jako institut, který je součástí civilního procesu podle právního řádu České republiky, do širšího kontextu. Zřetel bude brán především na postavení institutu dovolání v rámci celkové struktury civilního procesu za současné právní úpravy, ale i na jeho historický vývoj jako takový.

1.1 Pojem a základní členění civilního procesu

Procesní právo se v teorii právního dualismu řadí do systému práva veřejného. Civilní proces jakožto součást procesního práva je také jedním z odvětví práva veřejného,³ a proto je třeba důsledně rozlišovat mezi civilním procesem a občanským právem hmotným. Dle principů uplatňovaných v souladu s tzv. organickou teorií je bezpochyby právní úprava civilního procesu součástí veřejného práva, neboť „[j]edním z právních subjektů je orgán veřejné moci, který na základě zákona a v jeho mezích (*secundum et intra legem*) rozhoduje o subjektivních právech a povinnostech“⁴ ostatních subjektů civilního procesu. Tímto subjektem, který autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech, je soud.

Civilní právo procesní v zásadě upravuje postup subjektů civilního procesu v jednotlivých fázích občanského soudního řízení. Zjednodušeně se jedná o úpravu sledu vzájemně návazných úkonů, který je popsán v procesně-právním předpisu, přičemž nám takový předpis rovněž upravuje, kdo může činit jaký úkon a kdy je pro takový úkon „vhodný“ čas.⁵ Ústřední postavou v civilním řízení je pak samozřejmě soud, jehož posláním je zajistit spravedlivou ochranu soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků.⁶

---

³ ŠKOP, Martin; SMEJKALOVÁ, Terezie; ŠTĚPÁNKOVÁ Markéta. *Teorie práva – průvodce studiem*. Online. Brno: Katedra právní teorie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2021 - 2022. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/law/stud/el/teorie_prava/pages/02_04_verejne_soukrome.html. [cit. 2023-11-03].

⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 336 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

⁵ ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1 – 2. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁶ § 1 OSŘ.

Civilní proces je vnitřně členěn na tyto jednotlivé fáze: (i) řízení nalézací, jenž je dále členěno na řízení sporné a nesporné a (ii) řízení vykonávací (exekuční), při kterém dochází k tomu, že je povinný subjekt přiměn, aby splnil, co mu bylo po právu uloženo vykonat, případně čeho se zdržet. Mimo tyto dva základní články obecného civilního procesu jsou rozeznávána také *řízení zajišťovací* a *řízení insolvenční*.⁷ Nalézací řízení je dále instančně děleno na řízení v stupni prvním, odvolací řízení a řízení dovolací, přičemž poslední dvě jmenované instance nalézacího řízení slouží jako forma opravy a kontroly části nalézacího řízení, která proběhla před soudem prvního stupně.

1.1.1 Základní zásady civilního procesu

Právní zásady, nebo také právní principy, jsou základními stavebními kameny celého systému práva. Ačkoliv právní teorie někdy rozlišuje mezi právní zásadou a právním principem, pro účely této podkapitoly s nimi bude nakládáno jako se synonymy. Profesor Gerloch popisuje právní principy jako hodnoty s vyšší mírou abstraktnosti než právní normy, ze kterých neplynou přímo žádná práva a povinnosti, avšak ovládají právní systém jako takový a také se s přihlédnutím k nim vytvářejí právní normy.⁸ V právním státě, jako je ten náš, jsou tyto principy často součástí ústavních zákonů. V našem případě jsou ústavní principy obsaženy v ústavním pořádku,⁹ především pak ale v Ústavě a Listině. V kontextu respektování těchto ústavních principů hovoří profesor Gerloch také o tzv. *prozařování ústavních principů celým právním řádem*. Tyto právní principy je možné dělit na základní a odvětvové.

Profesorka Winterová dále odlišuje, z jakých právních předpisů ten či onen základní právní princip vychází. Zda vychází z ústavního pořádku, nebo z příslušného zákona. Jako jednotící termín je pro tyto zásady řídicí civilní proces možné použít označení *základní principy soudnictví a civilního procesu*.¹⁰

---

⁷ ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 3 – 9. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁸ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 34 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

⁹ čl. 112 Ústavy.

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, s. 66. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: NDK, <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2023-11-10].

1.1.1.1 Principy vyplývající z práva na soudní ochranu a spravedlivý proces

Na ústavní úrovni se jedná především o právo na soudní ochranu a spravedlivý proces.¹¹ Pod toto základní lidské právo se řadí mnoho principů fungování soudnictví, přičemž ty nejpodstatnější budou vyloženy níže.¹²

Zásada nestranného a nezávislého soudu a soudců je jednou z předních zásad, která je *prozařována* celým právním řádem. Vyjádřena je v Ústavě,¹³ Listině,¹⁴ Úmluvě¹⁵, ale i v zákoně o soudech a soudcích.¹⁶ Na nezávislost soudů, a tudíž i soudců je možno nahlížet z institucionálního a funkčního pohledu. Institucionální nezávislost soudů se projevuje především jejich striktním oddělením od ostatních státních orgánů vykonávajících veřejnou moc (organizační oddělení) a udělením suverenity v rámci rozhodování jim svěřených případů (kompetenční oddělení). Funkční nezávislost soudů reprezentuje především znění čl. 95 odst. 1 Ústavy,¹⁷ tj. vázanost soudů při jejich rozhodování pouze zákonem. Nezávislost soudců je pak garantována především procedurou jejich jmenování a výše zmíněnou vázaností pouze zákonem při rozhodování. Největší zárukou nestrannosti soudce by pak dle profesorky Winterové měl být soudce sám.¹⁸ Nestrannost soudce, tedy záruka, že soudce bude rozhodovat spravedlivě vůči oběma stranám sporu, je promítnuta i do obecného procesního předpisu – občanského soudního řádu.¹⁹

Zásada zákonného soudce je v praxi naplňována především požadavkem na zřizování soudních institucí výhradně zákonem (případně ústavním zákonem) a úpravu rozvrhu práce soudců (senátů).

Zásadu rovnosti je možno vykládat jako požadavek na procesní rovnost účastníků řízení, tj. účastníci jsou si před soudem rovni co do jejich postavení

---

¹¹ čl. 36 Listiny.

¹² Zásady, popř. práva plynoucí z práva na soudní ochranu a spravedlivý proces, kterým nebyl věnován v této diplomové práci větší prostor, jsou zásada veřejnosti, ústnosti, rychlosti a hospodárnosti, kontradiktornosti, *ne bis in idem*, právo na projednání za přítomnosti účastníka, být slyšen, na projednání bez zbytečných průtahů a na náležité odůvodnění rozhodnutí.

¹³ čl. 81, čl. 82 odst. 1 a čl. 95 Ústavy.

¹⁴ čl. 36 Listiny.

¹⁵ čl. 6 Úmluvy.

¹⁶ § 62 odst. 1 a § 79 ZSS.

¹⁷ „Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; (...)“

¹⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, s. 71. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: NDK, <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2023-11-10].

¹⁹ § 14 OSŘ.

a práv. Prostředky pro docílení rovnosti účastníků jsou např. poučovací povinnost soudu, právo na tlumočníka nebo povinnost soudu jmenovat opatrovníka.²⁰

Zákaz *denegatio iustitiae*, zákaz odepření spravedlnosti, což znamená povinnost soudů projednat věc, která jim byla předložena zákonem stanoveným způsobem a se zákonem stanovenými náležitostmi.

Ačkoliv jsou výše uvedené zásady civilního procesu vyplývající z práva na spravedlivý proces bez pochyby důležité a autor považuje za nezbytné je zde zmínit; k předmětu práce má největší vztah zásada předvídatelnosti soudního rozhodování. Doktorka Petrov Křiváčková nachází v této zásadě tři roviny.²¹ První rovinou má na mysli již samotnou srozumitelnost právních předpisů, jejich určitost a jasnost. Další dvě roviny je již možné nalézt obsažené v právních předpisech, a to v § 13 OZ a v § 6 OSŘ. Občanský zákoník říká, že „[k]aždý může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; (...).“²² Komentářová literatura tento právní princip dále rozvíjí a vysvětluje, že není možné vykládat jej doslovně, neboť by to pak znamenalo, že k jeho uplatnění by postačovalo ojedinelé, nahodilé rozhodnutí jakéhokoliv soudu nebo dokonce správního orgánu. Docent Lavický proto říká, že k založení legitimního očekávání musí skutečně existovat rozhodovací praxe soudů, která se projevuje stabilitou ve svém rozhodování.²³ Vychází při tom z rozhodnutí Nejvyššího soudu, v němž Nejvyšší soud zdůrazňuje nutnost respektování hierarchického uspořádání soustavy soudů, kdy jsou soudy nižších instancí povinny se podříditi vyjádřeným právním názorům soudu vyššího stupně. Nejvyšší soud při tom neopomíná zdůraznit požadavek na ustálenou rozhodovací praxi soudů.²⁴ Nejvyšší soud taktéž nepochybně reflektuje ve svých rozhodnutích judikatury Ústavního soudu, který se nejednou této problematice ve své rozhodovací praxi

---

²⁰ § 29 OSŘ.

²¹ ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 31. ISBN 978-80-7400-787-3.

²² § 13 OZ.

²³ LAVICKÝ, Petr; BODEČKOVÁ, Jana; BREJCHOVÁ, Gabriela; BRIM, Luboš; ČERNÝ, Michal et al. *Občanský zákoník I. Obecná část: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 78. ISBN 978-80-7400-852-8.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 7. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5012/2014.

věnoval.²⁵ Občanský soudní řád v § 6 stanovuje premisu, že soud postupuje v řízení předvídatelně a v součinnosti s účastníky. Znamená to, že úkony, které soud v rámci řízení zvolí a provede, musí být činěny tak, aby byli účastníci řízení schopni je předvídat a náležitě na ně reagovat. Soud musí proto účastníky řízení v jeho průběhu náležitě a dle zákona poučovat v takovém rozsahu, který je pro zákonný průběh řízení nezbytný.²⁶

1.1.1.2 Principy odvětvové

Zásady samotného civilního procesu neboli tzv. principy odvětvové v sobě nesou základní právní ideje vedení soudního řízení v rámci civilního procesu. Tyto zásady se konkrétně dotýkají jednotlivých subjektů řízení – soudu a účastníků. Jak vykládá profesorka Winterová,²⁷ tak jednotlivé zásady vytváří jakési protikladné partnerské dvojice a v rámci civilního procesu vůči sobě zpravidla stojí v jednom z druhů nalézacího řízení – sporném, nebo nesporném.

Dispoziční zásada a zásada oficiality. Zásada dispoziční dává účastníkům možnost nakládat s řízením jako takovým a jeho předmětem. V praxi to znamená, že záleží na účastnících, zda bude řízení vůbec zahájeno, zda bude trvat a o čem se spor, popř. v jaké výši (je-li součástí peněžité plnění) povede. Účastníci vykonávají toto své právo pomocí *dispozičních úkonů*. Princip oficiality svěřuje procesní iniciativu do rukou soudu, který v řízeních ovládaných zásadou oficiality jedná z úřední povinnosti. Řízení ovládané zásadou oficiality lze vždy zahájit na návrh, avšak soud má možnost jej zahájit i bez návrhu, pokud jsou k tomu naplněny zákonné důvody.²⁸ Soud má také možnost přisoudit více nebo něco jiného, než účastníci navrhovali, neboť jedná i při rozhodování *ex officio*.²⁹

Projednací zásada a zásada vyšetřovací obě ovlivňují tu fázi procesu, v níž jsou zjišťovány skutečnosti o skutkovém stavu. Zásada projednací stanoví, že jsou

---

²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. I. ÚS 1768/22; Nález Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. III. ÚS 1441/17, nebo Nález Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17 a Nález Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 387/18.

²⁶ HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 18. ISBN 978-80-7400-463-6.

²⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, s. 79. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: NDK, <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2023-11-25].

²⁸ § 13 odst. 1 ZŘS.

²⁹ Podmínkou pro tento postup je, že takové řízení bylo možné zahájit i bez návrhu, viz § 26 ZŘS.

to právě účastníci, kdo jsou pramenem jednotlivých zjištění o skutkovém stavu a předkládají tato skutková zjištění soudu prostřednictvím označení důkazů, o něž opírají svá skutková tvrzení. S takto stanoveným postupem se taktéž pojí břemeno tvrzení a břemeno důkazní, kdy odpovídají sami účastníci za to, jak bude skutkový stav zjištěn. Na druhou stranu zásada vyšetřovací dává soudu nejen oprávnění, ale dokonce povinnost vyhledávat si jednotlivé důkazy k prokázání či vyvrácení účastnických tvrzení. Není tím však omezeno právo účastníků označovat důkazy, kterými podporují svůj zájem na předmětu řízení.

V případě obou výše představených dvojic zásad se ta první z nich spíše pojí s řízením sporným a druhá s řízením nesporným, tj. zásady dispozitivnosti a projednací jsou charakteristické pro sporné řízení a zásady oficiality a vyšetřovací jsou charakteristické pro nesporná řízení.³⁰ Je důležité v obou typech nalézacího řízení zásady náležitě odlišovat, protože významným způsobem zasahují do práv a také povinností účastníků vztahujícím se především k povinnosti tvrzení a na povinnost důkazní. Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá rozhodováním soudů v rodinných věcech, které jsou v převážné většině projednávány v nesporném řízení, jsou tato řízení ovládána taktéž zásadou oficiality a zásadou vyšetřovací. Nepochybně jsou těmito dvěma zásadami ovládána řízení ve věcech (i) péče o nezletilé dítě; (ii) výživy nezletilého dítěte a (iii) styku s nezletilým dítětem.

Dále pouze vyjmenuji další odvětvové zásady, jako jsou: zásada volného hodnocení důkazů a princip legální teorie důkazní; zásada arbitrárního a legálního pořádku; zásada koncentrace a zásada eventuální; a zásada materiální a formální pravdy.

1.2 Opravné prostředky v civilním procesu

Ačkoliv se v právní teorii vždy hovoří o *opravných prostředcích*, je důležité zmínit, že se v civilním soudním řízení vždy jedná o nápravu určitým způsobem vadného rozhodnutí a nikoliv o opravu. Oprava má samozřejmě v rámci korekce rozhodnutí také své místo, avšak jinou funkci. Budeme-li chtít být přesní, pak

---

³⁰ Zásada oficiality se nám může promítnout i do řízení sporného, např. v povinnosti soudu po podání návrhu (žaloby). Tím je zahájeno soudní řízení a soud je povinen konat všechny zákonem stanovené úkony k projednání a rozhodnutí věci.

pokud má legislativa na mysli opravu rozhodnutí, je tím myšlena oprava „[ch]yby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti.“³¹ Doktorka Šínová naproti tomu v souvislosti s opravnými prostředky užívá označení náprava, pod kterou zařazuje nápravu obsahových a procesních vad rozhodnutí soudu, jeho nesprávné právní posouzení věci, nedostatečná skutková zjištění atd.³²

Smyslem opravného řízení je stanovit, jestli soudní rozhodnutí napadané příslušným přípustným opravným prostředkem trpí vadou, kterou je nutno napravit, či zda je rozhodnutí bez vady a není třeba jej jakkoliv napravit. V případě, že rozhodnutí vadou trpí, má vyšší soudní instance v rukou nápravné prostředky, tj. zrušení, nebo změna rozhodnutí. Netrpí-li vadou, rozhodnutí je v opravném řízení potvrzeno.³³ Je třeba neopomenout, že učinění spravedlnosti za dost nápravou rozhodnutí není jediným smyslem opravného řízení. Opravné řízení v tomto ohledu plní také funkci sjednocování judikatury. Doktor Zukal rozeznává v rozhodování soudů vyšších instancí dva prvky (i) retrospektivní a (ii) prospektivní.³⁴ Retrospektivní prvek rozhodování má být zaměřen především na kontrolu toho, zda soud nižšího stupně rozhodl správně, a prospektivní prvek má být zaměřen na vytváření nového či úpravu stávajícího právního názoru. V systému kontinentálního práva je kladen větší důraz na retrospektivní prvek rozhodování, avšak postupem času a případně také vlivem *common law* se právě ve vyšších stupních soudní soustavy posouvá do popředí prvek prospektivní, který se snaží vytvářet nové právní názory a v prostředí kontinentálního práva tak blíže interpretovat právní normy obsažené v právních předpisech.

1.2.1 Povaha opravných prostředků

Domnívat se, že je možné dovolávat se nápravy soudního rozhodnutí v jakémkoliv případě, by bylo mylné. Případy, kdy je možné užít toho kterého

---

³¹ § 164 OSŘ.

³² ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 391. ISBN 978-80-7400-787-3.

³³ Rozhodnutí se ve smyslu litery zákona potvrzuje v odvolacím řízení, pokud je výrok rozhodnutí věcně správný, viz § 219 OSŘ. V případě dovolacího řízení však zákon výslovně říká, že pokud je rozhodnutí odvolacího soudu správné, dovolání se zamítá.

³⁴ ZUKAL, Marek. *Opravné prostředky v novém civilním procesu de lege ferenda*. Právník. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., 2018, roč. 157, č. 3, s. 251 – 260. ISSN 0231-6625. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:ae3eba13-ed25-46c5-b49c-6cb51068316b?article=uuid:5520d9a3-f29c-4d6c-9ba9-e7fbbed53bd9>. [cit. 2023-11-25].

opravného prostředku, jsou vyčteny v příslušeném procesním předpisu, zejména pak v občanském soudním řádu. Např. odvolání, které je jakýmsi základním vzorovým opravným prostředkem, je proti rozsudku soudu prvního stupně přípustné vždy vyjma rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10.000 Kč,³⁵ a to především z důvodu snahy o odbřemenění soudů od tzv. bagatelních sporů.³⁶

Každý má právo, aby jeho věc byla projednána před nezávislým a nestranným soudem, a ve světle zásady dvojinstančnosti řízení má právo, aby byla jeho věc projednána v několika instancích soudní soustavy, resp. ve dvou. Ve smyslu ustanovení čl. 36 Listiny je ústavním právem každého „[d]omáhat se (...) svého práva u nezávislého a nestranného soudu.“ Domáhat se toho, aby právo účastníka bylo projednáno před více soudními instancemi, však už ústavním právem není, jak předestřel Ústavní soud ve své judikatuře³⁷ projednávající novelu OSŘ z roku 2005,³⁸ kterou byla zásada dvojinstančnosti řízení oslabena. Na tento názor Ústavního soudu navázal také Nejvyšší soud ve své pozdější rozhodovací praxi.³⁹

1.2.2 Druhy opravných prostředků

Opravné prostředky v civilním procesu můžeme rozdělit do dvou druhů, a to opravné prostředky řádné a mimořádné. Dělicím prvkem mezi těmito dvěma druhy je právní moc předmětného rozhodnutí, kdy řádným opravným prostředkem se napadá dosud nepravomocné rozhodnutí soudu a mimořádným opravným prostředkem je možné zahájit přezkum rozhodnutí, které již nabylo právní moci. Podle doktorky Šínové tato kritéria dle současné právní úpravy splňují pouze dva opravné prostředky – odvolání jakožto řádný opravný prostředek a dovolání jako

---

³⁵ § 202 odst. 2 OSŘ.

³⁶ SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; DOLEŽÍLEK, Jiří; BÍLÝ, Martin et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání Praha: C. H. Beck, 2021, s. 857. ISBN 978-80-7400-828-3.

³⁷ „Na rozdíl od dosavadní právní úpravy tak dochází (v návaznosti na novelu OSŘ) k oslabení zásady dvojinstančnosti řízení, kdy odvolací soud může potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně, jehož výrok je věcně správný, i když založí své rozhodnutí na zcela jiném právním posouzení věci. Ani tato nová právní úprava však nezabavuje odvolací soud dostát zákonem (§ 118a o. s. ř.) mu uložené povinnosti a s takovým právním názorem účastníka řízení seznámit.“ In: Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 129/06.

³⁸ Zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2832/2011.

mimořádný.⁴⁰ Ta toto rozdělení nijak nehodnotí, pouze konstatuje, že v souladu s právní teorií zde leží mezi druhy opravných prostředků dělicí prvek a tím je právní moc rozhodnutí. Naproti tomu označuje doktor Svoboda toto rozdělení sice za tradiční, ale za zavádějící a dodává k tomu, že u opravných prostředků je více kritérií, které je možné zkoumat než jen právní moc rozhodnutí.⁴¹ Doktor Svoboda jako další úhel zkoumání opravných prostředků vidí formální podmínky kladené zákonodárcem k využití daného opravného prostředku. V tomto světle je dělí dle tzv. *mezi objektivní přípustnosti* opravného prostředku a *subjektivních mezi přípustnosti* opravného prostředku.

Subjektivní mez přípustnosti lze spatřovat především v tom, komu dal zákonodárce právo užít daného opravného prostředku. Jakýmsi základním subjektem civilního řízení, kterému je vždy dána možnost užití opravného prostředku, je účastník řízení.⁴² Dalším, komu je uděleno právo podat některý opravný prostředek, konkrétně odvolání, je vedlejší účastník, resp. vedlejší intervent.⁴³ Dovolání podané vedlejším interventem ve věci samé by se však podle právních odborníků setkalo s neúspěchem, neboť občanský soudní řád v této věci mlčí.⁴⁴ V neposlední řadě má možnost podat opravný prostředek také procesní nástupce účastníka řízení.⁴⁵

K vymezení a charakteristice objektivní přípustnosti opravného prostředku poukazuje doktor Svoboda na základní rozdíly. Procesní předpis určuje, proti jakému rozhodnutí je možné daný opravný prostředek užít. Zda se jedná o opravný prostředek proti rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo o opravný prostředek proti

---

⁴⁰ ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 392. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁴¹ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1. ISBN 978-80-7400-774-3.

⁴² Ze zákonných ustanovení § 201, § 228 a 229 § 240 a potenciálně z § 172 OSŘ přímo vyplývá, že účastník řízení je „univerzálním“ subjektem řízení, který je oprávněn podat kterýkoliv z těchto opravných prostředků. V případě podání odporu podle § 172 OSŘ je však toto právo omezeno pouze na žalovaného, neboť by bylo proti smyslu platebního rozkazu dávat možnost žalobci podat proti rozkazu odpor.

⁴³ Důležité je vzhledem ke zkoumanému tématu touto diplomovou prací podotknout, že v nesporných řízeních, která jsou řízeními ve věcech nezletilých, nelze spatřovat v účastnících strany sporu. Proto se v takovém řízení vedlejší účastenství neuplatní.

⁴⁴ LAVICKÁ, Petra. *K vybraným otázkám vedlejší intervence (vedlejšího účastenství)*. Online. In: Advokátní deník, 2021. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/03/30/k-vybranym-otazkam-vedlejsi-intervence-vedlejsiho-ucastenstvi/>. [cit. 2024-02-12.].

⁴⁵ § 107 a § 107a OSŘ.

rozhodnutí soudu odvolacího, či zda není možnost podání opravného prostředku vůbec vázána na vydání soudního rozhodnutí nebo na vydání rozhodnutí konkrétního soudu v rámci instancí. Jako opravný prostředek je nutné dle názoru autora považovat také ústavní stížnost, která sice není opravným prostředkem v rámci civilního procesu, ale v rámci procesu přezkoumávajícím ústavnost daného rozhodnutí.⁴⁶ Je přípustný v zásadě vůči rozhodnutí jakéhokoliv soudu, jakékoliv instance, pokud došlo k vyčerpání všech opravných prostředků, které procesní předpisy civilního procesu nabízí.

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost bývají často řazeny mezi mimořádné opravné prostředky. Toto jejich zařazení je však chybné, a to s ohledem na výklad výše v tomto článku diplomové práce. Doktorka Šínová i doktor Svoboda se shodují na tom, že obě tyto žaloby jsou opravnými prostředky se specifickými vlastnostmi. Přípustnost žaloby na obnovu řízení je vázána na změnu okolností v době, kdy bylo rozhodováno v řízení, které bylo již skončeno. Žalobu na obnovu řízení je možné podat, pokud se objevily skutečnosti či důkazy, které nebylo možno použít v původním řízení, nebo pokud je nyní možné provést důkazy, které v původním řízení být provedeny nemohly. Prostřednictvím žaloby pro zmatečnost, kterou je možné podat pro důvody vyčtené v ustanovení § 229 OSŘ, lze napravit procesní chyby soudů prvního stupně a odvolacích soudů. Ze zjednodušeného výčtu důvodů pro podání žaloby na obnovu řízení výše a vysvětlení podstaty žaloby pro zmatečnost je zřejmé, že není tyto opravné prostředky možné postavit na roveň odvolání nebo dovolání. Podstatným rozdílem mezi opravnými prostředky, jako je odvolání a dovolání a žalobami na obnovu řízení a pro zmatečnost, je v příslušnosti soudů, které tyto žaloby projednávají a rozhodují o nich. Pro odvolání a dovolání je charakteristický devolutivní účinek obou těchto opravných prostředků. O žalobách pro zmatečnost a na obnovu řízení rozhoduje buď soud prvního stupně, nebo soud, který napadené rozhodnutí vydal.⁴⁷

---

⁴⁶ Autor tento svůj názor opírá mimo jiné o výklad v monografii doktora Svobody, viz SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 3. ISBN 978-80-7400-774-3.

⁴⁷ § 235a odst. 1 OSŘ.

1.2.3 Opravné systémy

V předešlé podkapitole práce byly představeny jednotlivé druhy opravných prostředků, které dle současné procesněprávní úpravy občanský soudní řád nabízí. Tato podkapitola bude věnována principům, které ovládají jednotlivá opravná řízení, jež právní teorie nazývá opravnými systémy, nebo jen principy opravného řízení.

Právní teorie zná tři druhy opravných systémů, přičemž každý z nich se zakládá na jednom z opravných principů, a to apelační, kasační a revizní princip opravného řízení.⁴⁸ Podstatu rozdílu mezi těmito třemi systémy je možné hledat v rozsahu, v kterém se může opravný soud napadeným rozhodnutím zabývat. Jinými slovy to znamená, že jednotlivé principy nám stanoví rozsah přezkumu opravného soudu. Liší se také rozsahem práv účastníka, který se přezkumu rozhodnutí domáhá; zda může účastník v rámci opravného řízení tvrdit nové skutečnosti a označovat nové důkazy, či nikoliv atd.

Apelačním principem se dle současné právní úpravy občanského soudního řádu řídí odvolací řízení. Apelační opravný systém umožňuje, aby bylo rozhodnutí soudu přezkoumáno jak po stránce skutkové, tak po stránce právní. Tento princip, někdy také zván odvolací svou charakteristikou pro odvolání jako opravný prostředek, je často považován za základní opravný systém. Skutkové a právní vady vytýkané odvolatelem může apelační soud vyřídit trojím způsobem, a to vytýkané vady přijmout a rozhodnutí zrušit nebo změnit, anebo je odmítnout a rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdit. Apelační opravný systém dovoluje široký přezkum soudního rozhodnutí a umožňuje soudu druhého stupně zjišťovat skutkový stav. Apelační opravný systém však můžeme dále dělit na princip úplné a neúplné apelace. Co od sede tyto dva poddruhy apelačního principu odlišuje, je možnost vnášení novot do řízení před soudem druhého stupně. Princip úplné apelace nova povoluje, neúplná apelace však nové skutečnosti a důkazy, které v řízení před soudem prvního stupně nebyly uplatněny, zakazuje. Na základě principu úplné

---

⁴⁸ STAVINHOVÁ, Jaruška; HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 410. ISBN 80-210-3271-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:42019680-e232-11e4-995b-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-01-28].

apelace byla právní úprava odvolání založena až do roku 2001⁴⁹ a dnes je omezen na nesporná řízení v rámci civilního procesu.

Opravný systém založený na kasačním principu umožňuje kasačnímu soudu, aby takto napadené rozhodnutí zrušil, či potvrdil. Kasačnímu soudu není umožněno, aby rozhodnutí nižší soudní instance změnil. Dalším dělicím prvkem, kterým se liší od apelačního opravného systému, je možnost přezkumu rozhodnutí pouze po právní stránce. Soud přezkoumává případné porušení hmotného nebo procesního práva. Dle právní úpravy platné do roku 2013 bylo na tomto opravném systému založeno řízení o dovolání a nyní je tímto principem z řízení o opravných prostředcích dle občanského soudního řádu ovládáno řízení o žalobě pro zmatečnost.⁵⁰

Revizní opravný systém je syntézou obou výše jmenovaných opravných principů a z každého z nich se do něj dostala pouze část. Z apelačního systému se do revizního principu dostala možnost soudu, jak rozhodnout o napadeném rozhodnutí. V rámci revizního opravného systému může soud napadené rozhodnutí potvrdit, souhlasí-li s právním posouzením soudu nižšího stupně, anebo, odhalil-li pochybení v postupu soudu nižšího stupně, může napadené rozhodnutí zrušit, či změnit. Shodně jako v kasačním opravném systému je soud oprávněn napadené soudní rozhodnutí přezkoumávat pouze po stránce právní, tedy posouzení otázky týkající se hmotného nebo procesního práva. Změnit napadené rozhodnutí (jak bylo výše popsáno) může soud však jen za okolností, že soud nižšího stupně náležitě a správně zjistil skutkový stav, avšak ten neposoudil právně správně. Revizním principem je podle současné právní úpravy civilního procesu ovládáno řízení o dovolání, a to od roku 2013.⁵¹

---

⁴⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, s. 436. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2023-11-29].

⁵⁰ ŠÍNOVÁ, Renata; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 394. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁵¹ SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; ŠÍNOVÁ, Renáta; BÍLÝ, Martin et al. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 774. ISBN 978-80-7400-506-0.

1.3 Dovolání jako opravný prostředek

Vzhledem k tomu, že z výše nastíněné problematiky opravných prostředků je dovolání právě tím opravným prostředkem, jehož postavení, funkce a povaha jsou v této práci stěžejními, bude nadále v této podkapitole věnována pozornost právě přiblížení dovolání v civilním procesu. Jako první autor předestírá postavení dovolání a jeho užití v předešlých právních úpravách od počátku Československé republiky, resp. opravného prostředku, který se dovolání, jak jej dnes známe, nejvíce podobal nebo jej nahradil v určité éře vývoje právní úpravy civilního procesu

1.3.1 Historický exkurz

První zmínky o mimořádném opravném prostředku odpovídajícímu smyslu dovolání⁵² jako součásti opravných systémů v rámci civilně-procesního předpisu můžeme zaznamenat v Josefinském soudním řádu z roku 1781. Josefínský soudní řád pracuje se dvěma opravnými prostředky – apelací a řádnou revizí. Apelace při tom byla ekvivalentem dnešního odvolání, neboť směřovala proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Řádná revize byla opravným prostředkem proti nepravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnutí soudu první instance změněno. Josefínský soudní řád ještě nepochybně nepracoval s řádnou revizí jako opravným prostředkem proti potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu. Je důležité také upozornit, že řádná revize měla stejné účinky jako apelace (odvolání), tj. účinky suspenzivní i devolutivní. Novoty byly jak v apelačním, tak revizním řízení vyloučeny.⁵³

Rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895 ř. z. byl civilním procesním předpisem, který nahradil Josefínský soudní řád. Různými autory je tento zákoník označován za nadčasový⁵⁴ a s přihlédnutím ke skutečnosti, že byl, pochopitelně se změnami, účinným až do roku 1950,⁵⁵ tento názor nelze rozporovat. Soustava civilního soudnictví zůstala nadále trojinstanční a dovolání bylo nadále

---

⁵² Dovolání jako opravný prostředek k posouzení věci třetí soudní instancí.

⁵³ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 14 – 15. ISBN 978-80-7598-860-7.

⁵⁴ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s. 510. ISBN 978-80-7380-257-8.

⁵⁵ Rakouský civilní řád soudní byl recipován prvním zákonem Československé republiky v roce 1918, a to zákonem č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, někdy též zvaném recepční norma.

koncipováno jako řádný opravný prostředek. Dovolací řízení bylo dle původního návrhu z roku 1895 řízením neveřejným, což se postupem času změnilo. Vedle dovolání stál ještě jeden opravný prostředek, a to rekurs. Dovolání bylo přípustné proti rozsudkům odvolacích soudů.⁵⁶ Rekurs byl pak specifickým opravným prostředkem, kterým bylo možno napadnout usnesení soudu především z důvodů vyčtených v § 477 CŘS. Přípustnost rekursu proti usnesením soudu první stolice byla stanovena § 517 CŘS ve znění účinném do 31. 7. 1947. Proti usnesením odvolacího soudu byl rekurs přípustný, pokud takovým usnesením bylo (i) odvolání odmítnuto; (ii) vyřčeno, že rozsudek soudu první stolice byl zmatečný; nebo (iii) řízení přikázáno k jinému soudu.⁵⁷ Dovolání bylo možné podat, jak z důvodu přezkoumání skutkové stránky věci, tak stránky právní. Dovolání již bylo dle § 502 CŘS přípustné i proti potvrzujícím rozsudkům soudů odvolacích. Rakouský civilní řád soudní dále velmi pečlivě stanovil náležitosti dovolání. To kromě všeobecných náležitostí mělo obsahovat označení rozsudku, proti němuž směřovalo, rozsah nápadu, zvolení dovolacích důvodů a návrh rozhodnutí dovolacího soudu. Lhůta pro podání dovolání byla ze zákona 14 dnů.⁵⁸ Dovolací řízení bylo primárně koncipováno jako písemné, avšak dovolací soud mohl v případě potřeby nařídít ústní jednání dle § 509 CŘS. Soudem příslušným k projednání dovolání byl pak dle říšského zákona č. 217/1896 ř. z., o soudní organizaci, ve znění od roku 1918, Nejvyšší soud Československé republiky.⁵⁹ Vzhledem k tomu, že přezkum rozhodnutí, co se týče povahy přezkumu na úrovni dovolacího soudu, bych se nejvíce přikláněl k názoru profesora Fialy, který popisuje systém jako čistě revizní, a to s ohledem na ustanovení § 503 a § 510 CŘS; kdežto doktor Bulín v dovolání viděl snoubení systému kasačního a revizního, jak shrnuje a dokládá doktor Stanislav.⁶⁰ Zajímavostí je, že v rakouském civilním řádu soudním bylo zakotveno ustanovení, které sankcionovalo taková dovolání,

---

⁵⁶ § 502 CŘS.

⁵⁷ § 519 CŘS.

⁵⁸ § 505 CŘS.

⁵⁹ V době před vznikem samostatného Československého státu byl nejvyšší soudní instancí podle říšského zákona č. 217/1896 ř. z., o soudní organizaci, Nejvyšší soudní a kasační dvůr se sídlem ve Vídni.

⁶⁰ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 17. ISBN 978-80-7598-860-7.

kteřá soud posoudil jako svémocná a ve své podstatě účelová s cílem v řízení obstruovat.⁶¹

Řízení ve věcech rodinných nebyla ani jako taková rakouským civilním soudním řádem upravena. Právní úprava a teorie civilního procesu však již tehdy znala rozdělení na řízení sporné a nesporné, jejichž krátké charakteristice se tato práce také výše věnuje. Základní normou pro civilní proces byl pochopitelně stále civilní řád soudní, podobně jako je dnes občanský soudní řád považován za *lex generalis*, avšak nesporná řízení měla svou zvláštní úpravu ve zvláštním právním předpise. Tímto předpisem byl císařský patent č. 208 z roku 1854. Čtenář Nesporného patentu, který by v něm hledal úvodní ustanovení, která by představila předmět úpravy, by je nenašel. Ze smyslu právní úpravy tedy vyplývalo, že Nesporný patent je speciální právní úpravou k obecným předpisům upravujícím civilní proces.⁶² Samotný specifický proces, který dnes známe ze ZŘS jako *řízení ve věcech péče soudu o nezletilé*, v Nesporném patentu speciálně upraven nebyl. Výchova a výživa byla stanovena hmotněprávním předpisem⁶³ a z něj také vyplývala úprava vztahů. Byl-li skutečný stav v rozporu s právem, byl účastník oprávněn podat soudu návrh, aby v dané věci rozhodl.⁶⁴ Stran opravných prostředků hovoří Nesporný patent pouze v ustanovení § 9,⁶⁵ kdy jako opravné prostředky uvádí stížnost, resp. rekurs a rozklad. O projednání věci nejvyšším soudem se pak Nesporný patent zmiňuje v § 16, dle nějž je možné stěžovat si k nejvyššímu soudu, pouze pokud je zde patrný odpor rozhodnutí se zákonem, anebo se spisy, či z důvodu zmatečnosti. Není však možné vyloučit užití obecných opravných prostředků, které jsou upraveny v rakouském civilním řádu soudním, kdy v ČŘS není stanoveno jakékoliv omezení přípustnosti s ohledem na řízení ve věcech rodinných. Z toho je možné učinit závěr, že opravné prostředky, o nichž je výše pojednáváno – dovolání a rekurs dle úpravy ČŘS – bylo možné uplatnit i v řízení

---

⁶¹ § 512 ČŘS; tomuto také odpovídala pokuta stanovená po novelizaci v roce 1929, která dosahovala do výše 3.000 Kčs, viz § 220 ČŘS.

⁶² Tím byl do roku 1898 Josefský soudní řád z roku 1781 a mezi lety 1898 a 1950 civilní řád soudní.

⁶³ Tímto předpisem byl zákon č. 946/1811 Sb.z.s, obecný zákoník občanský, originálním názvem *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, (ABGB).

⁶⁴ Jak vyplývá z ustanovení § 142 ABGB, nedohodnou-li se rodiče po rozluce nebo rozvodu na péči a výchově dětí, rozhodne o takové věci soud.

⁶⁵ Pouze ve znění do 1. 11. 1931.

ve věcech rodinných.⁶⁶ Vzhledem k tomu, že k možnosti užít opravných prostředků dovolání a rekursu v rodinných věcech dospěl autor v rámci svých vlastních úvah a interpretace litery zákona bez možnosti ověření této teze v odborné literatuře, považuji za nezbytné opřít tuto svou úvahu alespoň o praxi. Judikatura z období první republiky jasně dokládá v několika případech, že nejvyšší soud se zabýval ve své rozhodovací praxi rodinnými věcmi, včetně péče o nezletilé a stanovení výživného pro nezletilé.

„Žádost nemanželského otce, by mu bylo dáno do výchovy a opatrování dítě, jež dosud bylo ve výchově u matčiny rodiny, byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem mimo jiné (...)“⁶⁷

„Při rozvodu manželů od stolu a lože byly dány děti právoplatně do výchovy otcovy, k napotomní žádosti matky pak ji soud první stolice povolil jednak navštívit děti jednou měsíčně a pobytí s nimi od 9 do 17 hodin, jednak vzít si je o hlavních prázdninách na 14 dní k sobě. Rekursní soud usnesení prvního soudu ohledně měsíčních návštěv potvrdil, ohledně prázdninového pobytu však je zrušil a uvedl v tomto směru v důvodech: Jinak má se však věc s ustanovením, že matka může mítí dítka každý rok o hlavních prázdninách po 14 dnů u sebe. § 142 obč. zák. rozeznává mezi tím, komu byly děti předány, a tím, kdo se s nimi smí stýkati, tedy mezi jejich přechovavatelem a navštěvovatelem. U onoho se zdržují, tento za nimi dochází nebo dojíždí. Pobyt jejich je u přechovavatele, u něho se mají děti zdržovati. V tomto případě je přechovavatelem otec, tj. stěžovatel, poněvadž rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 27. června 1922 bylo vysloveno, že se děti přenechávají stěžovateli. S tím nutno počítati a nelze na tom ničeho měniti. Neprávem tedy vyslovil první soud, že matka má právo, děti každý rok na nějaký čas k sobě vzít a u sebe chovati. Oním rozhodnutím bylo jí právo toto odepřeno.“

---

⁶⁶ Možnost užití opravných prostředků upravených rakouským civilním řádem soudním je implikována v ustanovení § 7 zákona č. 100/1931 Sb., o základních ustanovení soudního řízení nesporného, který je svým způsobem novelou Nesporného patentu. Zákon č. 100/1931 Sb. má vůči Nespornému patentu derogační účinky, viz § 53, a působí dále vůči Nespornému patentu jako *lex specialis*.

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 3. 1923, sp. zn. R I 292/23 prostřednictvím VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských*. Ročník pátý. Praha: Právnické vydavatelství v Praze, společnost s.r.o., 1925. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/4318>. [cit. 2024-02-12].

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu. ⁶⁸

„Soud první stolice uložil nemanželskému otci platiti na výživné dítěte, jež bylo v péči u poručníka, měsíčně 100 K, pomínuv návrh otce, by mu bylo dítě odevzdáno do výchovy a výživy. Rekursní soud zrušil napadené usnesení a uložil prvnímu soudu, by nejprve rozhodl o zmíněném návrhu nemanželského otce. Důvody: Dle § 169 obč. zák. nemůže otec odnít matce nemanželské dítě, pokud je sama chce a může vychovávat, a jest na otci, by platil výživné. Kdyby však dobru dítěte hrozilo nebezpečí výchovou matky, jest otec povinen, dítě matce odejmouti a k sobě vzíti nebo je jinak bezpečně a slušně umístiti. Povinnost tato vzhází mu nejen v uvedeném případě, nýbrž i tehdy, není-li matka s to, aby sama dítě vychovávala. Dle zákona jest tedy nemanželský otec zásadně povinen hraditi pouze náklady výchovy dítěte u matky. Kromě toho má nemanželský otec povinnost a právo, převzít dítě do své péče a výchovy nebo je umístiti na své útraty jinde. Z toho plyne, že nemanželský otec není bez dalšího a za všech okolností povinen platiti výlohy z umístění dítěte u třetích osob, jmenovitě stalo-li se tak bez jeho souhlasu a bez právního důvodu. Není proto v tomto případě otec bez dalšího povinen, hraditi výlohy výchovy dítěte u poručníka. Ježto projevil ochotu, vzít dítě do své péče, neměl býti jeho návrh opomenut a neměl býti bez dalšího uznán povinným platiti výživné.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu. ⁶⁹

Autor si dovoluje podotknout, že toto je pouze výběr z mnoha rozhodnutí, která tvoří tzv. *Vážného sbírku* a týkají se rodinných věcí zkoumaných nejvyšším soudem. Z výše citovaných rozhodnutí tedy nepochybně vyplývá, že se přezkumem rozhodování soudů nižších instancí Nejvyšší soud Československé republiky jako soud nejvyšší instance široce zabýval.

Nejednu změnu v civilním procesu týkající se dovolání a jemu podobných opravných prostředků přinesl politický převrat v únoru roku 1948. Prvním ze série

---

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 3. 1923, sp. zn. R II 81/23 VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských*. Ročník pátý. Praha: Právnícké vydavatelství v Praze, společnost s.r.o., 1925. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/4318>. [cit. 2024-02-12].

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 5. 1922 sp. zn. R I 481/22. Vážný č. 1684/1922. In: POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vztahů mezi rodiči a dětmi (s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 229. ISBN 978-80-7478-322-6.

právních předpisů tohoto poúnorového období byl zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Zlidovění soudnictví, resp. zapojení ostatních občanů jako laických soudců po boku profesionálních soudců v soudních senátech, odpovídalo politickým změnám v Československu a také nastavení soudnictví v Sovětském svazu. Trojinstanční soudní soustava byla dle sovětského vzoru změněna na soustavu dvojinstanční.⁷⁰ Zákonem o zlidovění soudnictví byla dále zrušena některá ustanovení rakouského civilního řízení soudního, mezi nimiž byla i ustanovení o dovolání a částečně též rekursu jako opravných prostředků v rámci civilního procesu.⁷¹ Tyto opravné prostředky nahradila podle zákona o zlidovění soudnictví stížnost pro zachování zákona jako mimořádný opravný prostředek. Stížností pro zachování zákona bylo možné napadnout rozhodnutí soudu řádného, zvláštního nebo rozhodčího a podávala se k nejvyššímu soudu. Jedinou aktivně legitimovanou osobou byl pak podle zákona o zlidovění soudnictví generální prokurátor.⁷² Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí o stížnosti pro zachování zákona rozhodl, zda došlo k porušení zákona, či nikoliv. Generální prokurátor jakožto žalobce v takovémto řízení nebyl omezen jakoukoliv zákonnou lhůtou pro podání stížnosti. V případě, že se nejvyšší soud vyslovil tak, že rozhodnutí bylo v rozporu se zákonem, měla strana sporu právo v patnáctidenní lhůtě od doručení rozhodnutí stížnostního soudu podat soudu první stolice návrh na zrušení nebo změnu rozhodnutí ve věci.⁷³

Dalším předpisem, který už vzešel z právníkové dvouletky, byl kodex civilního práva procesního, tj. zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), který nabyl účinnosti k počátku roku 1951. Tímto zákonem byl kompletně zrušen rakouský civilní řád soudní z roku 1895. Výsledkem práce komise pro civilní právo procesní byl právě OSŘ 1950, kdy hlavními pozitivy toho předpisu bylo především sjednocení úpravy všech různých typů občanskoprávních řízení do jednoho jediného předpisu. Při nahlédnutí na OSŘ 1950 ještě více z perspektivy je pak nepochybným pozitivem, že se přijetím tohoto zákona odstranila dvojkolejnost českého a slovenského práva

---

⁷⁰ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s. 633. ISBN 978-80-7380-257-8.

⁷¹ § 142 bod. 9. ZZS.

⁷² § 55 odst. 1 ZZS.

⁷³ § 62 ZZS.

v civilním procesu, která zde existovala od vzniku samostatné republiky. Opravnými prostředky podle OSŘ 1950 byly – odvolání, stížnost (řádné opravné prostředky), stížnost pro porušení zákona a obnova řízení (mimořádné opravné prostředky). Mimořádný opravný prostředek nejvíce se blíží charakteristickým rysům dnešního dovolání je pak samozřejmě stížnost pro porušení zákona, která je postavena na takřka stejném základu jako stížnost pro zachování zákona podle zákona o zlidovění soudnictví. Aktivně legitimován k podání stížnosti byl opět generální prokurátor, avšak ten byl zákonem částečně limitován, a to v případech, kdy šlo o rozhodnutí soudu o neexistenci manželství, o prohlášení za mrtvého, nebo byl-li k dispozici jiný opravný prostředek, kterým bylo možné dosáhnout zrušení rozhodnutí.⁷⁴

První občanský soudní řád z roku 1950, který upravoval jak řízení nalézací – sporné i nesporné, exekuční a konkursní, byl nahrazen s účinností od 1. 4. 1964 zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který je účinný s mnoha změnami v České republice dodnes. Ani v roce 1964 nebyla součástí OSŘ úprava dovolání. Nový občanský soudní řád převzal z předcházejícího kodexu opravné prostředky tak, jak v něm byly upraveny.⁷⁵ Došlo však ke změnám v případě úpravy osob aktivně legitimovaných k podání stížnosti pro porušení zákona a byla také stanovena lhůta pro její podání. Okruh osob aktivně legitimovaných podat stížnost podle § 236 OSŘ ve znění účinném v roce 1964 byl rozšířen z generálního prokurátora na předsedu Nejvyššího soudu ČSSR a dále na krajského a okresního prokurátora a předsedu krajského okresního soudu v závislosti na tom, proti jakému rozhodnutí stížnost pro porušení zákona směřovala. Lhůta stanovená zákonem pro podání stížnosti pro porušení zákona činila dle příslušné úpravy 3 roky od právní moci rozhodnutí, proti němuž byla stížnost podávána.⁷⁶

S ohledem na výklad v předešlých odstavcích týkající se stížnosti pro zachování, resp. porušení zákona, je zřejmé, že OSŘ 1950 ani OSŘ ve znění

---

⁷⁴ § 218 OSŘ 1950.

⁷⁵ Nový občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.) však opustil stížnost jako řádný opravný prostředek proti usnesením okresních soudů, jak bylo upraveno v § 190 a násl. OSŘ 1950. Podle úpravy OSŘ z roku 1964 bylo jediným řádným prostředkem proti rozhodnutím soudů prvního stupně upraveno odvolání, pokud nebudeme odpor proti platebnímu rozkazu považovat za řádný opravný prostředek proti rozhodnutí soudu.

⁷⁶ § 238 OSŘ ve znění platném do 31. 12. 1991.

do konce roku 1991 neobsahovaly jakoukoliv speciální úpravu týkající se její přípustnosti ve věcech rodinných vůči jiným řízením v rámci civilního procesu.

Ačkoliv byl v období od roku 1964 do sametové revoluce novelizován občanský soudní řád pětkrát, nikdy do něj nebylo zařazeno dovolání jako opravný prostředek. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek nahradilo stížnost pro porušení zákona v občanském soudním řádu v roce 1992 prostřednictvím novelizačního zákona č. 519/1991 Sb. Novela OSŘ z roku 1992 pochopitelně přinesla mnoho dalších a z obecného pohledu významnějších změn, jako například navrácení pravomoci obecným soudům rozhodovat obchodní věci, soudní přezkum rozhodnutí správních orgánů ve správním soudnictví (část V. OSŘ) a konečně věcná příslušnost obecných soudů v prvním stupni řízení.⁷⁷ Dovolání jako mimořádný opravný prostředek bylo přípustné proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu. Přípustnost dovolání je aspektem, který se postupným vývojem měnil ještě mnoho let po zavedení dovolání do OSŘ. Podmínky přípustnosti dovolání dle § 237 OSŘ ve znění účinném do konce roku 2000 ve skutečnosti byly důvody, které způsobovaly zmatečnost řízení, jak byla definována již v ČRS.⁷⁸ Dále byla přípustnost dovolání po opětovném zavedení do právního řádu postavena na principu univerzality a částečně na zásadě diformity, které se otiskly do znění § 238 odst. 1 a § 239 odst. 1 OSŘ ve znění do konce roku 1995. Projevem principu univerzality byla přípustnost dovolání z pravidla proti všem rozhodnutím odvolacího soudu, avšak jen za určitých podmínek. Podstata zásady diformity spočívala pak především v tom, že dovolání bylo přípustné pouze za okolností, kdy rozhodnutí soudu prvního stupně a soudu odvolacího bylo odlišné.⁷⁹ Potvrzovalo-li jedno rozhodnutí druhé, dovolání přípustné nebylo.⁸⁰ Občanský

---

⁷⁷ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 26. ISBN 978-80-7598-860-7.

⁷⁸ Znění ustanovení § 237 OSŘ ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000: „Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže a) bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů; b) ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení; c) účastník řízení neměl procesní způsobilost a nebyl řádně zastoupen; d) v téže věci bylo již dříve pravomocně rozhodnuto nebo v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení; e) nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoli podle zákona ho bylo třeba; f) účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem; g) rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.“

⁷⁹ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 31. ISBN 978-80-7598-860-7.

⁸⁰ Dovolání nebylo přípustné pochopitelně se stanovenými výjimkami, především pak v § 238 odst. 2 a § 239 odst. 2 OSŘ ve znění do konce roku 1995.

soudní řád také pracoval s výjimkou *rozhodnutí zásadního významu po právní stránce*. Posuzování tohoto „zásadního právního významu“ rozhodnutí však přinášelo mnoho problémů a tyto v praxi dopadaly na právo účastníků řízení na spravedlivý proces. Jak popisuje doktor Stanislav ve své monografii,⁸¹ Ústavní soud se pokusil s právní úpravou dovolání, která nebyla příliš vhodná, vypořádat ve své judikatuře. Ta se však stala terčem kritiky Evropského soudu pro lidská práva z důvodu nepřehlednosti a nejednotnosti postupu jak Ústavního soudu, tak Nejvyššího soudu.

Novela občanského soudního řádu, která nabyla účinnosti k 1. 1. 2001, přinesla zásadní změnu, a to především v tom, že vydělila z právní úpravy dovolání část podmínek její přípustnosti a vtělila je do „staronového“ opravného prostředku – žaloby pro zmatečnost. Vláda v důvodové zprávě k novelizačnímu zákonu č. 30/2000 Sb. uvádí jasné důvody, proč nebyla úprava, kdy byly důvody pro zmatečnost podřazeny pod opravný prostředek dovolání, vhodná. Důvodová zpráva vlády jako předkladatele novelizačního zákona zdůvodňuje přijetí úpravy, která navrácí do předpisu řídicí civilní proces žalobu pro zmatečnost a výrazně mění podmínky přípustnosti dovolání, především systematikou a smyslem obou opravných prostředků. Vláda poukazuje na to, že bude novou právní úpravou dovolání možné, aby nejvyšší soud skutečně plnil svou funkci jako soudu, jehož prostřednictvím má docházet ke sjednocování judikatury obecných soudů.⁸² Snaha o vyřešení komplikované právní úpravy vzhledem k přípustnosti dovolání pro zásadní právní význam pře se projevila v ustanovení § 237 odst. 3 OSŘ,⁸³ které bylo i nadále novelizováno v roce 2009 za účelem zpřesnění důvodů, pro něž je dovolání možné podat. Novelizační zákon č. 7/2009 Sb. rozšířil přípustnost dovolání pro zásadní právní význam rozhodnutí o případy, kdy byla daná právní otázka řešena jakýmkoliv soudy, nejen odvolacími soudy a dovolacím soudem, odlišně a pokud má být otázka posouzena dovolacím soudem jinak. Novela na druhou

---

⁸¹ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 27 - 29. ISBN 978-80-7598-860-7.

⁸² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, k bodům 316 a 317 č. 30/2000 Dz.

⁸³ § 237 odst. 3 OSŘ ve znění zákona č. 30/2000 Sb., „*Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.*“

stranu již nespátkovala zásadní právní význam při rozporu rozhodnutí odvolacího soudu s hmotným právem.⁸⁴ Tento výčet obsažený v ustanovení § 237 odst. 3 písm. c) OSŘ však není možné považovat za výčet taxativní, nýbrž za výčet demonstrativní.

S odkazem na jednu z předešlých podkapitol práce věnující se opravným systémům je taktéž vhodné zařadit institut dovolání v období od roku 1992 do konce roku 2012 do některého z těchto systémů. Ze znění ustanovení § 243b OSŘ ve znění do konce roku 2012 s přihlédnutím ke všem jeho novelám od roku 1992 nepochybně vyplývá, že v tomto období byl nejvyšší soud oprávněn o napadených rozhodnutích meritorně rozhodnout pouze dvěma způsoby, a to tak, že rozhodnutí potvrdil jako věcně správné a dovolání zamítl, nebo rozhodnutí zrušil na základě podaného dovolání. Stran důvodů, pro něž mohlo být dovolání podáno dle § 241a odst. 2 a 3 OSŘ ve znění do konce roku 2012, mohlo být rozhodnutí odvolacího soudu posuzováno nejen po své právní stránce, ale též po stránce skutkové, resp. skutečnost, že rozhodnutí odvolacího soudu se zakládalo na skutkovém zjištění, které nemělo oporu v dokazování, byla dovolacím důvodem. Za užití výše předestřené popisu v podkapitole o opravných systémech je nepochybné, že dovolací řízení bylo do roku 2012 postaveno na kasačním principu. Mimoto toto tvrzení potvrzuje odborná literatura.^{85 86}

1.3.1.1 Přípustnost dovolání ve věcech rodinných

Přípustnost dovolání je základním dalo by se říci sítím, skrz které se dostane jen vymezená množina rozhodnutí, jejichž důležitost je dle zákonodárce natolik zásadní, aby je posuzoval ještě po řádném proběhnuvším dvoustupňovém soudním řízení dovolací soud. Od zavedení dovolání do našeho právního řádu nedosahovala podle zákonodárce takové důležitosti rozhodnutí týkající se rodinného práva. V ustanoveních upravující přípustnost dovolání vždy zákonodárce dovolání vyloučil jako nepřipustné ve věcech rodinného práva. Výjimku z tohoto pravidla

---

⁸⁴ VLASÁK, Michal. *Dovolání po souhrnné novele občanského soudního řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 9, s. 308-312. ISSN 1210-6410.

⁸⁵ BUREŠ, Jaroslav a DRÁPAL, Ljubomír. *Dovolání podle občanského soudního řádu*. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 112. ISBN 80-7049-087-X.

⁸⁶ DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav; DLOUHÁ, Eva; DOLEŽÍLEK, Jiří; FIALA, Roman et al. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1956. ISBN 978-80-7400-107-9.

pak představovala rozhodnutí o omezení nebo zbavení rodičovských práv, určení (popření) otcovství nebo o nezrušitelném osvojení.⁸⁷ Vzhledem k tomu, že takovéto omezení zde v právním řádu před rokem 1948 neexistovalo, je legitimní tázat se, proč k němu došlo. V důvodové zprávě k novelizačnímu zákonu, kterým došlo k zavedení dovolání opět do civilního procesu v roce 1992, se vláda k omezení přípustnosti dovolání v bagatelních věcech a věcech rodinných vyjádřila v tom smyslu, že za účelem zamezení zahlcení dovolacího soudu nezvládnutelným množstvím dovolání bylo třeba možnost dovolání omezit. Umožnění podání dovolání ve většině věcí rodinného práva a bagatelních věcech by bylo podle vlády nepřiměřené. Takovouto argumentaci pokládá autor za dostatečnou s ohledem na bagatelní spory, neboť důvod omezení vyplývá již ze samotné podstaty bagatelních sporů, avšak směrem k rozhodnutím ve věcech rodinného práva pokládá autor argumentaci vlády při nejmenším za nedostatečnou.⁸⁸ Vládou jakožto předkladatelem zákona nebylo v příslušné části důvodové zprávy dostatečně vysvětleno, proč byla tato úprava přijata a práva účastníků v určitém typu civilního řízení omezena vůči ostatním řízením.

1.3.2 Současná právní úprava dovolání

Základy dovolání, tak jak jej známe z občanského soudního řádu dnes, položila novela OSŘ provedená zákonem č. 404/2012 Sb. Novelizace občanského soudního řádu byla tématem jednání v Poslanecké sněmovně již nějakou dobu. Hlavním důvodem přípravy novely v tu dobu bylo především až paralyzující ochromění nejvyššího soudu, který byl přetížen podáními v dovolacím řízení. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu pracovalo více než rok na přípravě návrhu na úpravu dovolání v občanském soudním řádu a nakonec předložilo Ministerstvu spravedlnosti tuto navrhovanou úpravu. Do příprav novely zákona však zasáhl Ústavní soud svým nálezem,⁸⁹ kterým zrušil ustanovení § 237 odst. 1 psím. c) OSŘ ve znění do konce roku 2012. Důvodem, pro který

---

⁸⁷ Ihned po zavedení dovolání do občanského soudního řádu novenou č. 519/1991 Sb. bylo znění § 238 odst. 3 následující: „Dovolání není přípustné ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovských práv, určení (popření) otcovství nebo o nezrušitelném osvojení.“

⁸⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, k § 238 č. 519/1991 Dz.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zveřejněný ve Sbírce zákonů pod číslem 147/2012 Sb.

Ústavní soud ustanovení OSŘ ve znění do konce roku 2012 zrušil, byla především předvídatelnost práva, resp. nepředvídatelnost rozhodnutí soudu na základě tohoto ustanovení.⁹⁰ Ústavní soud popsál ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ ve znění do konce roku 2012 za neurčité a vágní a v souvislosti s požadavky na předvídatelnost práva dle Ústavy není možné, aby takové ustanovení bylo součástí právního řádu a bylo určující pro rozhodnutí o přístupu k nezávislým soudům. Ústavní soud také do jisté míry vytyčil zákonodárci hranice pro to, jak připravit budoucí úpravu dovolání, a to tak, že úprava musí být předvídatelná do té míry, aby přípustnost dovolání byla zřejmá každému případnému dovolateli ještě před tím, než dovolání podá. Tímto byla podmínka zásadního právního významu rozhodnutí z právní úpravy dovolání vyřazena a nahrazena zcela novou koncepcí dovolání, avšak i nadále jako mimořádného opravného prostředku.⁹¹

Díky změně zákonné koncepce dovolání mělo být opětovně docíleno úplného naplnění druhé velice důležité funkce dovolání a dovolacího soudu jako takového, a to funkce sjednocovací. Nová koncepce dovolání od roku 2013 je značně jednodušší, než bylo dovolání v jakékoliv fázi svého vývoje mezi lety 1992 a 2012. Zjednodušení dovolání se dotklo především přípustnosti, vůči jejíž kritériím se Ústavní soud ve svém nálezu vymezil. Přípustnost dovolání byla zásadně zobecněna, a to tak, že je dovolání možné podat v zásadě vůči jakémukoliv rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo odvolací řízení ukončeno.⁹² Tato široce a obecně vymezená přípustnost je dále omezována, a to ustanovením § 238 OSŘ, které specifikuje případy, kdy dovolání přípustné není,⁹³ a mimo to není dovolání přípustné jen proti důvodům rozhodnutí odvolacího soudu. Na rozdíl od vymezení přípustnosti v předchozí právní úpravě je přípustnost dovolání definována taxativním výčtem, resp. obecná přípustnost je taxativně omezována. Rozhodnutí odvolacích soudů je od roku 2013 možné zkoumat, jak vyplývá z výše uvedeného, již jen po právní stránce, přičemž řešení takové právní otázky týkající se hmotného

---

⁹⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Dovolací řízení po novele občanského soudního řádu ve světle slovenské, německé a francouzské právní úpravy. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22, č. 1, s. 20-34. ISSN 1210-8278.

⁹¹ STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 49. ISBN 978-80-7598-860-7.

⁹² § 237 OSŘ.

⁹³ Dále je dovolání přípustné podle § 238a OSŘ proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na místo účastníka, o přistoupení dalšího účastníka a o záměně účastníka.

nebo procesního práva tkví v tom, že: (i) se odvolací soud v rámci odvolacího řízení odchytil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu; (ii) předmětná právní otázka nebyla dosud dovolacím soudem řešena; (iii) je dovolacím soudem řešena jinak; nebo (iv) ji má dovolací soud posoudit v daném případě jinak.⁹⁴ Přípustnost dovolání posuzuje nyní již výlučně dovolací soud. Důvod pro podání dovolání byl také poměrně zjednodušen, a to do té míry, že je zde pouze jeden – napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.⁹⁵

V neposlední řadě byla významným posunem změna principu, na němž se dovolací řízení zakládalo. Přejít od jednoho opravného systému k druhému můžeme vidět v zákonném ustanovení § 243d odst. 1 písm. b) OSŘ – tedy, že dovolací soud smí kromě potvrzení nebo zrušení rozhodnutí odvolacího soudu jeho rozhodnutí rovněž změnit. Od účinnosti novely OSŘ (od roku 2013) je tak dovolací řízení ovládáno revizním principem.⁹⁶

Institut tzv. advokátního příjmu, který je možno vzhledem k důsledkům jeho nesplnění⁹⁷ považovat za podmínku řízení, neopustil současnou právní úpravu dovolání. Proto je stále třeba, aby ten, kdo dovolání podává, byl v rámci dovolacího řízení zastoupen osobou vyhovující kritériím v § 241 OSŘ.⁹⁸ Lhůta pro podání dovolání byla zachována a i nadále činí dva měsíce od doručení rozhodnutí odvolacího soudu účastníku.

Jak je možné seznat z taxativního vymezení případů, kdy není dovolání přípustné podle § 238 OSŘ, převzalo pochopitelně toto ustanovení ve své nové podobě přetrvávající trend, tj. vyloučení rodinných věcí z přezkumu v rámci dovolacího řízení, nejedná-li se o manželské majetkové právo. V rámci tohoto omezení došlo ke kosmetickým změnám v důsledku rekonstrukce soukromého

---

⁹⁴ § 237 OSŘ.

⁹⁵ § 241a odst. 1 OSŘ a WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena; ZOULÍK, František; SMOLÍK, Petr; FRINTA, Ondřej et al. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, s. 536. ISBN 978-80-7502-076-2.

⁹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; HROMADA, Miroslav; RABAN, Přemysl; SVITÁK, Stanislav; TRIPES, Antonín et al. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 359. ISBN 978-80-7380-714-6.

⁹⁷ Nedostatek podmínky stanovené v § 214 OSŘ ústí v zastavení řízení, viz § 241b odst. 3 OSŘ ve spojení s § 104 odst. 2 OSŘ a usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 733/2001.

⁹⁸ Termín advokátní příjmu, běžný v právních kruzích, není ovšem ve smyslu ustanovení § 241 OSŘ vyčerpávající, neboť ustanovení § 241 OSŘ samo zmiňuje, že je možné se nechat zastoupit notářem. S akcentem na ustanovení § 241 odst. 2 OSŘ je advokátní příjmu pojmem spíše historickým a tradičním.

práva hmotného v roce 2014.⁹⁹ K zásadnějším změnám ve vymezení případů, ve kterých není dovolání přípustné, došlo ke konci roku 2017, kdy vstoupila v účinnost novela OSŘ a ZŘS.¹⁰⁰ Cílem tohoto novelizačního zákona bylo podle důvodové zprávy vlády mj. odbřemenění dovolacího soudu. Vláda dále předkládala jednotlivé argumenty pro navrhovaná řešení vyvstalé situace s vysokým zatížením dovolacího soudu a jedním ze zásadních argumentů pro to, proč generálněji omezit přípustnost, bylo, že se nejvyšší soud nebude muset zabývat dovoláními ve věcech „[b]ez významnějšího judikatorního přesahu z hlediska sjednocování judikatury.“¹⁰¹ V tomto kontextu se také vláda odvolává na úpravu dovolání před rokem 2001, kdy o přípustnosti dovolání rozhodovaly soudy odvolací, což jak praxe ukázala, přinášelo nežádoucí efekt ústící v tzv. *regionální judikatury*. Novelou z roku 2017 byla nepřípustnost dovolání rozšířena dovolání proti (i) výroku o nákladech; (ii) usnesení, kterým bylo rozhodnuto o osvobození od soudního poplatku; (iii) usnesení, kterým bylo rozhodnuto o žádosti účastníka o ustanovení zástupce a (iv) rozhodnutí, kterým odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.¹⁰² Později byl tento výčet ještě rozšířen o jedno omezení – nepřípustnost dovolání proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o zproštění od složení zálohy podle exekučního řádu.¹⁰³

Od 1. 1. 2014 také vstoupil v účinnost procesněprávní předpis upravující civilní řízení, který doplnil občanský soudní řád – zákon o zvláštních řízeních soudních. Část OSŘ, která upravovala tato „zvláštní“ soudní řízení, byla zrušena a nově upravena právě v ZŘS. Mezi zvláštní řízení soudní patří mimo jiné i právě věci rodinné a věci upravené zákonem o registrovaném partnerství. Přípustnost dovolání ve věcech rodinných a ve věcech registrovaného partnerství je vyloučena

---

⁹⁹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině byl nahrazen ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník vztahujícími se k rodinnému právu (část. II. OZ) přičemž do taxativního výčtu dle § 238 OSŘ byly také opožděně zařazeny věci dle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství (novela č. 404/2012 Sb.).

¹⁰⁰ Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁰¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 296/2017 Dz.

¹⁰² Zákon č. 296/2017 Sb.

¹⁰³ Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

na základě ustanovení § 30 ZŘS, a to samozřejmě s přihlédnutím k výjimkám.¹⁰⁴ Dovolání ve většině věcí spadajících do rodinného práva tak není dovolání přípustné, ať už je řízení o takové věci vedeno podle OSŘ nebo ZŘS. Důvodové zprávy jak k novele OSŘ z roku 2012, tak k ZŘS se k tomuto omezení nikterak nevyjadřují a neodůvodňují jej, pouze jej konstatují.¹⁰⁵

1.3.3 Přeshraniční srovnání právní úpravy dovolání

Pro získání perspektivy při posuzování dovolání jako opravného prostředku obrací autor pozornost k tomu, jaké úpravy se dostává institutu dovolání či jeho ekvivalentům za hranicemi naší republiky v právní řádech, které jsou tomu českému blízké. Pro srovnání autor zvolil dva sousední státy – Slovenskou republiku a Spolkovou republiku Německo.

Civilní proces na sousedním Slovensku byl až do roku 2015 upraven stejným předpisem, jako je u nás dodnes, tedy občanským soudním řádem z roku 1964. Na Slovensku bylo v roce 2015 přistoupeno k rekodifikaci civilně-procesních předpisů a byly přijaty dva nové zákony – zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok a zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok. CSP byl přijat jako obecný předpis upravující civilní proces a CMP jako zákon k němu speciální, velmi podobně jako u nás byl přijat ZŘS. Dovolání je podle CSP koncipováno jako mimořádný opravný prostředek, neboť podání dovolání ve většině případů nemá suspenzivní účinek.¹⁰⁶ Příslušným k projednání dovolání je Nejvyšší soud Slovenské republiky v Bratislavě. Podmínky přípustnosti dovolání dle § 420 CSP takřka kopírují přípustnost dovolání podle OSŘ ve znění účinném do konce roku 2000; podle současné úpravy OSŘ se jedná o parametry přípustnosti žaloby pro zmatečnost. Dále je dovolání podle § 421 CSP přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, (i) pokud se odvolací soud odklonil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, (ii) pokud taková otázka ještě nebyla dovolacím soudem vyřešena, nebo (iii) pokud je dovolacím soudem daná věc rozhodována rozdílně. Jediným důvodem pro podání dovolání podle § 421 CSP je nesprávné právní

---

¹⁰⁴ Dovolání je přípustné, jde-li o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, o určení nebo popření otcovství nebo nezrušitelném osvojení.

¹⁰⁵ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, č. 292/2013 Dz.

¹⁰⁶ Výjimkou je dovolání podané proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o nároku ze směnky, viz § 444 odst. 4 CSP.

posouzení. I v rámci slovenské právní úpravy je dovolací řízení vystavěno na revizním principu. Obecně podle CSP omezuje přípustnost dovolání jen majetkový cenzus. V rámci věcí rodinných je přípustnost dovolání omezena ustanovením § 76 CMP, a to tak, že dovolání není přípustné proti rozhodnutí, kterým bylo manželství rozvedeno, nebo označeno za neplatné či zdánlivé; nebo proti rozhodnutí v řízení o navrácení nezletilého do ciziny ve věci neoprávněného přemístění nebo zadržení. Z uvedeného tedy vyplývá, že např. ve věcech řízení o svěřeni nezletilého do péče, stanovení výživného pro nezletilého nebo osvojení nezletilého je podle CSP i CMP dovolání přípustné.

V SRN je civilní proces upraven občanským soudním řádem – *Zivilprozessordnung* z roku 1877 (znovuzaveden v roce 1950). ZPO je obecným právním předpisem civilního procesu v Německu, jedná se o předpis poměrně rozsáhlý. Institut dovolání je v rámci německého právního systému označován jako revize - *Revision* a rozhoduje o něm vždy Spolkový soudní dvůr sídlící v Karlsruhe. Revize je v ZPO koncipována jako řádný opravný prostředek, který s sebou nese oba účinky – devolutivní i suspenzivní. Německé dovolání, resp. revize, je stejně jako v českém právní řádu vystavěno na právním posouzení dané věci. O přípustnosti revize rozhoduje soud, vůči jehož rozhodnutí je revize podávána, nikoliv Spolkový soudní dvůr¹⁰⁷ jako u nás Nejvyšší soud. Revizí je možné podle § 542 odst. 1 ZPO napadnout rozsudek, který byl vydaný odvolacím soudem (soudem druhého stupně). V této části se liší německá úprava od české, neboť náprava usnesení v německém civilním procesu probíhá „ve třetím“ stupni podle speciálního opravného prostředku – stížnosti *Rechtsbeschwerde*. Možnost podání revize proti rozsudku je taktéž v německém právním řádu omezena majetkovým cenzem. Ve věcech rodinných není možné podle ZPO podat revizi, neboť ve všech rodinných věcech se rozhoduje usnesením, tudíž se na taková rozhodnutí podání revize nevztahuje. Stejně jako v českém právní řádu je v Německu blíže proces v rodinných věcech upraven odlišným právním předpisem – zákon o řízení ve věcech rodinných a ve věcech dobrovolné

---

¹⁰⁷ Revizi může ještě na základě stížnosti proti nepřipuštění revize připustit sám Spolkový soudní dvůr, viz § 543 ZPO nebo ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Dovolací řízení po novele občanského soudního řádu ve světle slovenské, německé a francouzské právní úpravy. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22, č. 1, s. 20-34. ISSN 1210-8278.

příslušnosti.¹⁰⁸ FamG neupravuje revizi jako opravný prostředek, upravuje však právní stížnost, kterou je možno přirovnat k dovolání vůči usnesení a podle § 70 FamG je možno takovou stížností napadnout rozhodnutí soudu druhého stupně, pokud má takové rozhodnutí zvláštní právní význam. Důvodem pro podání stížnosti spočívá v porušení zákona, resp. že norma zákona nebyla použita správně (§ 72 FamG). Podle FamG nejsou rodinné věci jako rozhodnutí o svěření nezletilého do péče nebo stanovení výživného pro nezletilého vyloučeny z přezkumu stížností.

---

¹⁰⁸ *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* z roku 2008.

2 Rozhodování okresních a krajských soudů ve věcech podle druhé části občanského zákoníku

Druhá část občanského zákoníku je věnována hmotněprávní úpravě rodinného práva. Rodinným právem se pak podle docentky Zuklínové (Hendrychové) má na mysli soubor těch právních norem, které upravují zejména právní stav příbuzných osob, jakož i manželů a osob sešvagřených a především jejich vzájemná práva a povinnosti.¹⁰⁹ Občanský zákoník dělí rodinné právo do tří hlav: (i) manželství; (ii) příbuzenství a švagrovství a (iii) poručenství a jiné formy péče o dítě. Systematicky je rodinné právo možné dělit na právo manželské, právo rodičů a dětí a právo upravující vztahy obdobné rodinným vztahům.¹¹⁰

Vzhledem k tomu, že samotná hmotněprávní úprava rodinného práva je široká, je obsáhlá i rozhodovací praxe soudů. Autor se proto bude nadále v této a následujících kapitolách, jak bylo nastíněno v úvodu práce, zabývat rozhodováním soudů, které se týká péče soudu o nezletilé se zaměřením na péči a výživu nezletilého dítěte.

Právní předpis, kterým se řídí procesní postup v řízení ve věcech péče o nezletilé, je primárně zákon o zvláštních řízeních soudních z roku 2013. Řízení ve věcech péče o nezletilé je i s odkazem na obsah předešlé kapitoly řízením nesporným. Neznamená to však, že by se občanský soudní řád, který je jakýmsi kodexem civilního procesu, na řízení ve věcech péče o nezletilé nevztahoval. Mezi OSŘ a ZŘS je vztah subsidiarity a speciality, přičemž ZŘS obsahuje ta speciální ustanovení pro různé typy nesporných řízení a OSŘ stanovuje obecnou úpravu civilního procesu jako takového. Občanský soudní řád je tady subsidiární úpravou vůči zákonu o zvláštních řízeních soudních.¹¹¹ Zároveň ale ZŘS obsahuje obecnou a zvláštní část, přičemž obecná část zahrnuje základní ustanovení o řízení, příslušnosti a určuje např. kdo je a není účastníkem; zvláštní část tato obecná ustanovení zpřesňuje a dále rozvíjí v každém jednom řízení dle ZŘS. Je proto

---

¹⁰⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 2. upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 15. ISBN 80-210-2706-1. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:5779bd80-1ecb-11e7-a77b-001018b5eb5c>. [cit. 2024-02-12].

¹¹⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA Jiří; ELISCHER David; FRINTA Ondřej et al. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. s. 22. ISBN 978-80-7478-937-3.

¹¹¹ § 1 odst. 3 ZŘS.

možné říci, že vůči ustanovením zvláštní části ZŘS se uplatňuje dvojí subsidiarita; ustanovení obecné části ZŘS a také ustanovení OSŘ.

Zvláštností rodinného práva jakožto norem obsažených v občanském zákoníku a v ZŘS je schopnost hmotněprávních norem stanovených občanským zákoníkem mít skutečný procedurální dopad na řízení vedené podle ZŘS.¹¹² V rámci řízení týkajícího se péče o nezletilé dítě je možné poukázat například na ustanovení § 907 odst. 3 OZ, kdy soud v rámci projednávání věci péče o nezletilé má povinnost uloženou mu hmotněprávní normou dbát práva dítěte na udržování osobního styku s oběma rodiči, a proto rozhoduje i o styku s nezletilým (k této spojitosti více níže).

Zákon o zvláštních řízeních soudních stanoví zvláštní věcnou a místní příslušnost pro řízení, která jsou jím upravena. V § 3 odst. 1 ZŘS je stejně jako v § 9 odst. 1 OSŘ stanoveno, že jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy. Následující odstavce obou ustanovení pak uvádí výjimky, v nichž je v prvním stupni příslušný krajský soud. Vzhledem k tomu, že ve výčtu případů pod § 3 odst. 2 ZŘS nejsou řízení ve věcech nezletilých obsažena, zabývají se jimi vždy okresní soudy. Ve smyslu místní příslušnosti stanoví § 4 odst. 1 ZŘS obecně, že pokud nestanoví ZŘS jinak, je místně příslušný ten obecný soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná. Speciálně pak v § 4 odst. 2 ZŘS stanoví, že obecným soudem nezletilého účastníka, který není plně svéprávný, je soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných skutečností, své bydliště. Ustanovení § 467 ZŘS toto následně opakuje a v odst. 2 doplňuje, že pokud není příslušný soud znám, nebo nemůže včas zakročit, zakročí ten soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje.

2.2 Řízení před soudem prvního stupně

Zákon o zvláštních řízeních soudních zná celkem 17 předmětů řízení ve věcech péče o nezletilé, přičemž tento výčet je zásadně demonstrativní¹¹³ a obsažen v ustanovení § 466 ZŘS. Řízení, která jsou uvedena

---

¹¹² Doktor Svoboda na to sám upozorňuje ve své monografii – SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 9. ISBN 978-80-7400-606-7.

¹¹³ SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1013. ISBN 978-80-7400-788-0.

pod písm. b) a c) § 466 ZŘS, tj. péče o nezletilé dítě a výživa nezletilého dítěte, jsou řízeními, jejichž popisu bude nadále věnována pozornost. Tato dvě řízení bývají velice často spojována a je o těchto věcech rozhodováno společně, a to v důsledku rozluky¹¹⁴ nebo rozvodu rodičů nezletilého dítěte.¹¹⁵ Řízení podle § 466 písm. d) ZŘS – řízení o styku s nezletilým dítětem, je sice vyděleno jako samostatné řízení, avšak je velmi úzce spjato s dvěma výše zmíněnými řízeními.¹¹⁶ Doktor Svoboda¹¹⁷ mezi těmito třemi řízeními vidí rovněž spojitost, avšak zpřesňuje ji v tom ohledu, že řízení o výživě nezletilého a o styku s ním jsou integrální součástí řízení o péči o nezletilé dítě, nikoliv však naopak.¹¹⁸ Řízení dle § 466 odst. b), c) a d) ZŘS, jsou-li vedena společně a je-li o těchto věcech rozhodováno jedním rozhodnutím soudu z důvodu vzájemné provázanosti, nazývají soudy takové řízení často souhrnně řízením o poměrech nezletilého.

Řízení o péči o nezletilé dítě, jeho výživě a styku s ním zahájí soud buď na návrh, nebo z moci úřední, tj. bez návrhu.¹¹⁹ Návrhem se v tomto smyslu míní návrh účastníka řízení.¹²⁰ Zvláštní formou zahájení řízení na návrh je zahájení řízení ústně do protokolu, a to za podmínek stanovených v § 14 ZŘS, která je na řízení ve věcech péče o nezletilé uplatnitelná. Pokud je řízení zahajováno na návrh a v těchto případech je možné řízení zahájit také bez něj, soud není vázán návrhem obsaženým

---

¹¹⁴ V tomto kontextu je rozlukou míněna situace, na kterou myslí ustanovení § 908 OZ, tj. rodiče nezletilého dítěte společně nežijí a netvoří spolu jednu domácnost. Toto ustanovení však zahrnuje dle doktrorky Nové i takovou situaci, kdy spolu rodiče žijí a sdílí společnou domácnost, avšak prakticky spolu nežijí, viz § 908 - PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír; BAJER, Jan; BALARIN, Jan et al. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání ve znění 2. aktualizace, 2023. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjls144dsx3qmy4taoa>. [cit. 2024-03-18].

¹¹⁵ § 906 odst. 1 OZ a také § 908 OZ.

¹¹⁶ Ústavní soud tato tři řízení vnímá jako natolik spojená, že ve světle své judikatury je pojímá komplexně, tj. v řízení o péči o nezletilé dítě je namísto rozhodnout nejen o případné výživě nezletilého, ale také o styku s ním. Viz Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 260/17.

¹¹⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 11. 2015, sp. zn. 10 Co 325/2015, (SR 2/2016 s. 50).

¹¹⁸ Bylo-li však např. již pravomocně rozhodnuto soudem o péči o nezletilého a společně s tím i o jeho výživě a styku s ním a poměry stran výživy nebo styku s ním se změnily, může rodič podat návrh na změnu rozhodnutí stran výživy nebo styku s nezletilým. Dospěje-li soud v rámci tohoto nového řízení o změně rozhodnutí, že je třeba změnit rozhodnutí i ve věci péče o nezletilého, pak musí soud toto řízení dodatečně zahájit. In: SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 55. ISBN 978-80-7400-606-7.

¹¹⁹ § 13 odst. 1 ZŘS a § 468 ZŘS.

¹²⁰ Dalším subjektem, který je nadán pravomocí podat návrh na zahájení řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, je státní zastupitelství, ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) ZŘS ve spojení s § 8 odst. 2 ZŘS.

v podání navrhovatele a může rozhodnout o péči o nezletilého, jeho výživě nebo styku s ním odlišně. Toto oprávnění soudu vyplývá přímo z ustanovení § 26 ZŘS.

K určení, kdo budou účastníci řízení, je nutno vycházet z ustanovení § 6 ZŘS, avšak v ustanovení o řízení ve věcech péče o nezletilé není dále specifikováno, kdo jsou účastníci řízení. Je proto třeba opět nahlédnout do hmotněprávní úpravy, a to konkrétně do ustanovení § 906 - 908 OZ. Ať už bude řízení zahájeno na návrh, nebo bude z moci úřední zahájeno soudem, účastníky řízení vždy budou nezletilý/í a ti, o jejichž péči o něj/ně bude rozhodováno, v zásadě tedy jeho/jejich rodiče. Pokud by se měl řízení účastnit ještě někdo další, soud jej přibere do řízení.¹²¹ Řízení se proto mohou účastnit osoby, které mají přímý zájem na jeho výsledku (např. prarodiče nezletilého). Proto soud dle potřeby a podstaty řízení může okruh účastníků rozšířit v průběhu řízení nebo naopak zúžit. Nezletilý je v řízení před soudem vždy zastoupen opatrovníkem,¹²² kterého mu soud pro účely řízení jmenuje dle § 469 ZŘS.

Úkolem soudu je v rámci řízení o úpravě poměrů nezletilého rozhodnout o tom, do jaké péče budě dítě svěřeno a v této návaznosti stanovit případně výživné vůči nezletilému a upravit případný styk rodičů s nezletilým. Soud může dítě svěřit do výlučné péče jednoho z rodičů, společné péče rodičů, anebo stanovit, že rodiče budou pečovat o dítě ve střídavé péči. Při rozhodování soud zohledňuje vyjádření a postoj rodičů k úpravě jejich poměru k nezletilému a rovněž by měl soud přihlídnout k názoru nezletilého. Stanovisko rodičů k tomu, jak by si přáli upravit poměr k nezletilému, může mít několik forem. Rodič, který žádá úpravu poměrů nezletilého, může své postavení k tomu, jaký si přeje poměr k nezletilému mít, zahrnout do svého návrhu soudu na zahájení řízení. Je pak velice pravděpodobné, že jej soud vyslechne jako účastníka a bude čerpáno z této výpovědi, co do vyjádření postoje rodiče k úpravě poměrů k nezletilému. Další možností je dohoda obou rodičů na úpravě poměrů k nezletilému. Tato dohoda může

---

¹²¹ § 7 odst. 1 ZŘS.

¹²² Opatrovníkem je v rámci řízení o poměrech nezletilého jmenován orgán sociálně-právní ochrany dětí. Funkci takového opatrovníka vykonává obec s rozšířenou působností (pokud jde o věc se vztahem k cizině, může být opatrovníkem v souladu s § 470 ZŘS jmenován Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí). In: SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1034. ISBN 978-80-7400-788-0.

obsahovat shodu rodičů jak na způsobu péče o nezletilého, tak na výživném pro něj a styku s ním. Takovou dohodu může pak soud ve formě rozsudku schválit.¹²³ Dohodnou-li se však rodiče pouze na výživném, nebo pouze na styku s nezletilým, nemůže soud takovou dohodu rodičů schválit, neboť musí nejprve rozhodnout o péči o nezletilého. Postoj nezletilého k tomu, jak mají být poměry mezi ním a rodiči upraveny, je třeba zjistit, a to v návaznosti na jeho schopnost si utvořit vlastní názor a sdělit jej.¹²⁴ Právo dítěte na informace, ze kterých soud při rozhodování vychází, a také právo dítěte na to být náležitě seznámen s výsledkem řízení vychází již z čl. 12 ÚoPD.¹²⁵ Nezletilému musí být tedy vždy dán prostor k tomu, aby vyjádřil svůj postoj k věci.¹²⁶ Není-li nezletilý schopen informace o řízení vstřebat a vyjádřit určitým způsobem svůj názor např. na to, se kterým z rodičů by chtěl žít, jde-li o svěření do péče jednoho z rodičů, vyslechne soud toho, kdo je schopen zájmy dítěte ochránit.¹²⁷ O způsobilosti dítěte vytvořit si a projevit svůj vlastní názor k předmětu řízení platí vyvratitelná domněnka obsažená v ustanovení § 867 odst. 2 OZ, a to že je toho schopno dítě starší 12 let.¹²⁸ Sdělení názoru nezletilým probíhá formou pohovoru soudu s dítětem. Soud pak zajistí, aby pro výslech nezletilého¹²⁹ byly adekvátní podmínky.

V průběhu řízení je soud povinen zjistit všechny skutečnosti, které jsou relevantní pro správné rozhodnutí ve věci. Soud v souladu s § 19 ZŘS nařizuje ve věci jednání (vždy). Vzhledem k tomu, že nesporná řízení, jímž řízení o poměrech k nezletilému bezpochyby je, jsou ovládána zásadou vyšetřovací, je soud povinen si skutečnosti potřebné k rozhodnutí vyhledat, i když mu je účastníci sami z vlastní iniciativy nepředloží. Z komentářové

---

¹²³ § 906 odst. 2 OZ.

¹²⁴ § 867 OZ.

¹²⁵ „(1) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

(2) Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“

¹²⁶ V rámci úpravy ZŘS je právo nezletilého na informace o řízení zahrnuto v ustanovení § 20 odst. 4.

¹²⁷ Takovou osobou může být někdo z příbuzných nezletilého.

¹²⁸ Dítě, které dovršilo patnáct let věku, je také v důsledku novely OSŘ účinné k 1. 7. 2021 jednou z osob, které jsou doručovány písemností jako účastníku řízení. Viz novelizační zákon č. 192/2021 Sb.

¹²⁹ Soudy často tento výslech v praxi označují ve svých rozhodnutích spíše jako pohovor.

literatury se v této souvislosti podává, že „[z] pasivity účastníka nelze dovodit existenci nebo neexistenci konkrétní skutkové okolnosti a není ani možné na základě této pasivity využít institutů umožňujících rozhodnout bez dokazování na základě fikce“¹³⁰ Přestože soud je povinen si důkazy, o něž své rozhodnutí opře, vyhledat sám, není tím omezeno právo účastníků na to uvádět ze své vlastní iniciativy skutečnosti a předkládat soudu důkazy. To mohou účastníci činit až do vydání rozhodnutí ve věci.¹³¹ Je-li v nějaké věci třeba, aby se účastník vyjádřil, může jej soud k vyjádření vyzvat. Navzdory vázanosti soudu vyšetřovací zásadou je možné se na předmětu řízení dohodnout. Dohoda o předmětu řízení je institutem, který oslabuje a omezuje zásadu vyšetřovací jako takovou, ale plně ji neodstraňuje. Soud je totiž stále v postavení toho, kdo je povinen dohlížet na to, co je ve všeobecném zájmu dítěte, a s tím na paměti také rozhodovat. Z ustanovení § 9 ZŘS sice plyne, že je prioritou, aby byl předmět řízení vyřešen smírnou cestou, jejímž projevem dohoda rodičů (§ 10 ZŘS a § 906 odst. 2 OZ) bezpochyby je, avšak i za těchto okolností je soud povinen zjistit alespoň základní skutkové okolnosti případu, aby mohl rozhodnout v nejlepším zájmu dítěte.¹³² Mimoto je tento skutkový stav zjišťován také za účelem jeho popisu, a to s ohledem na případnou změnu poměrů, která jsou důvodem k zahájení soudního řízení případné změně takového rozhodnutí soudem.¹³³ Dospěje-li soud k závěru, že dohoda nekoreluje s jeho skutkovými zjištěními, schválení dohody zamítne.¹³⁴ Intenzitu užití vyšetřovací zásady v rámci řízení o poměrech k nezletilému je možné sledovat také na rozhodnutí Krajského soudu v Plzni, kdy není možné přehlédnout jistou míru přirozené povinnosti tvrdit, vysvětlovat a prokazovat v souvislosti se stanovením výživného.¹³⁵

Na základě zjištěného skutkového stavu rozhoduje soud ve věci samé rozsudkem¹³⁶ a v rámci řízení o úpravě poměrů k nezletilému mohou zaznít tři

---

¹³⁰ SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 38. ISBN 978-80-7400-788-0.

¹³¹ § 20 odst. 2 ZŘS.

¹³² čl. 3 ÚoPD.

¹³³ § 475 odst. 1 ZŘS.

¹³⁴ SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 42. ISBN 978-80-7400-788-0.

¹³⁵ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 14 Co 363/2015.

¹³⁶ § 471 odst. 1 ZŘS.

základní výroky: (i) výrok o svěřeni nezletilého do péče; (ii) výrok o stanovení výživného (typicky rodičů) k nezletilému a (iii) výrok o styku s nezletilým.¹³⁷ Soud může také schválit dohodu rodičů o úpravě jejich poměrů k nezletilému. S ohledem na vykonatelnost samotného rozhodnutí je třeba dbát na přesnost jednotlivých výroků.

Proti rozhodnutí soudu mohou účastníci podat v zákonné lhůtě odvolání v souladu s § 201 OSŘ, nevylučuje-li to zákon. Zákon o zvláštních řízeních soudních takovou možnost v jednom konkrétním případě vylučuje, a to v případě, kdy soud schválil dohodu rodičů ve věci péče soudu o nezletilého rozsudkem. V takovém případě nejsou rodiče oprávněni podat proti takovému rozhodnutí odvolání co do výroku o schválení dohody.¹³⁸

2.3 Řízení o odvolání

Právo podat odvolání vůči rozhodnutí soudu prvního stupně je projevem zásady dvojinstančnosti, o níž bylo blíže pojednáno v kapitole 1 této práce, v praxi. Soudní rozhodnutí a v této souvislosti také postup soudu, který takové rozhodnutí vydal, mohou trpět vadami, které je v zájmu spravedlivého rozhodování soudů třeba napravit. Opravným prostředkem proti takovým rozhodnutím je odvolání.

Řízení o odvolání je zahájeno podáním opravného prostředku – odvoláním. Pro zahájení odvolacího řízení platí plně zásada dispozitivnosti, tedy že není možné řízení o odvolání zahájit z moci úřední. I za okolností, kdy bylo řízení v prvním stupni zahájeno bez návrhu z moci úřední, mají účastníci řízení právo podat proti rozhodnutí soudu prvního stupně odvolání.¹³⁹ Příslušnými k projednání odvolání proti rozhodnutím okresních soudů jsou krajské soudy.¹⁴⁰

Odvolání se podává na základě oprávnění stanoveného občanským soudním řádem¹⁴¹ a rozsah odvolacích důvodů není v ZŘS nijak zúžen či rozšířen. Stejně tak platí shodná lhůta pro podání odvolání, a to 15 dnů ode dne doručení písemného

---

¹³⁷ Je možné k tomuto výčtu zařadit ještě výrok o stanovení služného výživného a jeho úhradě, avšak tento výrok není pravidlem.

¹³⁸ § 476 ZŘS.

¹³⁹ SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; DOLEŽÍLEK, Jiří; BÍLÝ, Martin et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání Praha: C. H. Beck, 2021, s. 843. ISBN 978-80-7400-828-3.

¹⁴⁰ § 10 odst. 1 OSŘ.

¹⁴¹ § 201 OSŘ.

vyhotovení rozhodnutí, avšak stanovuje zvláštní úpravu ve vztahu k tzv. novým skutečnostem, vázanosti rozsahem odvolání a odvolacímu důvodu.

Novými skutečnostmi, o nichž hovoří ustanovení § 28 odst. 1 ZŘS je třeba chápat „[j]akákoliv fakta a důkazy o nich, které nebyly z jakéhokoliv důvodu uplatněny v řízení před soudem prvního stupně.“¹⁴² Takovéto nové skutečnosti jsou účastníci oprávněni uvádět i v průběhu odvolacího řízení. Pokud by takové skutečnosti či důkazy byly zjevné např. z obsahu spisu nebo jiných úkonů, které jsou před odvolacím soudem projednávány, odvolací soud k nim i tak přihlédně.

Speciální úprava se dotýká také vázanosti odvolacího soudu rozsahem odvolání. Odvolatel může rozhodnutí soudu prvního stupně napadnout ve všech jeho výrocích, nebo jen v některých z nich. Napadl-li odvolatel jen některé z těchto výroků, odvolací soud tímto vymezením není vázán a smí přezkoumat rozhodnutí jako celek (i v jeho dalších výrocích), pokud se jedná o řízení, které bylo možné zahájit i bez návrhu,¹⁴³ což lze v případě řízení ve věcech péče o nezletilé vždy. Doktor Svoboda¹⁴⁴ v této věci trefně podotýká, že je tak možné činit pouze v případech, kdy je tak nezbytné postupovat v konkrétním zájmu nezletilého, který musí být silný a nelze tímto postupem bezdůvodně ignorovat svobodnou vůli odvolatele napadnout rozhodnutí jen v některých jeho částech.¹⁴⁵

Nedostatek v náležitostech odvolání stanovených v § 205 odst. 2 OSŘ je v řízeních ve věcech péče o nezletilé také možno přehlédnout, a to dle § 28 odst. 3 ZŘS. Podle ustanovení občanského řádu soudního je odvolatel povinen označit jeden ze zákonem stanovených důvodů, pro něž rozhodnutí soudu prvního stupně napadá. ZŘS tuto povinnost přehlíží a stanovuje, že je takto napadané rozhodnutí možné přezkoumat i bez uvedení důvodu pro odvolání odvolatelem.¹⁴⁶

---

¹⁴² SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 70. ISBN 978-80-7400-788-0.

¹⁴³ § 28 odst. 2 ZŘS.

¹⁴⁴ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 41. ISBN 978-80-7400-606-7.

¹⁴⁵ V tomto smyslu bylo napadeno rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem o odvolání, a přestože se jím Ústavní soud šířeji věcně nezabýval, neboť ústavní stížnost odmítl, potvrdil, že v onom případě, kdy krajský soud změnil výrok o výši výživného, i když vůči němu nebylo odvolání podáno, postupoval krajský soud v souladu se zákonem. In: Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. II. ÚS 3032/20.

¹⁴⁶ A to dokonce, i když jej k tomu odvolací soud vyzve dle § 43 OSŘ.

Speciální ustanovení ve zvláštní části ZŘS týkající se řízení ve věcech péče o nezletilé, které by se dotýkalo odvolacího řízení, bylo již výše zmíněno v předešlé podkapitole, a to nepřipustnost odvolání proti rozsudku, jímž byla schválena dohoda rodičů.

V průběhu odvolacího řízení vychází odvolací soud primárně ze zjištění, která obstaral soud prvního stupně. Ze struktury rozhodnutí odvolacích soudů je možné zjistit, že odvolací soud zpravidla jako první shrnuje řízení před soudem prvního stupně jako celek; uvádí, co vedlo k zahájení řízení, návrhy účastníků; a následně přistupuje ke zjištění základních skutečností, jako je současná situace a z čeho pramení důvod pro úpravu poměrů rodičů k nezletilému, a provádí k tomu doplnění dokazování v nezbytném rozsahu. Poté, co odvolací soud takto shrne průběh řízení před soudem prvního stupně, přednese návrhy stran v odvolacím řízení, v návaznosti na tyto návrhy, anebo i z vlastní iniciativy přezkoumá závěry soudu prvního stupně ve světle svých zjištění a rozhodne ve věci.

2.4 Statistické údaje o rozhodování

Nejen s ohledem na obsah následující kapitoly považuje autor práce za žádoucí, aby bylo pro účely poskytnutí lepší představy zjištěno, jak soudy v jednotlivých typech případů rozhodují. Statistické údaje odrážející způsoby rozhodování obecných soudů a jejich četnost nepochybně přispějí nemalou měrou k hodnocení celkových závěrů práce.

Ačkoliv Ministerstvo spravedlnosti jakožto příslušný ústřední správní úřad ke správě soudů publikuje každoročně svou výroční statistickou zprávu, není tato statistika se zaměřením na rozhodnutí soudů v řízení ve věcech péče o nezletilé ve všech ohledech přesná. V tomto důsledku se autor rozhodl vycházet tam, kde to nebude jinak možné, ze statistických údajů za rok 2018, které byly podrobněji poskytnuty Ministerstvem spravedlnosti Sylvě Höhne a Janě Paloncyové v rámci jejich průzkumu zabývajícím se péčí a výživou dětí ve světle výsledků soudních řízení.¹⁴⁷ Tam, kde to bude možné, poskytne autor srovnání

---

¹⁴⁷ HÖHNE, Sylva a PALONCYOVÁ, Jana. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje*, 2021, roč. 63, č. 1, s. 3-21. ISSN 1805-2991. Dostupné z: Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/documents/10180/143550791/13005321q1.pdf/68913281-01f9-45d9-a59b-d6d7f3081c65?version=1.3>. [cit. 2024-02-18].

statistických údajů Ministerstva spravedlnosti i za jiné roky (primárně v rozpětí let 2018 – 2022), ve kterých soudy v řízení ve věcech péče o nezletilé rozhodovaly, či alespoň poskytně představu o rozhodování soudů ve věcech spadajících do opatrovnické agendy.

2.4.1 Nápad

Výroční statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti neposkytují data o přesném počtu nápadů, jejichž předmětem byla péče o nezletilé, jejich výživa či styk s nimi. Ze statistiky však vyplývá, jaký byl za daný rok počet případů vyřizovaných v rámci celé opatrovnické agendy, která obsahuje jak řízení ve věcech svéprávnosti a opatrovnictví člověka (fyzické osoby), tak řízení týkajících se péče soudu o nezletilé. Ministerstvo spravedlnosti označuje ve svých statistických záznamech pod jedním údajem nejen nové nápady, ale také věci tzv. obživlé. Obživlými případy má pak statistika Ministerstva spravedlnosti na mysli takové případy, kdy typicky v řízení ve věcech péče o nezletilé dojde ke změně poměrů a je v tomto důsledku třeba opětovně rozhodnout o poměrech účastníků.¹⁴⁸

V období od roku 2018 do roku 2022 bylo v rámci celé opatrovnické agendy ročně rozhodováno od 122.504 případů (v roce 2020) do 149.151 případů (v roce 2019). V průměru bylo v letech 2018 až 2022 rozhodováno ročně o 134.650 případech.¹⁴⁹ Propad, který byl ve statistikách Ministerstva spravedlnosti zaznamenán co do nápadu, je Ministerstvem spravedlnosti vysvětlován především vypuknutím pandemie COVID-19 a s tím spojenými vládními restrikcemi. Od té doby se nápad opět plynule zvyšuje.

Z údajů poskytnutých Höhne a Paloncyové za rok 2018 vyplynulo, že v souvislosti s rozchodem nebo rozvodem rodičů bylo rozhodováno soudy ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a případně styku s nimi o přibližně 81 tisících dětí. V tomto počtu jsou zahrnuty jak tzv. první rozhodnutí, tak rozhodnutí opakovaná, kdy docházelo k rozhodování o obživlých případech

---

¹⁴⁸ Věc obživlá však není výjimkou ani v řízení opatrovnictví člověka. I v takovýchto případech dochází ke změně poměrů, ze kterých soud vycházel v době, kdy vydával nyní pravomocné a účinné rozhodnutí. To je však s ohledem na změny poměrů třeba změnit.

¹⁴⁹ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 64. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-18].

z důvodu změny poměrů. V roce 2018 byl podíl prvních rozhodnutí 50 % všech rozhodnutí. V 62 % z těchto případů se soudy zabývaly v rámci jednoho soudního řízení vícero řízeními specifikovanými v § 466 ZŘS, typicky řízeními dle § 466 písm. b), c) a d) ZŘS. Pokud bylo v roce 2018 vydáno pouze jedno rozhodnutí (buď jen o péči o nezletilého, jen o výživě nezletilého, nebo jen o styku s nezletilým), jednalo se v případě výživy o 56 % rozhodnutí a v případě styku o 27 % rozhodnutí.¹⁵⁰

2.4.2 Svěřování nezletilého do péče

Stran počtu řízení zabývajících se péčí o nezletilé, proběhne jich ročně dle Ministerstva spravedlnosti v posledních letech 18 až 21 tisíc.¹⁵¹

Ministerstvo spravedlnosti nabízí ve svých veřejně dostupných výročních statistických zprávách přehled toho, jak bylo rozhodnuto ve věcech svěřeni dítěte do péče, tj. v řízeních o péči o nezletilé (§ 466 písm. b) ZŘS).

Ve věcech péče o nezletilé rozeznává Ministerstvo spravedlnosti v rámci statistiky čtyři různé způsoby svěřeni, a to (i) svěřeni do výlučné péče matce; (ii) svěřeni do výlučné péče otce; (iii) svěřeni do péče oběma rodičům a (iv) svěřeni do péče jiné osoby.

Z Grafu 1 bezprostředně vyplývá, že již 10 let můžeme sledovat trend, který svědčí o nárůstu počtu rozhodnutí, kterými jsou nezletilí svěřováni do společné péče obou rodičů,¹⁵² a to z 12,8 %¹⁵³ na 20,2 %.¹⁵⁴ Trend založený

---

¹⁵⁰ HÖHNE, Sylva a PALONCYOVÁ, Jana. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje*, 2021, roč. 63, č. 1, s. 7. ISSN 1805-2991. Dostupné z: Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/documents/10180/143550791/13005321q1.pdf/68913281-01f9-45d9-a59b-d6d7f3081c65?version=1.3>. [cit. 2024-02-18].

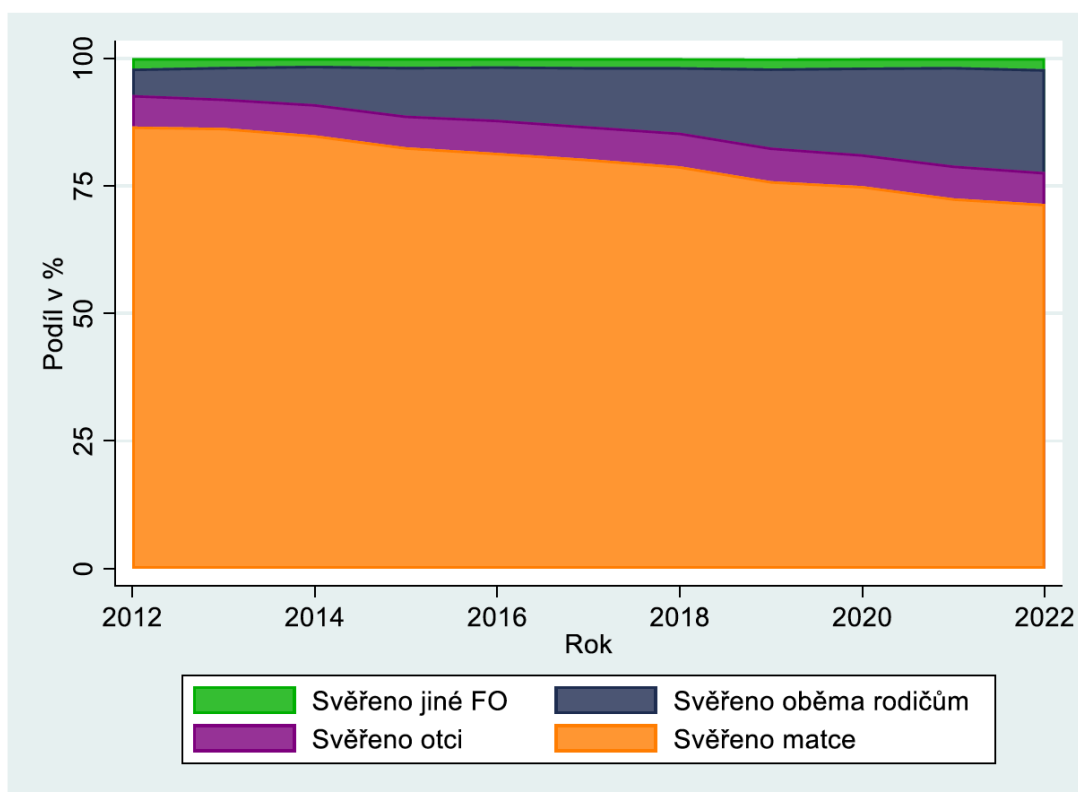
¹⁵¹ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 74. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fc7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-19].

¹⁵² V případě svěřeni do péče obou rodičů je v rámci statistiky Ministerstva spravedlnosti myšlena jak střídavá, tak společná péče rodičů.

¹⁵³ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2018: Výroční statistická zpráva*, 2018, s. 69. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2018_vyrocní_stat_zprava.pdf/7a0e-b503-6fd7-4b70-b31f-882398651520. [cit. 2024-02-19].

¹⁵⁴ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 73. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fc7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-19].

na stejném principu, avšak opačného směru můžeme sledovat v případě svěřeni nezletilého do výlučné péče matky.¹⁵⁵ V obou těchto trendech je na první pohled z Grafu 1 vidět, že za období 10 let od roku 2012 do roku 2022 došlo k výraznému posunu. Podíl rozhodnutí, kterými byl nezletilý svěřen do výlučné péče otce, je však takřka stejný již 10 let a stejně tak podíl svěřeni nezletilého do péče jiné osoby.

Graf 1 - Okresní soudy – svěřování dítěte do péče. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.

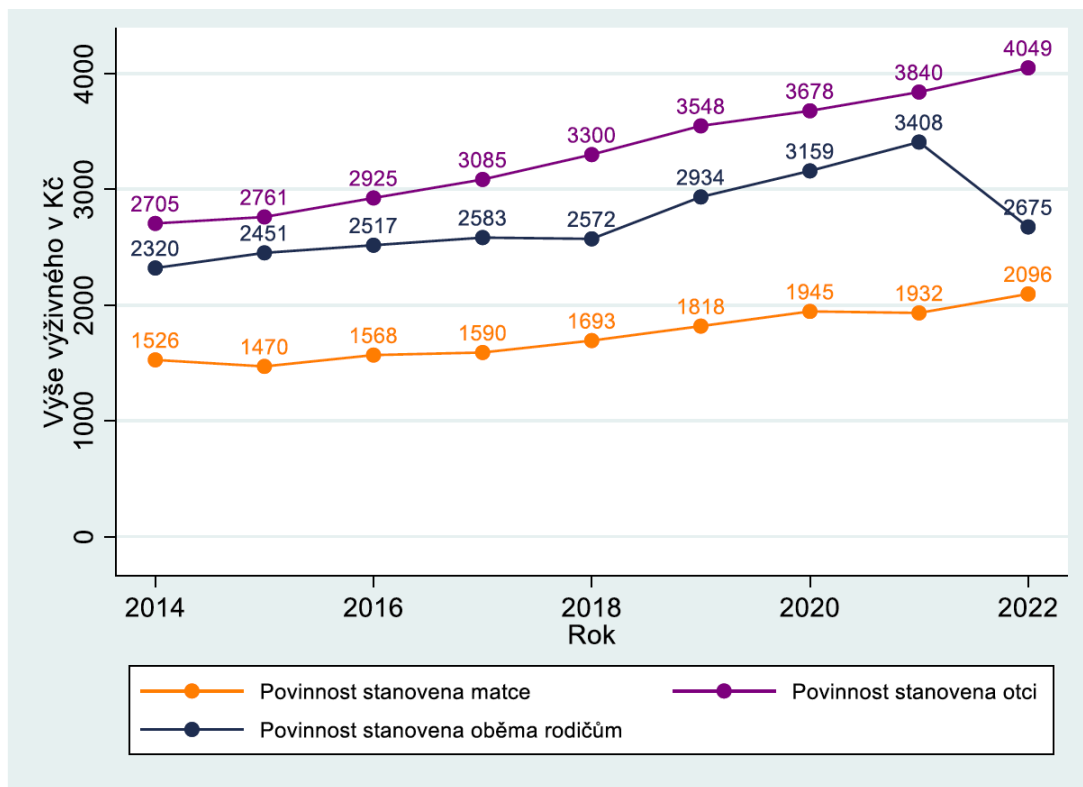
2.4.3 Stanovení výše výživného

Jedním z dalších zajímavých aspektů rozhodování soudů ve věcech týkajících se nezletilých, o kterém vede Ministerstvo spravedlnosti evidenci ve své statistice a který je zřetelný z jeho výroční statistické zprávy, je stanovení výživného, jeho průměrné výše a jeho podíl na příjmu povinného.

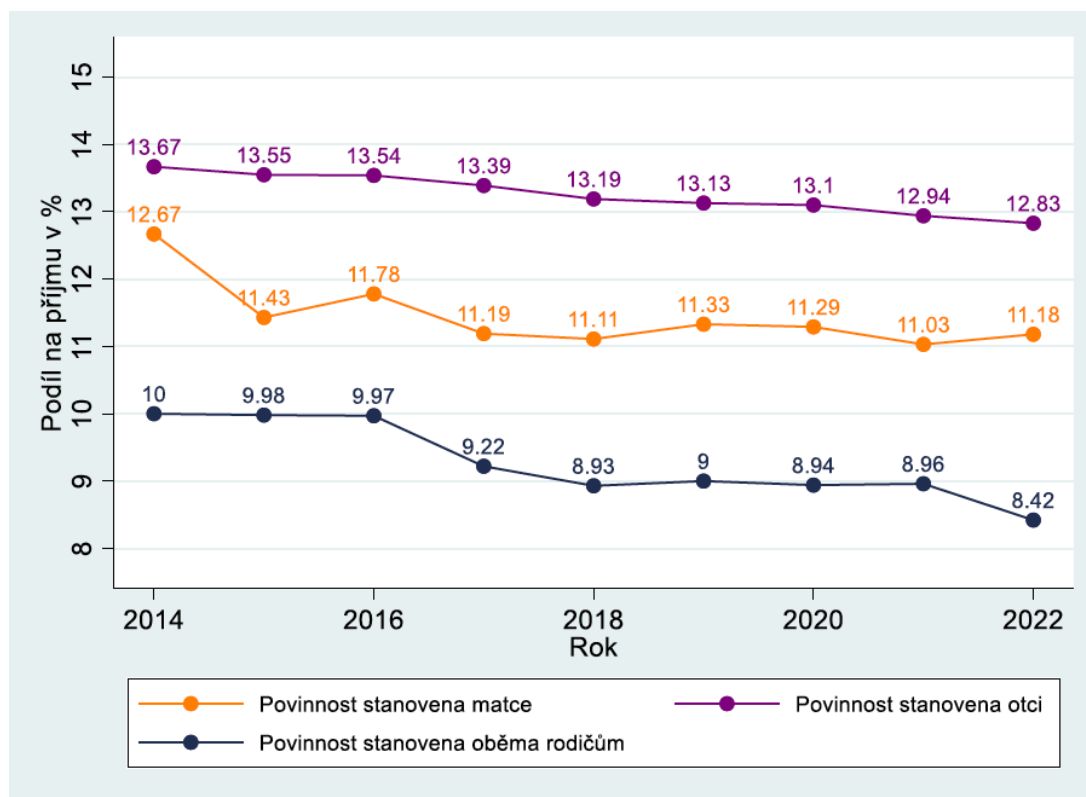
Statistické údaje, jimiž Ministerstvo spravedlnosti disponuje a jsou obsažené ve veřejné zprávě, se týkají prvních rozhodnutí o vyživovací povinnosti a uvedené údaje se vztahují k jednomu dítěti.¹⁵⁶

¹⁵⁵ V roce 2018 představoval podíl na rozhodnutích o svěření nezletilého do výlučné péče matky 78,8 % (Ministerstvo spravedlnosti, Výroční statistická zpráva 2018) a v roce 2022 71,4 % (Ministerstvo spravedlnosti, výroční statistická zpráva 2022).

¹⁵⁶ Ministerstvo spravedlnosti dále doplňuje: „Pokud je stanovena povinnost platit výživné oběma rodičům, v grafu je pracováno jen s vyšší částkou výživného a v případě stejné částky výživného s vyšším příjmem rodiče. Od roku 2017 jsou k dispozici obě částky a oba příjmy, pro zachování stejné

Graf 2 - Okresní soudy – průměrná výše výživného dle osoby. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Graf 3 - Okresní soudy – podíl na příjmu povinné osoby. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.

metodiky jsou v tomto grafu ale i po roce 2017 započítány vyšší částky.“ In: Ministerstvo spravedlnosti. České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva, 2022, s. 73. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fc7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-20].

Oba grafy Graf 2 i Graf 3 umožňují zkoumat rozdíly mezi třemi typy vyživovací povinnosti: (i) povinnost matky; (ii) povinnost otce a (iii) povinnost obou rodičů. Nelze pak samozřejmě přehlédnout výraznou disproporci mezi výší vyživovací povinnosti stanovené otci a výší vyživovací povinnosti stanovené matce. Výše měsíční vyživovací povinnosti stanovené otci je téměř dvojnásobná vůči výši měsíční vyživovací povinnosti stanovené matce, jak možné naznat z dat obsažených v Grafu 2. Tento výrazný rozdíl mezi výšemi vyživovacích povinností otců a matek však není přenositelný na údaje, které vyplývají z Grafu 3. Rozdíl mezi procentuálním podílem vyživovací povinnosti na příjmech jednoho nebo druhého povinného činí v průměru za období mezi lety 2018 až 2022 1,85 %, což je možné považovat za rozdíl takřka zanedbatelný.¹⁵⁷

Dle názoru Ministerstva spravedlnosti je tento markantní rozdíl ve výších vyživovací povinnosti způsoben hned několika skutečnostmi. S Ministerstvem spravedlnosti lze bezpochyby souhlasit v tom, že základním aspektem tohoto rozdílu, který vyplývá z Grafu 2, je rozdílná výše průměrného měsíčního příjmu mezi muži a ženami. V tomto kontextu se Ministerstvo spravedlnosti odvolává na statistiky Českého statistického úřadu, z nichž vyplývá, že muži mají vyšší příjem než ženy.¹⁵⁸ Výše příjmu povinného k placení výživného hraje důležitou roli v důsledku aplikace ustanovení § 913 OZ, z něž se podává, že „[p]ro určení rozsahu výživného jsou rozhodné (...) schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného.“

Jak správně Ministerstvo spravedlnosti ve své zprávě podotklo, není možné vysvětlit dvojnásobný rozdíl ve výši vyživovací povinnosti mezi matkami a otci pouze rozdílem v příjmech. Dalším argumentem je tedy skutečnost, že spory o výživné vedou mezi sebou spíše ty rodičovské páry, které mají větší rozdíl mezi svými příjmy, a společně na to se navazuje skutečnost, že v daném období rozhodném pro určení dle § 913 OZ mohou být matky s větší pravděpodobností

---

¹⁵⁷ I tento rozdíl však Ministerstvo spravedlnosti vysvětluje, a to tím, že vyživovací povinnosti mají vyšší skutečný dopad na osoby s nižším příjmem, neboť se projeví snížením použitelného příjmu.

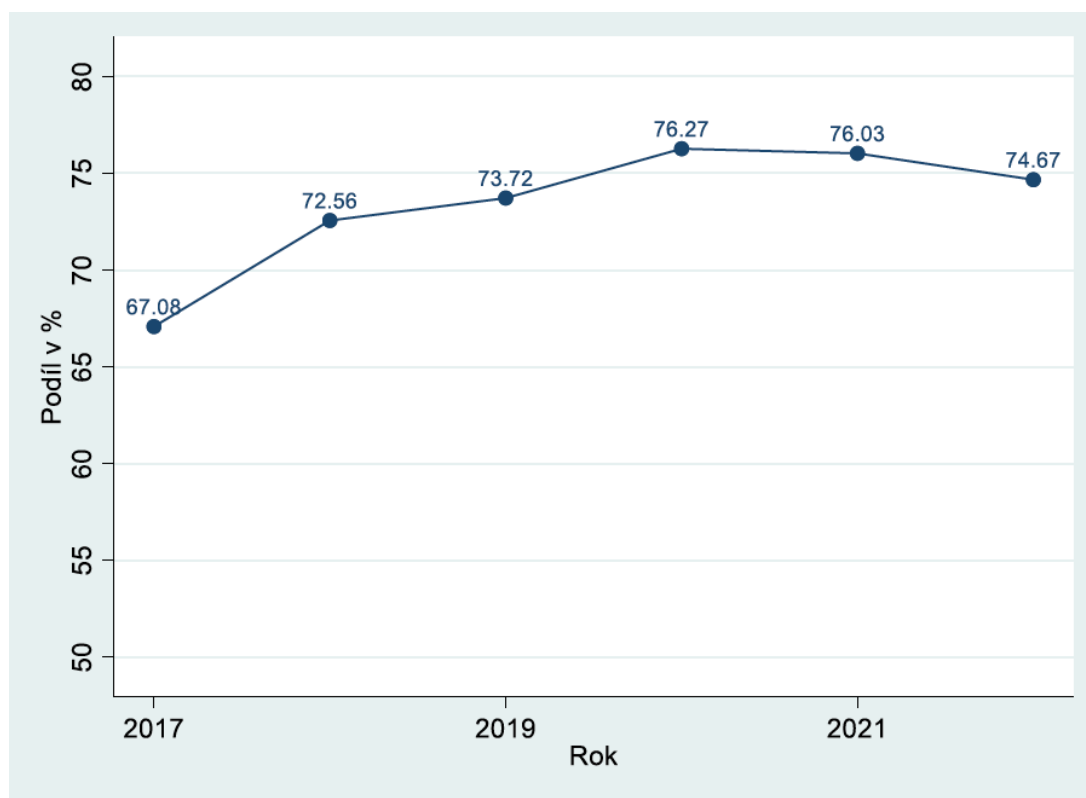
¹⁵⁸ „Například ve 4. čtvrtletí 2022 byla podle Českého statistického úřadu mediánová hrubá měsíční mzda žen 34 554 Kč (31 720 Kč ve 4. čtvrtletí 2021), u mužů 40 232 Kč (36 792 Kč ve 4. čtvrtletí 2021).“ In: Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 73. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-20].

na mateřské (rodičovské) dovolené, která bez pochyby skutečný příjem ženy snižuje. Posledním vysvětlením Ministerstva spravedlnosti je faktor toho, že matky mají průměrně více vyživovacích povinností než muži, což je taktéž hlediskem, které se zohledňuje při stanovování výše vyživovací povinnosti.

2.4.4 Dohoda rodičů

Faktorem, který se může výrazným způsobem projevit na otázce zkoumané touto prací, je dle názoru autora také podíl rozhodnutí soudu prvního stupně ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi, které jsou ukončeny schválením dohody rodičů ve smyslu ustanovení § 906 odst. 2 OZ a § 10 ZŘS. Způsob tohoto typu vyřizování věcí se pozitivně projevuje na délce řízení a vzhledem k tomu, že je zde zájem na tom, aby řízení proběhlo v čase co možná nejkratším, je možné považovat dohodu rodičů za vhodný nástroj v daném typu řízení.

Graf 4 – Okresní soudy – podíl věcí vyřízených dohodou rodičů. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Jak je možné naznat z Grafu 4, byla řízení, jejichž předmětem byla péče o nezletilého, jeho výživa nebo styk s ním, mezi lety 2017 až 2022 průměrně v 73,39 % případů vyřízena schválením dohody rodičů soudem. Z tohoto údaje vyplývá, že pouze přibližně ve čtvrtině všech těchto případů rozhodoval soud

autoritativně bez dohody rodičů, což znamená, že pouze proti této přibližně čtvrtině rozhodnutí soudů první instance je možné podat odvolání.¹⁵⁹

2.4.5 Míra odvolání a míra změny rozsudku

Poslední statistický údaj, k němuž autor obrací pozornost, je míra odvolání a míra změny rozsudku. Ministerstvo spravedlnosti ve svých veřejných výročních statistických zprávách bohužel nepracuje konkrétně s řízeními, ve kterých bylo rozhodováno o péči o nezletilé, jejich výživě a styku s nimi. Statistická zpráva v této části totiž pracuje s údaji o všech opatrovnických řízeních, nikoliv jen o řízeních, která se týkají nezletilých. Autor přesto považuje za vhodné tyto údaje zde nastínit, alespoň pro přibližnou orientaci.

Jak bylo řečeno v předešlé podkapitole, pouze jedna čtvrtina všech rozhodnutí ve věcech péče, výživy a styku s nezletilým může být napadena odvoláním, neboť zbytek věcí je rozhodován na základě dohody rodičů. Míra odvolání byla pak dle výroční statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti za rok 2022 v opatrovnických řízeních 4,46 %.¹⁶⁰ Jediný další rok, se kterým je tento údaj možné porovnat, je rok 2021, neboť výroční statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti za dřívější roky tento údaj neobsahují. V roce 2021 byla míra odvolání v opatrovnických řízeních 4,37 %.¹⁶¹ I přesto, že údaje vyplývají jen za dva zkoumané roky, je možné konstatovat, že míra nápadu rozhodnutí soudů prvního stupně dovoláním je velmi nízká. Autor se domnívá, že tento údaj stojí za pozornost, neboť je možné z něj dovozovat velmi malou motivaci účastníků nechávat rozhodnutí okresních soudů přezkoumávat soudem odvolacím. Z této skutečnosti by se tedy teoreticky bylo možné domnívat, že účastníci přijímají rozhodnutí soudů týkající se péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi a nemají důvod se proti nim odvolávat, i když jimi bylo rozhodnuto autoritativně (myšleno, nikoliv na základě dohody rodičů).

---

¹⁵⁹ § 476 ZŘS.

¹⁶⁰ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 69. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

¹⁶¹ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2021: Výroční statistická zpráva*, 2021, s. 74. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936. [cit. 2024-02-21].

Naproti tomu míra změny rozhodnutí je výrazně vyšší než procento značící míru odvolání. Krajské soudy při podaném odvolání v opatrovnických věcech změnilly rozhodnutí průměrně v 58,83 %¹⁶² případů za rok 2022. V roce 2021 to bylo dokonce v 61,11 %.¹⁶³ Ministerstvo spravedlnosti tento údaj sleduje jak na krajské, tak na okresní úrovni a rozdíly mezi těmito obvody jsou obrovské. Tyto rozdíly, které se pohybují na okresní úrovni od 2,62 % do 91,30 %, přisuzuje Ministerstvo malému počtu sledovaných případů, který je dán malou mírou odvolání.

Na závěr si autor dovoluje vzhledem k nemožnosti přímo aplikovat statistické údaje o míře odvolání a míře změny rozhodnutí na řízení ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi předložit zjištění vycházející z průzkumu Höhne a Paloncyové. Jejich průzkum totiž vycházel z nesrovnatelně podrobnějších údajů poskytnutých jim Ministerstvem spravedlnosti. Höhne a Paloncyová dospěly na základě jimi analyzovaných dat (za rok 2018) k závěru, že v případě rozhodnutí o péči o nezletilé byl podíl odvolání z celkového počtu zkoumaných dětí 4 %. Zároveň k tomuto dodávají ale další údaj, ze kterého plyne, že proti rozhodnutím, kterými soud rozhodl o péči autoritativně (nikoliv na základě dohody rodičů), byla míra odvolání podstatně vyšší, a sice 15 %.¹⁶⁴

---

¹⁶² Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 70. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

¹⁶³ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2021: Výroční statistická zpráva*, 2021, s. 75. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936. [cit. 2024-02-21].

¹⁶⁴ HÖHNE, Sylva a PALONCYOVÁ, Jana. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje*, 2021, roč. 63, č. 1, s. 11. ISSN 1805-2991. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/143550791/13005321q1.pdf/68913281-01f9-45d9-a59b-d6d7f3081c65?version=1.3>. [cit. 2024-02-21].

3 Komparace judikatury krajských soudů

Krajské soudy, jak bylo vysvětleno v předešlé kapitole, jsou příslušné k projednání odvolání podaných proti rozhodnutím vydanými okresními soudy. Rozhodování ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi spadá v prvním stupni do kompetence okresních soudů, a proto o odvolání proti nim rozhodují vždy soudy krajské. V důsledku zákonného ustanovení § 30 ZŘS není dovolání ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi proti rozhodnutím krajských soudů přípustné. Znamená to tedy, že krajské soudy jsou posledními ze soustavy obecných soudů, které v daných věcech rozhodují. V tomto kontextu uvádí autor, že v současné době existuje v systému krajských soudů v České republice celkem osm krajských soudů a šest poboček některých těchto soudů.¹⁶⁵ Ke sjednocování judikatury v těchto věcech, tj. ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi, prostřednictvím rozhodování o mimořádném opravném prostředku není povolán žádný soudní orgán. Jediným orgánem, který je dle českého právního řádu titulován k tomu, aby svou činností zajišťoval jednotu a zákonnost rozhodování, a to prostřednictvím toho, že „[r]ozhoduje o mimořádných opravných prostředcích v případech stanovených zákony o řízení před soudy,“¹⁶⁶ je právě Nejvyšší soud, jenž se v důsledku ustanovení § 30 ZŘS nemůže dovoláními v těchto věcech, co do meritu věci, zabývat.¹⁶⁷

Konsekvencí této situace je stav, kdy okresní a krajské soudy sice rozhodují o této části rodinných věcí prakticky na denní bázi, avšak není zde orgánu, který by sjednocoval jejich rozhodování. Autora toto vede k myšlence, že je možné, aby tento stav způsoboval případy *tzv. regionální judikatury*. S tímto termínem pracuje také důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb.,¹⁶⁸ jímž byl mimo jiné novelizován občanský soudní řád. Tímto termínem je myšlen stav, kdy jednotlivé

---

¹⁶⁵ Portál justice České republiky. *Přehled soudů*. Online [2024]. Dostupné z: Justice.cz, <https://justice.cz/soudy>. [cit. 2024-02-22].

¹⁶⁶ § 14 ZSS.

¹⁶⁷ Nejvyšší soud totiž připustil, že ač se dle zákona nemůže zabývat meritem věci, zákon nevyklučuje, aby se zabýval v rámci dovolacího řízení čistě procesními pochybeními, kterých se soudy dopustily. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1376/2012).

¹⁶⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 296/2017 Dz.

krajské soudy rozhodovaly o přípustnosti jednotlivých dovolání a tato činnost vytvářela rozdíly v přístupu k dovolacímu řízení jako takovému. Stav, kdy jednotlivé krajské soudy rozhodují o odvoláních ve věcech péče o nezletilého, jeho výživy a styku s ním, ale jejich rozhodovací činnost není sjednocována, by mohl vést k vytváření těchto rozdílů.

Za účelem zjištění, zda jsou tyto tzv. *regionální judikatury* skutečností, provede autor komparaci rozhodovací praxe krajských soudů. Rozhodnutí okresních ani krajských soudů ve věcech péče soudu o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi nepodléhají povinnosti zveřejňování ve smyslu § 2 vyhlášky č. 403/2022 Sb., o zveřejňování soudních rozhodnutí, a není proto možné taková rozhodnutí získat skrz on-line databázi soudních rozhodnutí.¹⁶⁹ Z tohoto důvodu vychází následující analýza ze soudních rozhodnutí, která byla autorovi poskytnuta na základě jeho žádostí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Autor žádal prostřednictvím žádostí povinné soudy o poskytnutí rozhodnutí o odvoláních proti rozhodnutím ve věcech (i) péče o nezletilé dítě; (ii) stanovení výživného vyplývajícího z vyživovací povinnosti rodičů a (iii) styku nezletilého dítěte s rodiči v souvislosti s rozvodem rodičů nezletilého dítěte, a to za období od 1. 1. 2019 do listopadu 2023, kdy byly žádosti podány. Soudy byly schopny autorovi poskytnout předmětná rozhodnutí pouze v omezeném množství, a to především s ohledem na vysokou administrativní zátěž zaměstnanců soudu s tímto procesem spojenou. Seznam takto poskytnutých rozsudků je obsažen v *Příloze č. 1*¹⁷⁰ této diplomové práce. Analýza vychází z rozhodovací praxe Městského soudu v Praze a krajských soudů v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Plzni, Praze a Ústí nad Labem, avšak bude primárně soustředěna na rozhodování Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Praze, neboť jsou to soudy, od nichž autor disponuje největším počtem rozhodnutí.

3.1 Péče o nezletilé

Vzhledem k tomu, že každé řízení, ve kterém je rozhodováno o péči o nezletilé, tj. o svěřeni nezletilého do péče, je do jisté míry unikátním,

---

¹⁶⁹ <https://rozhodnuti.justice.cz/soudnirozhodnuti/>.

¹⁷⁰ V průběhu seznamování se s judikaturou poskytnutou krajskými soudy zjistil autor, že jen velmi málo rozsudků poskytnutých Krajským soudem v Praze se zabývalo skutečným přezkumem ve věcech péče o nezletilé (podkapitola 3.1), a proto za účelem zajištění většího množství rozhodnutí doplnil tato autor o rozhodnutí dostupná v rámci databáze právního systému www.beck-online.cz.

a to především z důvodu individuality každého rodinného vztahu mezi jednotlivými účastníky, není zcela možné nacházet mezi případy projednávanými před jednotlivými krajskými soudy takové podobnosti, aby bylo možné porovnávat podobnosti jednotlivých situací a výsledných rozhodnutí. Takovéto srovnání by ani nebylo žádoucí; rodinné podmínky každého případu, ač si mohou být v určitých případech sebekodobnější, nemohou být stejné a v tomto duchu se stejně vyjádřil i Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14.¹⁷¹ Komparace rozhodnutí bude proto v tomto směru provedena ve smyslu srovnání postupu krajských soudů při přezkoumávání prvostupňových rozhodnutí soudů, srovnání užití důkazních prostředků a případného doplnění dokazování v rámci odvolacího řízení. Konečně samozřejmě bude v rámci komparace zkoumáno, jak soudy rozhodují, zda svá rozhodnutí náležitě odůvodňují a zda užívají ve své argumentaci judikaturu Ústavního soudu.

Prvním zkoumaným aspektem bylo, zda krajské soudy v rámci řízení o odvolání proti rozhodnutí okresního soudu, jímž bylo mj. rozhodnuto o svěřeni nezletilého či nezletilých do péče náležitě odůvodňují svá rozhodnutí ve smyslu právního posouzení všech relevantních skutečností, které je pro věcně správné rozhodnutí ve věci nezbytné. Po náležitém seznámení se s poskytnutými rozhodnutími Městského soudu v Praze a Krajských soudů v Hradci Králové, Plzni, Praze a Ústí nad Labem je možné říci, že náležité právní posouzení je prováděno všemi těmito krajskými soudy. Autor se tímto nikterak nevyjadřuje ke správnosti či nesprávnosti právního posouzení krajských soudů, nýbrž pouze konstatuje, že praxe všech krajských soudů je v postupu v zásadě shodná. Krajské soudy nejprve v rámci odůvodnění rozsudků předestrou průběh řízení před soudem prvního stupně, zhodnotí dokazování okresního soudu, přičemž tato zpravidla doplní minimálně o aktualizovaná vyjádření rodičů, či dalších účastníků, kolizního opatrovníka, a především pak provedou opakovaný rozhovor s nezletilými,

---

¹⁷¹ „V případě rozhodování v tak individualizovaných věcech, jakými jsou spory o úpravu výchovných poměrů nezletilých dětí, je třeba obecná ústavněprávní kritéria a požadavky pro svěřování dětí do péče zkoumat s ohledem na konkrétní okolnosti daného individuálního případu. Ústavní soud proto nemá důvod přehodnotit skutkový a právní závěr obecného soudu o nevhodnosti střídavé péče, pokud tento závěr není projevem jeho apriorní neochoty a negativního přístupu k samotnému institutu střídavé výchovy, nýbrž je odrazem ústavního požadavku na zohlednění zájmů nezletilého dítěte, mezi které patří mj. soulad s přáním nezletilého dítěte nebo minimalizace zásahu do soukromého (rodinného) života a míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb.“ In: Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14, bod. 25.

za účelem zjištění konstantnosti jejich názoru na to, u kterého z rodičů by si přáli bydlet či zda by jim vyhovovala střídavá péče. Po doplnění dokazování dle uvážení odvolacích soudů uvede soud zpravidla zákonná ustanovení, jimiž se při posuzování dané věci bude řídit při právním posouzení. Ani v jednom z poskytnutých rozhodnutí se autor neseťkal s tím, že by takto podstatnou součást odůvodnění rozhodnutí, jímž uvedení zákonných ustanovení, kterými se soud při posuzování věci řídí, bezpochyby je, soud vypustil. Rozdílnost je možné sledovat ojedinele, a to ve struktuře daného odůvodnění rozsudku, které jsou pochopitelně psané tak, jak je soudci, který rozhodnutí vypracovává, vlastní. Někdy volí částečnou rekapitulaci skutečností, které vyplývají z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně,¹⁷² někdy jsou naopak velmi struční stran záležitostí, které byly již před soudem prvního stupně probrány.¹⁷³

Druhým zkoumaným aspektem rozhodování bylo, zda soudy zjišťují názor nezletilého, kterého se řízení týká. Ze zkoumaných rozhodnutí krajských soudů vyplývá, že v každém případě, kde to soud považoval za vhodné a účelné, zjišťoval názor nezletilého na to, jak se cítí za současné situace, která buďto plyne z prozatímní dohody rodičů,¹⁷⁴ nebo je péče upravena na základě předběžného opatření ve smyslu ustanovení § 452 ZŘS.¹⁷⁵ Nezletilý se vyjadřuje ke skutečnostem, jako je prostředí, ve kterém u jednoho nebo druhého rodiče žijí, zda mu takové prostředí vyhovuje; vyjadřuje se k chování rodičů vůči němu samému, aktivitám, které společně s každým z rodičů podniká, a konečně se pochopitelně vyjadřuje k tomu, zda by mu vyhovovalo takové uspořádání, kdy by bylo ve střídavé péči, či jen ve výlučné péči jednoho z rodičů. Názor nezletilého je součástí prakticky každého odůvodnění ze zkoumaných rozsudků.¹⁷⁶ Dle zkoumání nezjišťoval soud názor nezletilých pouze v případě, kdy nebyli schopni si ho nejen utvořit, ale i vyjádřit.¹⁷⁷

---

¹⁷² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 11. 2022, sp. zn. 21 Co 220/2022; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 39 Co 57/2019.

¹⁷³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 4. 2023, sp. zn. 18 Co 137/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. 11 Co 43/2019.

¹⁷⁴ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 5. 2023, sp. zn. 11 Co 7/2023.

¹⁷⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 18 Co 151/2023.

¹⁷⁶ Krajský soud v Plzni zjišťoval názor nezletilých i v případě vedeném pod sp. zn. 61 Co 198/2023, kdy se jednalo o nezletilé ve věku předškolním a nastupujícím do první třídy základní školy.

¹⁷⁷ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2022, sp. zn. 100 Co 122/2022.

Zda soudy užívají znaleckého zkoumání jako důkazního prostředku, bylo třetím zkoumaným aspektem. Znalecké zkoumání je podle poznatků zjištěných autorem poměrně častým, nikoliv však nezbytným způsobem dokazování. Povolávanými jsou především znalci z oboru psychologie a pedagogiky a znalci z oboru psychiatrie. Ti pak mají za úkol zanalyzovat nejen stav nezletilých, o nichž má být rozhodováno, tj. jejich psychický stav ve smyslu vlivu rodinného prostředí na ně samé. V pokročilejších stupních znalci zkoumají tzv. *syndrom zavrženého rodiče*.^{178 179} Zkoumáním se také objasňuje emoční rozpoložení nezletilých a případně také náročnost výchovného prostředí.¹⁸⁰ Na druhé straně zkoumají znalci (po psychické stránce), zda je rodič způsobilý k výkonu rodičovské odpovědnosti, a to tím, že se aktivně podílí na péči o nezletilého (výlučnou nebo střídavou / společnou péčí). Na základě takto vypracovaných posudků soud vyhodnocuje, často za účasti OSPOD, zda je výchovné prostředí u každého z rodičů pro nezletilého vhodné, či nikoliv.¹⁸¹ Obecně je možné ze zkoumané rozhodovací praxe soudů dovodit, že soudy užívají služeb soudních znalců z oboru psychologie a psychiatrie vždy, je-li to v případech nezbytné, a to ať už z důvodu psychického onemocnění dítěte,¹⁸² nebo nutnosti zpracování tzv. *osobnostních profilů* rodičů nebo nových partnerů rodičů.¹⁸³ Autor tímto uzavírá, že dle jeho názoru užívají všechny soudy, jejichž rozhodování je podrobováno komparaci, znaleckého zkoumání aktivně, avšak jen v případech, kdy je takový důkazní prostředek zjevně nezbytný vzhledem k okolnostem.

Čtvrté hledisko, které bylo možné napříč rozhodovací praxí krajských soudů zkoumat, je střídavá péče jako taková. Zkoumaná byla četnost, podmínky a také přístup soudů jako takových ke střídavé péči jakožto institutu, ke kterému je možné

---

¹⁷⁸ Syndrom zavrženého rodiče, nebo také *Parental Alienation Syndrome* je možné definovat takto: „*Syndrom zavrženého rodiče (SZR) je porucha vznikající především v souvislosti s rozvodovými spory o další výchovu dítěte. Hlavním projevem tohoto syndromu je boj dítěte proti rodiči s cílem rodiče ponížit, přičemž tento boj nemá žádné opodstatnění. Je výsledkem kombinace indoktrinace programujícího rodiče a vlastního přispěvku dítěte k proklínání druhého rodiče. Pokud však došlo ke skutečnému zneužívání nebo zanedbávání rodičovské role, pak může být nepřátelství dítěte vůči rodiči oprávněné a SZR nelze na takovou situaci aplikovat.*“ In: GARDNER, Richard A. Denial of the Parental Alienation Syndrome Also Harms Women. *The American Journal of Family Therapy*. 2002, roč. 30, č. 3 s. 191-202. Online. DOI: [10.1080/019261802753577520](https://doi.org/10.1080/019261802753577520). [cit. 2024-02-24].

¹⁷⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020.

¹⁸⁰ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 18 Co 151/2023.

¹⁸¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 51 Co 151/2018.

¹⁸² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020.

¹⁸³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 5. 2023, sp. zn. 11 Co 7/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. 11 Co 43/2019.

užívat rozsáhlou judikaturu Ústavního soudu. Z komparace rozhodování napříč soudy vyplynulo, že střídavá péče je dle rozhodování krajských soudů o odvoláních ve věcech péče o nezletilé základním typem péče o nezletilé, o který by mělo být usilováno.¹⁸⁴ O střídavé péči bylo rozhodnuto napříč krajskými soudy: Krajský soud v Plzni (18 Co 137/2023, 18 Co 151/2023, 11 Co 7/2023); Krajský soud v Praze (126 Co 16/2023, 126 Co 47/2023, 100 Co 122/2022); Městský soud v Praze (51 Co 151/2018, 39 Co 57/2019); Krajský soud v Ústí nad Labem (13 Co 219/2022, 13 Co 215/2022). Z rozhodování krajských soudů je zjevné, že je jimi střídavá péče aktivně prosazována, a to ve světle judikatury Ústavního soudu.¹⁸⁵ Nerozhodly-li však soudy ve prospěch střídavé péče, dostalo se jejich rozhodnutí náležitého odůvodnění.¹⁸⁶ Důvody, pro které soudy nepovažovaly za vhodné svěřením nezletilého do střídavé péče, jsou např. omezení na svobodě jednoho z rodičů dle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (101 Co 40/2019, Krajský soud v Plzni); odsuzující rozsudek proti rodiči (sic nepravomocný) pro trestný čin ohrožování výchovy dětí (21 Co 302/2022, Krajský soud v Ústí nad Labem); psychický stav jednoho z rodičů, který vytváří nevhodné podmínky pro výchovu nezletilého (18 Co 303/2022, Krajský soud v Plzni); úzké emocionální pouto právě s jedním z rodičů ve spojení s vyjádřeným přáním dítěte často také podpořené výsledky znaleckého zkoumání (100 Co 381/2019, Krajský soud v Praze); nebo prokázaný nezáměr jednoho z rodičů při střídavé péči o skutečnou péči a výchovu nezletilého (21 Co 220/2022, Městský soud v Praze).

Pátou a poslední zkoumanou stránkou rozhodovací praxe krajských soudů bylo užívání judikatury jako opory pro právní posouzení a udržování konstanty

---

¹⁸⁴ „Nezletilá má ráda oba rodiče a jejich péči přijímá. Odvolací soud považuje za zcela nesprávný závěr okresního soudu, že výlučná péče matky o nezletilou, která s ní zůstává na rodičovské dovolené, tak je pro nezletilou přínosnější, než péče kolektivní, kam by nezletilá nastoupila, kdyby byla svěřena do střídavé péče rodičů, protože otec je zaměstnán. Ani útlý věk nezletilé, pracovní vytíženost otce či vzdálenost bydliště rodičů, tak nemůže učinit závěr o nevhodnosti střídavé péče. V případě rozhodování o svěřením střídavé péče rodičů je třeba vycházet z toho, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a pokud mají o jeho výchovu zájem a pokud oba dbali řádné péče o jeho výchovu, pak svěřením dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem.“ Viz Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 9. 2022, sp. zn. 13 Co 219/2022.

¹⁸⁵ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. 32 Co 32/2021; Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 9. 2022, sp. zn. 13 Co 219/2022.

¹⁸⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. 101 Co 235/2018; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 101 Co 40/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022.

v rozhodování soudů. S ohledem na jev, který se v naší soudní praxi objevil v reakci na právní úpravu dovolání jako mimořádného opravného prostředku, a sice že judikatura Ústavního soudu neslouží jen jako výklad ústavních norem a prostředek ochrany ústavně garantovaných práv fyzických osob, ale také jako jednotící judikatura ve věcech péče o nezletilé.¹⁸⁷ Opět napříč krajskými soudy s touto judikaturou soudci (soudní senáty) aktivně pracují a užívají jejího obsahu k podpoře svých právních závěrů. Ve věcech péče o nezletilé je judikatura Ústavního soudu obsáhlá především v oblasti střídavé péče, která je Ústavním soudem protežována jako základní způsob péče o nezletilé děti po rozpadu manželství či vztahu nesezdaných rodičů nezletilých.¹⁸⁸ Z navazujícího nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14 vzešla tzv. čtyři kritéria střídavé péče,¹⁸⁹ která tvoří základ pro vytvoření jakéhosi testu, který krajské soudy v rámci odvolacího řízení užívají k posouzení možnosti a vhodnosti uložení střídavé péče. Někdy krajské soudy užívají argumentaci přímo konkrétními rozhodnutími Ústavního soudu,¹⁹⁰ nebo pouze užitím úsloví např. „*Ústavní soud ve své ustálené judikatuře dospěl k (...)*“,“¹⁹¹ přičemž druhá varianta je ve zkoumaných rozhodnutích krajských soudů méně častá. V neposlední řadě se Ústavní soud zabýval ve své judikatuře nejlepším zájmem dítěte, který je judikován například v nálezech sp. zn. III. ÚS 1206/09, I. ÚS 3216/13 a I. ÚS 1554/14. Argumentace rozhodnutími Ústavního soudu tohoto obsahu, tedy takových rozhodnutí, kterými Ústavní soud zpřesňuje pojem nejlepší zájem dítěte ve spojení s odkazem na ustanovení čl. 3 ÚoPD provází zkoumaná rozhodnutí napříč krajskými soudy.¹⁹²

---

¹⁸⁷ K tomuto více v kapitole 4.

¹⁸⁸ Jako jeden z prvních nálezů, v němž Ústavní soud potvrdil, že střídavá péče by dle jeho názoru ve světle také judikatury Evropského soudu pro lidská práva měla být pravidlem a nikoliv výjimkou, byl náleží Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, I. ÚS 2482/13.

¹⁸⁹ která budou jako pravidlo vyplývající z významného nálezu Ústavního soudu podrobněji rozebrána v kapitole 4.3.

¹⁹⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 51 Co 151/2018; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 39 Co 57/2019; Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. 13 Co 106/2022; Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 9. 2022, sp. zn. 13 Co 219/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. 101 Co 235/2018; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. 32 Co 31/2021; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2023 sp. zn. 18 Co 151/2023.

¹⁹¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 11. 2019, sp. zn. 11 Co 199/2019; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 18 Co 137/2023.

¹⁹² Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. 13 Co 106/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. 101 Co 235/2018; Rozsudek

3.2 Vyživovací povinnost k nezletilým

Stejně jako v případě řízení o péči o nezletilé není možné ani v řízení o stanovení vyživovací povinnosti a z ní plynoucího výživného vůči nezletilému porovnávat jednotlivá rozhodnutí ve smyslu jejich závěru a pokoušet se o srovnávání jednotlivých skutkových stavů. Komparace se proto bude opět věnovat několika zkoumaným aspektům v rámci rozhodování.

Než bude přistoupeno ke komparaci samotných soudních rozhodnutí mezi jednotlivými krajskými soudy, přiblíží autor podstatu dvou ze zkoumaných aspektů rozhodovací praxe soudů, a sice (i) doporučující tabulku Ministerstva spravedlnosti k výši výživného; a (ii) stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 205/2012.

První doporučení při stanovení výživného vydalo Ministerstvo spravedlnosti v roce 2010 v rámci projektu „*Optimalizace agendy výživného*“, jehož výstupem v tomto směru byl materiál s názvem „*Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti*.“¹⁹³ Cílem tohoto projektu, na němž Ministerstvo spravedlnosti pracovalo za účasti soudů a OSPOD, bylo přinést jistotu, stabilitu a jistou míru předvídatelnosti rozhodování ve věcech výživného nezletilých dětí, neboť si bylo vědomo, že mimo zákonné úpravy zde žádný další jednotící prvek není. Ministerstvo spravedlnosti se v dokumentu výslovně zmiňuje o neexistenci jednotící judikatury Nejvyššího soudu z důvodu jeho nepřislušnosti dané případy přezkoumávat a důsledku těchto okolností způsobených především právní úpravou vznikl stav, ve kterém je rozhodovací praxe naprosto nejednotná. Dokument byl vytvořen ještě za účinnosti předešlé hmotněprávní úpravy zákona o rodině,¹⁹⁴ avšak pravidla a principy, na němž byl vystavěn, byly užitečné i v úpravě nové.

Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. 11 Co 43/2019; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 51 Co 151/2018.

¹⁹³ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti*. Online. [2024]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/724488/Doporučující_procentuální_rozmezí_výživné.pdf/ffb75f31-9623-41d9-8150-05f7cec0199a. [cit. 2023-02-27].

¹⁹⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, účinný do 31. 12. 2013.

Ministerstvo spravedlnosti v rámci své činnosti dospělo při zkoumání výsledků „Analýzy využívající tzv. doporučující tabulky k určování výživného“ zpracované v roce 2021 ke zjištění, že doporučení z roku 2010 se diametrálně rozchází se soudní praxí, a přistoupilo proto ke zpracování nového dokumentu prakticky stejné povahy, jako je doporučení z roku 2010. Doporučená tabulka k určování výživného a manuál k ní proto v srpnu roku 2022 (Tabulka 1) nahradily tu předcházející.¹⁹⁵ Doporučující tabulka z roku 2022 je komplexnější, je v ní přímo zohledněn počet vyživovacích povinností a „manuál“, který vysvětluje její obsah a dále blíže rozvádí jiné důležité okolnosti; např. skutečnost, že rodič je podnikatelem. Ministerstvo také v „manuálu“ upozorňuje a přiznává, že je tabulka použitelná pouze na základní případy, a nikoliv na složité komplexní situace, které musí soud sám po skutkové a právní stránce zhodnotit.

Etapa	Věk dítěte (zpravidla)	Podíl výživného na příjmu povinného			
		1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti	3 vyživovací povinnosti	4 vyživovací povinnosti
Předškolní věk	0–5 let	14 %	12 %	10 %	8 %
I. stupeň ZŠ	6–10 let	16 %	14 %	12 %	10 %
II. stupeň ZŠ^o	11–15 let	18 %	16 %	14 %	12 %
SŠ a vyšší vzdělávání	16 a více let	20 %	18 %	16 %	14 %
Kontrolní částka	Pevná spodní hranice	66 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)	55 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)	50 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)	

Tabulka 1 - Doporučující tabulka výživného nezletilých dětí, 2022. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Nejvyšší soud České republiky je druhou institucí, která přikročila k nastavení určitého řádu v rámci rozhodovací praxe soudů ve věcech výživného nezletilým dětem, a to formou stanoviska, ačkoliv byl k tomuto kroku v minulosti zdrženlivý.¹⁹⁶ V úvodu Stanoviska NS je možné zjistit, že Nejvyšší soud je dle zákona o soudech a soudcích¹⁹⁷ orgánem povoláním k tomu, aby sjednocoval

¹⁹⁵ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou výživného dětí*. Online. [2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporuujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>. [cit. 2024-02-27].

¹⁹⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti*. Online. [2024]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/724488/Doporuujici_procentualni_rozmezí_vyživné.pdf/ffb75f31-9623-41d9-8150-05f7cec0199a. [cit. 2023-02-27].

¹⁹⁷ § 14 odst. 3 ZSS.

rozhodovací praxi soudů v případě, kdy sezná, že soudy postupují v určitém druhu souzených věcí rozdílně, a právě v případě posuzování otázek zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti Nejvyšší soud dospěl k závěru, že rozhodovací praxe soudů je nejednotná a je třeba k tomuto zaujmout stanovisko. Stanovisko NS v sobě nese pět základních právních vět, které ve své podstatě obsahují postoj Nejvyššího soudu k tomu, jak by v daných záležitostech měly obecné soudy postupovat.¹⁹⁸ Níže v komparaci rozhodovací praxe soudů autor poukáže na to, zda je možné se domnívat, že se obsah Stanoviska NS v rozhodování soudů projevil, či nikoliv.

První zkoumané hledisko v rámci komparace je poměrně obecné, a to způsob a rozsah zkoumání příjmů a majetkového pozadí rodiče, které jsou rozhodující pro stanovení výše výživného vůči nezletilému. Z judikatury, s níž autor pro účely komparace pracoval, je více než zjevné, že první, co všechny soudy bez výjimky zkoumaly, byly příjmy rodičů, a to za účelem zjištění jejich životní úrovně.¹⁹⁹ Soudy totiž zásadně jako první při přezkumu rozhodnutí okresních soudů v rámci odvolání jako první přezkoumávají zjištěný skutkový stav k vyživovací povinnosti soudem prvního stupně. Tento skutkový stav odvolací soudy následně doplňují s ohledem na případný uplynulý čas mezi rozhodnutím soudu prvního stupně a rozhodováním v odvolacím řízení.²⁰⁰ Rozdílem, který je možné z odůvodnění jednotlivých rozhodnutí seznat, je postup soudů při zjišťování příjmů rodičů. Tento rozdíl spočívá ve zdroji jejich příjmů, tj. zda jejich příjem plyne ze závislé činnosti, nebo plyne z jiné činnosti,

---

¹⁹⁸ Právní věta I. podává, že vyživovací povinnost prarodičů k nezletilému je až sekundární vyživovací povinností rodičů nezletilého. Proto soudy podle NS mají zahájit řízení o vyživovací povinnosti prarodičů k nezletilému až za okolností, kdy vyjde najevo, že rodiče nemohou své vyživovací povinnosti dostát.

Právní věta II. udává minimální náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu, který schvaluje dohodu rodičů o výživném.

Podle právní věty III. není možné v rozhodnutí vydaném po 1. 1. 2014 přiznat oprávněnému z dlužného nájemného i zákonné úroky z prodlení.

Právní věta IV. má sedm bodů, které samy stanovují postup soudu při zjišťování majetkového pozadí povinného k vyživovací povinnosti a zjišťování jeho možností a schopností dosáhnout určitého příjmu.

Poslední právní věta V. udává, že u povinných k vyživovací povinnosti, kteří mají příjem z jiné než závislé činnosti, hodnotí soudy jejich životní úroveň jako celek, nikoliv jen evidenční údaje o hospodaření.

¹⁹⁹ Soudy tímto naplňují hmotněprávní úpravu stanovenou v § 915 odst. 1 OZ.

²⁰⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 101 Co 40/2019; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 54/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 61 Co 116/2023.

např. z podnikání. Tyto rozdílné způsoby zajišťování příjmů se mohou samozřejmě také překrývat.²⁰¹

Soud zjišťuje příjmy účastníků (rodičů) několika způsoby v návaznosti na druhu zdroje jejich příjmu, resp. rodiče tento příjem soudu prokazují. Nejčastěji se příjem ze závislé činnosti prokazuje podle zkoumaných rozhodnutí zprávou či potvrzením zaměstnavatele o výši mzdy/platu.²⁰² Tato skutečnost je taktéž prokazována poskytnutím výpisu z účtu rodiče, na který je poukazována mzda/plat.²⁰³ Zjišťování příjmu prostřednictvím priznání k dani je charakteristické pro povinné rodiče, kterým plyne příjem z jiné než závislé činnosti.²⁰⁴ Někdy je problematické v případě osoby samostatně výdělečně činné v kontextu možnosti uplatnění paušální daně na příjmy určit, jaký je skutečný čistý příjem takto činného rodiče.²⁰⁵ Finance, které charakterizují životní úroveň rodiče, jsou i ty, které jsou poskytované rodiči státem v rámci sociálního systému. Jde o důchody starobní²⁰⁶ a invalidní²⁰⁷ a do této kategorie příjmů můžeme zařadit i příjem z výslužného²⁰⁸ či jiných dávek sociálního systému.²⁰⁹ Soudy tyto příjmy uvedené jako poslední pak nejčastěji zjišťují z výkazů České správy sociálního zabezpečení. Je možné uzavřít, že postup krajských soudů je v této záležitosti shodný.

Soudy se ovšem neomezují pouze na zjišťování příjmů rodičů, které plynou z jejich činnosti, ale zkoumají i ty příjmy, které plynou z majetku rodičů. Do příjmů, které ovlivňují životní úroveň toho kterého rodiče, se započítávají nájemné²¹⁰ a jiné tomu příjmy obdobné, ale také příjmy z prodeje nemovitostí,²¹¹ které byly ve vlastnictví rodiče. Soud následně zkoumá, jak rodiče s těmito finančními

---

²⁰¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 61 Co 189/2023.

²⁰² Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 56 Co 169/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 101 Co 69/2019; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 39 Co 57/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 101 Co 85/2019.

²⁰³ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2020, sp. zn. 32 Co 189/2019.

²⁰⁴ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 9. 2019, sp. zn. 18 Co 210/2019.

²⁰⁵ Soud si v takém případě může udělat úsudek o výšce čistého příjmu rodiče, viz Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2019, sp. zn. 100 Co 89/2019.

²⁰⁶ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2018, sp. zn. 100 Co 25/2018.

²⁰⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023.

²⁰⁸ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 5 Co 504/2020.

²⁰⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 61 Co 116/2023.

²¹⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 54/2023.

²¹¹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 8. 2023, sp. zn. 61 Co 144/2023.

prostředky nakládají. Je možné totiž zaznamenat rozdílný přístup soudů k tomu, když rodič z přijatých peněz například z prodeje nemovitostí uhradí své dluhy, nebo pokud jsou nemovitosti jako takové převedeny na jiné osoby, zpravidla osoby blízké, bez zjevné ekvivalentní protihodnoty a v čase nedlouho předcházejícím rozhodování o vyživovací povinnosti.²¹² V případě, kdy se rodič zbavuje svého majetku bez toho, aniž by za něj přijal zjevnou protihodnotu, považují shodně soudy takové jednání za snahu zastřít svůj majetek a příjmy.

V neposlední řadě považuje autor za nutné být jen zmínit speciální typ příjmu, a to *Kindergeld*. Jedná se o institut německé právní úpravy a ve své podstatě jde o příspěvek na dítě, který je dle informací *Bundesagentur für Arbeit*²¹³ svou povahou v podstatě sociální dávkou. Tento prostředek je čerpán z *Familienkasse* a je určen pro ty, kteří vychovávají děti. Sociální systém SRN tímto pomáhá těm, kteří vychovávají dítě s náklady s tímto spojenými. Do rozhodování tuzemských soudů se promítá v ten moment, kdy rodič nezletilého pracuje v SRN a již jen z tohoto titulu je oprávněným z *Kindergeld*.²¹⁴ Je nezbytné, aby soudy s tímto příjmem rodiče operovaly při zjišťování příjmů rodičů, neboť se jedná o nezanedbatelnou částku. Na rok 2024 je *Kindergeld* stanoven ve výši 250 € měsíčně za každé dítě.²¹⁵ Bohužel se jedná s ohledem na autorovi dostupná rozhodnutí krajských soudů o institut objevující se pouze v rozhodování Krajského soudu v Plzni a není možné jej porovnat s jiným krajským soudem. Ačkoliv je možné dohledat v judikatuře Ústavního soudu případy, kdy stěžovatel poukazoval na *Kindergeld*, Ústavní soud se touto problematikou nikdy věcně nezabýval.²¹⁶ Krajský soud v Plzni však ve své rozhodovací praxi, jak vyplývá ze zkoumaných rozhodnutí, ke *Kindergeld* vždy jako k příjmu rodiče ve prospěch nezletilého přihlédl.²¹⁷

---

²¹² Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2018, sp. zn. 100 Co 25/2018.

²¹³ Spolkový úřad práce.

²¹⁴ Bundeszentralamt für Steuern. *Merkblatt Kindergeld*. Online. [2024]. s. 6 Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/datei/kg2-merkblattkindergeld_ba034475.pdf. [cit. 2024-02-28].

²¹⁵ Bundeszentralamt für Steuern. *Merkblatt Kindergeld*. Online. [2024]. s. 9 Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/datei/kg2-merkblattkindergeld_ba034475.pdf. [cit. 2024-02-28].

²¹⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2024, sp. zn. I. ÚS 3101/23; Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2023, sp. zn. IV. 2413/23; Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 3120/22; Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 1427/21.

²¹⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 61 Co 116/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2023, sp. zn. 18 Co 227/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 237/2023.

Samostatně autor zkoumal, jakým způsobem soudy zohledňovaly a zjišťovaly majetkový prospěch, který povinnému rodiči plyne z jeho účasti na obchodní korporaci ve smyslu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Povinný rodič jakožto fyzická osoba, která je vlastníkem obchodního podílu ve společnosti či popřípadě členem družstva s družstevním podílem, může být poživitelem majetkového prospěchu plynoucího z činnosti obchodní společnosti nebo družstva.²¹⁸ Tento majetkový prospěch je závislý na hospodářském úspěchu dané obchodní společnosti, a to je také tím, co soudy zkoumají. Soudy informace o hospodářské prosperitě obchodních společností čerpají převážně z účetních závěrek, které jsou povinny zveřejňovat a případně také z přiznání k dani.²¹⁹ Z takového údaje soud nezbytně nevyvozuje jen jeho (rodiče) skutečný příjem, ale dotváří tím představu o jeho skutečné životní úrovni; přičemž tento postup při zjišťování hospodářského stavu společnosti rodiče je u zkoumaných soudů prakticky totožný.

Dalšími aspekty zjišťovanými soudy ke stanovení schopnosti a možnosti povinného rodiče podílet se na výživě nezletilého jsou náklady, které má rodič se svým běžným životem spojené, a také jeho zdravotní stav. Autor se domnívá, že náklady spojené s živobytím, ale i s nezletilým, jsou jako hledisko pro určení rozsahu vyživovací povinnosti rodiči brány soudem pouze, pokud na ně rodič sám poukáže, tvrdí je a prokáže je. Tuto domněnku autor opírá o zjištění, že u všech zkoumaných soudů je možné najít případy, kdy se soud zabýval náklady rodičů a kdy ne. V moment, kdy se jimi zabýval, bylo z odůvodnění soudu možno dovodit, že tak bylo činěno na návrh rodiče/rodičů.²²⁰ Zdravotním stavem povinného rodiče se soudy zabývaly za účelem zjištění, v jaké výši je v jeho možnostech a schopnostech dosáhnout příjmu, který by byl promítnut do rozsahu vyživovací povinnosti. Byl-li tedy povinný rodič trvale stížen na svém zdraví a snížil tento stav jeho možnosti být činný v určité oblasti, ve které vykonával výtěžnou činnost,

---

²¹⁸ V praxi se nejčastěji jedná o obchodní podíl v obchodní společnosti.

²¹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, sp. zn. 56 Co 108/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022.

²²⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2020, sp. zn. 100 Co 381/2019; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 61 Co 189/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2023, sp. zn. 18 Co 227/2023.

soudy k této skutečnosti přihlédly.²²¹ Ani skutečnost, že je povinný rodič v natolik špatném zdravotním stavu (v tomto případě se jednalo o omezení psychického charakteru), že je až omezen ve svéprávnosti a trvale se léčí ve zdravotnickém zařízení, nezbavuje takového rodiče vyživovací povinnosti. Povinný rodič v daném případě pobíral invalidní důchod III. stupně, jenž tvořil jeho příjem, a s nímž bylo pracováno pro účely stanovení výše výživného rodiče.²²² I Krajský soud v Praze se ve své rozhodovací praxi se zdravotními omezeními povinných rodičů vypořádal.²²³ Způsob rozhodování srovnávaných krajských soudů je proto možno hodnotit jako vzájemně souladný.

V neposlední řadě²²⁴ je třeba v kontextu zjišťování příjmů a majetkových poměrů rodičů upozornit na fenomén nemožnosti zjištění příjmů, resp. také nedůvěryhodnosti tvrzených příjmů. V rozhodovací praxi je možné se setkat s případy, kdy je buďto povinný rodič naprosto pasivní a odmítá poskytnout údaje o svých příjmech, anebo tyto příjmy určitým způsobem tvrdí a prokazuje, avšak v porovnání s jeho skutečnou životní úrovní, která je evidentní z jiných provedených důkazů, je bude soud považovat za nevěrohodné.²²⁵ Soud v takovýchto situacích volí zpravidla mezi dvěma možnostmi určení příjmu povinného rodiče, a to prostřednictvím (i) vyvratitelné domněnky formulované v ustanovení § 916 OZ,²²⁶ nebo (ii) úvahy o možném výdělku ve světle zdravotního

---

²²¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 101 Co 69/2019.

²²² Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 56 Co 46/2023.

²²³ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2020, sp. zn. 32 Co 189/2019.

²²⁴ Nad to si dovoluje autor ještě doplnit, že častým hlediskem pro stanovení výše vyživovací povinnosti, které soudy zkoumaly byla skutečnost, zda jsou povinní rodiče nezletilých v partnerském vztahu s další osobou, se kterou sdílí domácnost. Znamená to totiž, že s touto osobou taktéž sdílí náklady na bydlení a další záležitosti, což soudy často promítaly do rozsahu vyživovací povinnosti a za tímto účelem zjišťovaly příjem této osoby žijící s povinným rodičem v jedné domácnosti. Viz rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 61 Co 116/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 54/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 101 Co 85/2019.

²²⁵ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 39 Co 57/2019.

²²⁶ § 916 OZ „*Neprokáže-li v řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti jiného předka k nezletilému dítěti, které nenabýlo plné svéprávnosti, osoba výživou povinná soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.*“

stavu, vzdělání a dalších aspektů týkajících se povinného rodiče.²²⁷ V některých situacích je i možné vzhledem k daným okolnostem, aby využil soud možnosti obou; tedy nejprve uplatní domněnku a zároveň vytvoří úvahu o možném výdělku rodiče a tyto porovná, i když rodič tvrdil svůj příjem, avšak soud ho považoval za nedůvěryhodný.²²⁸ Aplikaci obou zmíněných postupů bylo možné identifikovat v rozhodovací praxi jak Krajského soudu v Praze, tak Krajského soudu v Plzni.

Druhým zkoumaným aspektem bylo, zda soud přihlíží k mnohosti vyživovacích povinností každého z povinných rodičů. S přihlédnutím k tomu, že toto hledisko je poměrně jednoduše zkoumatelné, je již takto možno uzavřít, že soudy napříč kraji toto hledisko zohledňují.²²⁹

Užívání argumentace Stanoviskem NS bylo třetím hlediskem porovnávání rozhodovací praxe krajských soudů. Autor vycházel z premisy, že s ohledem na obsah Stanoviska NS, které vymezuje, jak by soudy měly postupovat při posuzování věcí, kterých se dotýkají výše zmíněné právní věty Stanoviska NS, budou soudy opírat o toto stanovisko. Soudy však Stanoviskem NS jakožto podpůrným pramenem pro jejich rozhodování až na výjimky²³⁰ neargumentují. Neznamená to však, že by krajské soudy Stanovisko NS a jeho obsah směřující ke sjednocování rozhodovací praxe v řízeních ve věcech výživného naprosto ignorovaly, ba naopak. Soudy ale nepracují se Stanoviskem NS jako s judikaturou, ze které načerpají kazuistiku a tu následně aplikují. Obsah Stanoviska NS byl dle názoru autora krajskými soudy přijat, neboť ze zkoumané judikatury krajských soudů vyplývá, že soudy dle právních vět Stanoviska NS postupují. Z komparované judikatury je zjevné, že např. větu IV. A²³¹ Stanoviska NS aplikují soudy bezesbytku, jak vyplývá z těchto rozhodnutí: Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze

---

²²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019; Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 1. 2021, sp. zn. 5 Co 1248/2020.

²²⁸ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 5 Co 1138/2019.

²²⁹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2020, sp. zn. 100 Co 381/2020; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 18 Co 245/2023.

²³⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 101 Co 69/2019; Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 17 Co 103/2023.

²³¹ „Při určení výše potenciálního příjmu soud nevychází z vyššího příjmu, kterého povinný dříve dosahoval, ale z příjmu, kterého by s ohledem na své skutečné schopnosti a možnosti (popř. i majetkové), dané mimo jiné jeho fyzickým stavem, nadáním, vzděláním, pracovními zkušenostmi a nabídkou a poptávkou na rozumně regionálně určeném trhu práce mohl dosahovat.“

ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019 a Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 1. 2021, sp. zn. 5 Co 1248/2020. Stejný fenomén je možné v judikatuře sledovat i v souvislosti s právní větou V. Stanoviska NS.²³² Viz Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, sp. zn. 56 Co 108/2023; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019 a Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022.

Čtvrtým zkoumaným argumentem na podporu soudních rozhodnutí byla doporučující tabulka výživného Ministerstva spravedlnosti. Z analýzy provedené na poskytnutých rozhodnutích bezprostředně vyplynulo, že doporučující tabulka není základem, na němž by krajské soudy stavěly svá rozhodnutí. Důsledkem tohoto může dle autora být skutečnost, že doporučující tabulku je možné v plné míře užít jen ve skutečně skutkově jednoduchých případech. Samotný manuál k doporučující tabulce však říká, že tabulka má pouhý podpůrný účel, přičemž toto je přesně způsob, jakým ji krajské soudy užívají – jako oporu pro stanovenou výši výživného vyplývající z jiných prokázaných skutečností. Autor si dovoluje upozornit, že ani v jednom případě ze zkoumaných rozhodnutí neužil doporučující tabulku ani jako podpůrný argument Krajský soud v Praze. Krajský soud v Plzni ji na druhou stranu jako podporu využíval výrazně častěji.²³³

Poslední aspekt analyzovaný v jednotlivých rozhodnutích krajských soudů byla argumentace soudů judikaturou Ústavního soudu. Soudy zpravidla opírají svá rozhodnutí o zákonná ustanovení obsažená v občanském zákoníku, avšak komparací rozhodnutí narazil autor také na taková rozhodnutí, ve kterých soudy podpořily své právní závěry judikáty Ústavního soudu. Argumentace ústavními rozhodnutími jak ze strany účastníků, tak ze strany soudu však ve vztahu k řízení o výživném nebyla tak častá jako v případě řízení o péči o nezletilého (srov. podkapitola 3.1). Krajské soudy argumentovaly v zásadě jen v jednom směru judikaturou Ústavního soudu, a sice ve smyslu stanovení výše

---

²³² „U povinných k plnění vyživovací povinnosti, kteří mají příjem z jiné než závislé činnosti, soudy nehodnotí pouze evidenční údaje o hospodaření, ale jejich celkovou životní úroveň, na které děti mají právo se podílet (§ 915 odst. 1 o. z.).“

²³³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. 14 Co 248/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. 18 Co 236/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 5. 2023, sp. zn. 18 Co 69/2023.

výživného při nadstandardně vysokých příjmech rodiče²³⁴ a posouzení celkové životní úrovně rodiče, nikoliv jen jeho příjmu.²³⁵ V komparaci mezi jednotlivými soudy můžeme vidět vyšší četnost užívání argumentace judikaturou Ústavního soudu u Krajského soudu v Praze.²³⁶

3.3 Styk s nezletilými

Rozhodovací praxe krajských soudů o styku rodičů s nezletilými je posledním ze tří zkoumaných typů rozhodování krajských soudů jakožto soudů odvolacích. Ačkoliv jsou řízení o svěřeni nezletilého do péče a řízení o stanovení výše výživného úzce spjata a není o tomto sporu, řízení o styku rodiče s nezletilým přímo z úpravy péče o nezletilého vychází. O styku s nezletilým soudy rozhodují buď v rámci tzv. *globálního řízení*, jak jej nazývá doktor Svoboda²³⁷ (viz podkapitola 2.2), nebo v samostatném řízení konaném dle § 466 písm. d) ZŘS. V rámci *globálního řízení* není nezbytně třeba o styku rodiče s nezletilým rozhodnout, ačkoliv má soud úřední povinnost tak učinit, vyhodnotí-li to jako nezbytné. O styku rodiče s nezletilým není rozhodnuto buď v případech, kdy dojde k dohodě rodičů a další úprava není třeba,²³⁸ nebo v případě, kdy rodič o styk s nezletilým nestojí,²³⁹ rodič jej není schopen,²⁴⁰ nebo styk nezletilý odmítá.²⁴¹ Vzhledem k úzkému propojení řízení o svěřeni nezletilého do péče a řízení o styku rodiče s nezletilým zkoumal autor v rámci komparace rozhodnutí, zda se soudy náležitě vypořádaly s nemožností svěřeni dítěte do střídavé péče. Dále bylo zkoumáno, zda soudy zohledňovaly náležitě názor nezletilého a konečně také zda soudy užívají ve svých rozhodnutích argumentaci judikaturou Ústavního soudu.

Prvním aspektem, kterému byla v rámci komparace věnována pozornost, bylo náležité odůvodnění vyloučení střídavé péče. V této části autor částečně odkazuje na výsledky komparace rozhodnutí krajských soudů, kterým se věnoval

---

²³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15.

²³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03.

²³⁶ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 101 Co 85/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 3342019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022.

²³⁷ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 53. ISBN 978-80-7400-606-7.

²³⁸ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 207/2023.

²³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 18 Co 303/2022.

²⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 56 Co 46/2023.

²⁴¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 18 Co 303/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2018, sp. zn. 32 Co 325/2017.

v podkapitole 3.1 a základní postup soudů je zde vyložen. Z autorova zjištění v této části vyplývá, že krajské soudy postupují v základním zjišťování stavu a odůvodňování svého postupu shodně a tento je náležitým s přihlédnutím ke specifikům každého případu. Krajský soud v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 101 Co 16/2020 prováděl rozsáhlé dokazování, které se skládalo ze zjištění názoru nezletilého, zhodnocení zprávy opatrovníka, zajištění znaleckého zkoumání schopností rodičů pečovat o nezletilého a rovněž zkoumání vztahu nezletilého k oběma rodičům. Následně i za užití argumentace plynoucí z judikatury Ústavního soudu dospěl k závěru, že střídavá péče není v zájmu nezletilého a přistoupil k úpravě styku mezi druhým rodičem a nezletilým. Shodně se k takovému zkoumání skutkového stavu postavil i Krajský soud v Plzni,²⁴² který zjišťoval vztah nezletilého k rodičům prostřednictvím zprávy OSPOD (s ohledem na věk dítěte), zadal znalecké zkoumání způsobilosti rodičů poskytnout nezletilému dostatečné zázemí pro péči o něj a taktéž psychický stav nezletilého. Následně pak potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o nevhodnosti střídavé péče s ohledem na nejlepší zájem nezletilého a upravil podrobněji styk mezi rodičem a nezletilým. Za dodržení obdobného postupu s přihlédnutím k individualitám každého případu rozhodovaly krajské soudy obdobným způsobem v dalších řízeních.²⁴³

V návaznosti na tento zkoumaný prvek si dovoluje autor upozornit na dva případy, přičemž v jednom rozhodoval Krajský soud v Praze²⁴⁴ a v druhém Krajský soud v Plzni.²⁴⁵ Přestože se po skutkové stránce nejedná o příliš shodné případy, postup obou soudů při zjišťování stavu je takřka totožný. Soudy shodně zjistily náležitým způsobem postoj nezletilého k celé záležitosti jak svěřením do péče, tak následně styku rodiče s nezletilým. Pokračovaly pak zkoumáním rodinné situace a vztahů mezi jednotlivými členy rodiny, přičemž zjistily, že v obou případech se nezletilý styk s rodičem, který o něj nepečuje, brání, protože cítí, že mu buď bylo rodičem jeho chováním ublíženo, anebo že jeho dlouhodobá nepřítomnost znamená nezájem rodiče o nezletilého, kterým zradil důvěru

---

²⁴² Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 9. 2021, sp. zn. 18 Co 175/2021.

²⁴³ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2022, sp. zn. 32 Co 60/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2020, sp. zn. 100 Co 381/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 100 Co 91, 97/2018; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 8. 2023, sp. zn. 61 Co 198/2023; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 11 Co 178/2022; Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 246/2023.

²⁴⁴ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2022, sp. zn. 32 Co 60/2022.

²⁴⁵ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 11 Co 178/2022.

nezletilého. Znalecké zkoumání jak rodičů, tak nezletilých bylo v obou případech namístě, a proto jej oba soudy nařídily a při svém rozhodování z něj vycházely. K rozšíření styku rodiče s nezletilým proto ani v jednom z případů přistoupeno nebylo a byl zachován styk v režimu nastaveném do té doby. V případě rozhodnutí Krajského soudu v Praze bylo dokonce přistoupeno k úpravě styku rodiče s nezletilým formou kontaktu přes aplikaci WhatsApp.²⁴⁶

Za pozornost také stojí rozdílnost v přístupu k pojímání jednotlivých institutů – péče o nezletilé a styk s nimi. Z litery zákona, konkrétně z ustanovení § 888 OZ, přímo vyplývá, že rodič, jemuž nebyl nezletilý svěřen do výlučné péče, má právo se s ním stýkat. Autor proto dovozuje, že je možné o styku s nezletilým rozhodovat jen za okolností, kdy je nezletilý svěřen do výlučné péče jednoho z rodičů. Krajský soud v Plzni²⁴⁷ proto napravil rozhodnutí Okresního soudu Plzeň-jih, kdy okresní soud rozhodl o svěřeni nezletilého do střídavé péče, avšak rovněž rozhodl o styku obou rodičů s nezletilým v průběhu prázdnin. Na druhou stranu tentýž soud rozhodl dříve o styku rodičů s nezletilým v průběhu vánočních svátků i přesto, že byl nezletilý svěřen do střídavé péče rodičů.²⁴⁸

Jako poslední byla věnována pozornost tomu, zda krajské soudy užívají argumentace judikaturou Ústavního soudu pro podporu svých právních závěrů. Z rozhodnutí, které autor pro účely komparace analyzoval, že krajské soudy k opodstatnění svého rozhodnutí taktéž mimo zákonných ustanovení zohledňují judikaturu Ústavního soudu. Argumentaci ústavněprávní judikaturou ve věcech styku rodiče s nezletilým bylo však možné pozorovat převážně v rozhodnutích Krajského soudu v Praze.²⁴⁹ Z tohoto fenoménu však není možné bezprostředně dovozovat, že by Krajský soud v Plzni ve svém rozhodování o styku rodiče s nezletilým nezohledňoval judikaturu Ústavního soudu. Tím spíše,

---

²⁴⁶ Bylo tak rozhodnuto rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 11. 5. 2022, sp. zn. 32 Co 60/2022 a nejedná se o rozhodnutí ojedinělé. Podobným způsobem rozhodoval i Krajský soud v Plzni ve svém rozsudku ze dne 21. 5. 2018, sp. zn. 32 Co 325/2017.

²⁴⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 18 Co 151/2023.

²⁴⁸ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 5. 2023, sp. zn. 11 Co 7/2023.

²⁴⁹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 101 Co 16/2020; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2020, sp. zn. 100 Co 381/2019; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 100 Co 91, 97/2018; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2022, sp. zn. 100 Co 122/2022; Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13. 9. 2018, sp. zn. 100 Co 211/2018.

když ji podpůrně užívá ve svých rozhodnutích o péči o nezletilé a o výživném pro ně, jak je uvedeno v podkapitolách 3.1 a 3.2.

4 Zásah Ústavního soudu do judikatury

„Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy,“²⁵⁰ takto zní úvodní ustanovení hlavy čtvrté Ústavy České republiky, která se věnuje základnímu vymezení poslední ze tří složek státní, moci soudní. Jak již vyplynulo z podkapitoly 1.1.1 této práce, soudy a soudci jsou při výkonu své činnosti nezávislí, zákonným postupem poskytují ochranu právům.²⁵¹ V této své činnosti jsou soudy kontrolovány soudy vyšších instancí v rámci soustavy obecných soudů. Mimo tuto soustavu obecných soudů stojí dle Ústavy orgán, který neposkytuje v rámci své činnosti primární ochranu právům, ale je povolán k tomu, aby dozoroval na dodržování ústavních norem a principů při výkonu státní moci. Orgánem, který je dle české Ústavy zmocněn k tomu, aby v rámci své činnosti vykonával abstraktní a konkrétní kontrolu ústavnosti, je Ústavní soud.²⁵²

Autor považuje za nezbytné se v návaznosti na zjištění vyplývající z předešlé kapitoly zabývat postavením Ústavního soudu jako takového a stejně tak i jeho judikaturou. Z kapitoly 3 této práce totiž bezprostředně vyplývá, že krajské soudy se v důsledku neexistence sjednocovací judikatury ze strany Nejvyššího soudu opírají především o judikaturu soudu ústavního. Je proto na místě se podrobněji zabývat povahou činnosti Ústavního soudu.

4.1 Role Ústavního soudu v soudním systému

Základními právními předpisy, které upravují organizaci a činnost Ústavního soudu, jsou sama Ústava a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Ochrana ústavnosti, kterou je Ústavní soud pověřen, je zpřesněna ustanovením čl. 87 Ústavy, kde je stanoveno, o jakých věcech Ústavní soud rozhoduje. Síla rozhodnutí, kterými Ústavní soud vykládá ústavní normy a zaručuje možnost ochrany v situacích, kdy k porušení ústavních norem dojde, spočívá v jejich závaznosti.

---

²⁵⁰ čl. 81 Ústavy.

²⁵¹ čl. 90 Ústavy.

²⁵² čl. 83 Ústavy.

Z ustanovení čl. 89 odst. 1 Ústavy vyplývá, že jeho rozhodnutí jsou vykonatelná, jakmile jsou vyhlášena.²⁵³ Taková rozhodnutí²⁵⁴ Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby.²⁵⁵ Ústavní soud rozeznává dva typy závaznosti svých rozhodnutí (i) kasační a (ii) precedenční. Kasační závazností se rozumí konečnost rozhodnutí Ústavního soudu v dané konkrétní věci, neboť proti rozhodnutí Ústavního soudu není odvolání a v této konečnosti jeho rozhodnutí spatřuje Ústavní soud naplnění práva na spravedlivý proces. Precedenční závazností nálezů Ústavního soudu se pak chápe povinnost obecných soudů respektovat ústavněprávní výklad Ústavního soudu a zohlednit jej ve svém rozhodování.²⁵⁶

Základní pravomoci, kterými je Ústavní soud takto nadán, je možno rozdělit do dvou výše zmíněných kategorií *abstraktní* a *konkrétní* kontroly.²⁵⁷ Abstraktní kontrolou ústavnosti se rozumí rozhodování Ústavního soudu o souladu právních předpisů s ústavním pořádkem. Konkrétní kontrolou ústavnosti je pak především chápáno rozhodování Ústavního soudu o tom, zda rozhodnutím nebo činností orgánů veřejné moci bylo zasaženo do základních lidských práv a svobod fyzických a právnických osob, a to na základě ústavní stížnosti.²⁵⁸

Z povahy svých pravomocí a svého postavení stojí Ústavní soud mimo soustavu obecných soudů a nelze jej v jakémkoliv smyslu považovat za soud poslední instance. Ačkoliv je přezkum souladu právních předpisů s ústavním pořádkem důležitým úkolem Ústavního soudu, není v přímém spojení s tématem

---

²⁵³ Ta musí být vyhlášena způsobem, který určuje zákon o Ústavním soudu. Ústavní soud také může v daném rozhodnutí stanovit, že vykonatelnost jeho rozhodnutí a účinky s ní spojené nastanou později.

²⁵⁴ Ústavní soud se sám ve své judikatuře vyjádřil tím způsobem, že takováto závaznost se vztahuje pouze na nálezy Ústavního soudu.

„Zatímco platí domněnka, že každý nález je všeobecného významu, mezi usneseními by mohly mít precedenční účinky maximálně jenom ty, které Ústavní soud usnesením svého pléna vybral pro publikaci ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu.“ In: Nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, bod. 89.

²⁵⁵ čl. 89 odst. 2 Ústavy.

²⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05.

²⁵⁷ Mimo to Ústavní soud rozhoduje i v dalších věcech, např. v kompetenčních sporech a dalších, viz čl. 87 Ústavy.

²⁵⁸ GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. 574 s. ISBN 978-80-7380-865-5.

a zkoumanou otázkou této práce, proto bude nadále pokračovat autor pouze s výkladem o řízení o ústavní stížnosti.²⁵⁹

Na základě ústavní stížnosti podané fyzickou nebo právnickou osobou podle § 72 odst. 1 písm. a) ZÚS se Ústavní soud v rámci řízení o ústavní stížnosti zabývá tím, zda bylo rozhodnutím v řízení nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci zasaženo do základních práv nebo svobod osoby zaručených ústavním pořádkem. Takováto stížnost je přípustná pouze v případě, že byly stěžovatelem vyčerpány všechny možné opravné prostředky proti danému rozhodnutí nebo zásahu, které stěžovateli právní předpisy poskytují.²⁶⁰ Ústavní soud přezkoumá rozhodnutí nebo zásah orgánu veřejné moci, o němž stěžovatel tvrdí, že byl v rozporu s jeho základními právy a svobodami zaručenými ústavním pořádkem a může o takovém návrhu stěžovatele rozhodnout třemi možnými způsoby. Návrh (stížnost) stěžovatele na zrušení rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo na určení, že zásah orgánu veřejné moci byl v rozporu se základními právy a svobodami zaručenými ústavním pořádkem, může být Ústavním soudem odmítnut, zamítnut, nebo mu může být vyhověno.

Odmítá-li Ústavní soud ústavní stížnost, znamená to, buď že (i) stěžovatel nedostal procesním podmínkám stanoveným zákonem o Ústavním soudu,²⁶¹ anebo (ii) se jednalo o stížnost *zjevně neopodstatněnou*.²⁶² Při odmítání ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost dle § 43 odst. 2 písm. a) ZÚS senátem dochází k tzv. *kvazimeritornímu přezkumu*, kdy tato možnost a způsob rozhodování do jisté míry chrání Ústavní soud před zahlcením. Zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti spočívá v tom, že jí chybí podstatné důvody, pro které by bylo možné o stížnosti jako takové meritorně jednat a rozhodnout. Ústavní soud je totiž povolán výhradně k tomu, aby posuzoval soulad rozhodnutí nebo podústavních právních předpisů s těmi ústavními, nikoliv, aby prováděl výklad obvyčejných právních předpisů.²⁶³ Podle názoru doktora Pospíšila však mohou být rozsah a hloubka

---

²⁵⁹ Ačkoliv je možné, aby i v rámci konkrétní kontroly ústavnosti vyvolané podáním ústavní stížnosti dle § 72 ZÚS došlo k přezkumu souladu právního předpisu s ústavním pořádkem, a to při spojení návrhu na zrušení zákona nebo jiného právního předpis dle § 74 ZÚS, tzv. *kumulativní stížnost*.

²⁶⁰ § 75 odst. 1 ZÚS.

²⁶¹ § 43 odst. 1 ZÚS.

²⁶² § 43 odst. 2 písm. a) ZÚS.

²⁶³ FILIP, Jan; HOLLÄNDER, Pavel; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 232. ISBN 978-80-7179-599-5.

přezkumu věci Ústavním soudem, který přesto skončí odmítnutím stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost, v různých případech značně rozdílné.²⁶⁴ Na základě skutkových okolností odmítá Ústavní soud stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost nejčastěji s odůvodněním, že není součástí soustavy obecných soudů a není možné před Ústavním soudem zjišťovat a hodnotit skutkový stav zjištěný obecnými soudy, neboť tyto pravomoci spadají do kompetence obecných soudů. Stejně tak jsou stížnosti odmítány, pokud stěžovatel požaduje, aby Ústavní soud vyložil obyčejný právní předpis jinak, než jej vyložily obecné soudy.²⁶⁵ K odmítnutí ústavní stížnosti dochází také tehdy, zabýval-li se již Ústavní soud meritorně případem podobného obsahu s podobnou otázkou a rozhodl v něm zamítavým nálezem a nenašel v daném případě důvody, pro něž by se měl odchýlit od své dosavadní judikatury.²⁶⁶

K zamítnutí ústavní stížnosti dochází v momentě, kdy se Ústavní soud danou věcí meritorně náležitě zabýval, avšak dospěl při posuzování věci k závěru, že postupem orgánu veřejné moci či jeho rozhodnutím nedošlo k zásahu do základních práv a svobod stěžovatele.²⁶⁷

Konečně Ústavní soud vyhovuje takovým ústavním stížnostem, ze kterých seznal, že v procesu před orgánem veřejné moci došlo k porušení základního práva nebo svobody zaručené stěžovateli ústavní pořádkem, a proto takto napadené rozhodnutí ruší nebo určuje, že byl zásah protiústavní a přikazuje nápravu v předešlý stav.²⁶⁸

V případech, které se týkají rodinných věcí, konkrétně pak ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi, je ústavní stížností napadáno zásadně rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodoval o odvolání soudu prvního stupně.

---

²⁶⁴ WAGNEROVÁ, Eliška; DOSTÁL, Martin; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo. *Zákon o Ústavním soudu: Komentář*. Systém ASPI, online. Praha: Wolters Kluwer, 2007. ISBN 978-80-7357-305-8. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/22000/1/2#>. [cit. 2024-03-01].

²⁶⁵ FILIP, Jan; HOLLÄNDER, Pavel; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 240. ISBN 978-80-7179-599-5.

²⁶⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; DOSTÁL, Martin; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo. *Zákon o Ústavním soudu: Komentář*. Systém ASPI, online. Praha: Wolters Kluwer, 2007. ISBN 978-80-7357-305-8. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/22000/1/2#>. [cit. 2024-03-01].

²⁶⁷ § 82 odst. 1 ZÚS.

²⁶⁸ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. s. 138. ISBN 978-80-7380-822-8.

4.2 Postoj Ústavního soudu k přezkumu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi

Důvody pro zkoumání postoje Ústavního soudu k přezkumu rozhodnutí, jimiž bylo obecnými soudy rozhodováno ve věcech péče soudu o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi, vyplývají z předešlých kapitol této práce. Dovolání jakožto mimořádný opravný prostředek v rámci civilního procesu je až na výjimky ve věcech rodinných nepřijatelné. Funkce Nejvyššího soudu jako vrcholné instance soudní soustavy obecných soudů je primárně rozhodovací praxi soudů sjednocovat. Tuto svou funkci však ve věcech rodinných neplní a plnit nemůže.²⁶⁹ Na Ústavní soud byla tato funkce sjednocovatele judikatury obecných soudů přenesena mlčky, a to právě v důsledku práva účastníků domáhat se ochrany před zásahem do jejich základních práv a svobod zaručených ústavním pořádkem a absence možnosti dovolacího řízení v těchto rodinných věcech.

Aby vůbec Ústavní soud mohl zkoumat zásah do rodinných práv, který je tak zásadní, že je k takovému posuzování Ústavní soud titulovaný, musí mít rodinná práva ústavněprávní základ. Rodinná práva jsou na ústavní úrovni ukotvena v rámci našeho ústavního pořádku především v Listině. Ta řadí rodinná práva do hlavy čtvrté – hospodářská, sociální a kulturní práva. Konkrétně jsou práva spojená s rodinným životem obsažena v čl. 32 Listiny.

čl. 32

(1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

(2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.

(3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

(4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

---

²⁶⁹ Resp. tuto svou funkci plní velmi omezeně prostřednictvím svých stanovisek.

(5) *Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.*

(6) *Podrobnosti stanoví zákon.*

Mimo čl. 32 Listiny je třeba eklekticky nahlédnout i do dalších ustanovení Listiny, a to např. do čl. 10 odst. 2,²⁷⁰ či do čl. 11 odst. 1.²⁷¹ Tato ustanovení vytváří základní ochranu rodiny, rodinného života a rodinných práv jako takových na ústavní úrovni. Ústavní pořádek se ovšem při ochraně rodinných práv neomezuje jen na obsah Listiny, ale díky tzv. *konkursnímu nálezu Ústavního soudu*²⁷² jsou za součást ústavního pořádku považovány i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a svobodách. Ústavní soud proto posuzuje soulad rozhodování obecných soudů nejen s ustanoveními Listiny, ale i Úmluvy a ÚoPD. Z nich autor vypichuje jejich nejpodstatnější ustanovení, která se vztahují k těm rodinným právům, jimž je v této práci věnována pozornost, a sice čl. 3 odst. 1,²⁷³ čl. 9 odst. 1,²⁷⁴ čl. 11, čl. 12,²⁷⁵ čl. 13 a čl. 27 odst. 2²⁷⁶ ÚoPD. Všechny tyto předpisy, které jsou součástí ústavního pořádku, společně ztělesňují proces tzv. *konstitucionalizace rodinného práva*, kterým autorský kolektiv docentky Forejtové míní postup „[e]fektivní ochrany ústavně zaručených subjektivních lidských práv a svobod.“²⁷⁷

---

²⁷⁰ „Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.“

²⁷¹ „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. (...)“

²⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, ve Sbírce zákonů publikován pod č. 403/2002 Sb.

²⁷³ „Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“

²⁷⁴ „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.“

²⁷⁵ „(1) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.“

(2) Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“

²⁷⁶ „Rodič(e) nebo jiné osoby, které se o dítě starají, nesou v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte.“

²⁷⁷ FOREJTOVÁ, Monika; BURIÁNOVÁ, Pavla; VNENK, Vladislav; VOSTRÁ, Zuzana; VOKROJOVÁ, Renáta et al. *Judiciální doktríny Ústavního soudu České republiky ve věcech rodinného práva za období 2014-2020*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 180 s. ISBN 978-80-7676-145-2.

S ohledem na nástroje a pravomoci, kterými je Ústavní soud dle Ústavy a ZÚS vybaven (viz podkapitola 4.1), má Ústavní soud v rámci přezkumu rozhodnutí obecných soudů podstatně svázané ruce a v této věci se také několikrát vyjádřil. Snad úplně poprvé v této věci zaujal Ústavní soud postavení v roce 1995, kdy vytyčil jasné hranice přezkumu rozhodování obecných soudů Ústavním soudem ve svém nálezu ze dne 25. 1. 1995, sp. zn. II. ÚS 45/94, a to zásadně s odkazem na Ústavu. Ústavní soud *obiter dictum* prvně užil větu, kterou v jeho rozhodnutích můžeme takřka totožnou vídat dodnes, a sice „*Nutno předeslat, že Ústavní soud nepatří do soustavy obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nemůže tudíž vykonávat přezkumné pravomoci v tom smyslu, že by byl třetí instancí v systému všeobecného soudnictví nebo náhradní instancí v případě, že procesní předpisy nepřipouštějí dovolání, to vše však za předpokladu, že napadeným rozhodnutím nebylo porušeno základní právo nebo svoboda, zaručené ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy.*“ Tento trend se udržel v přezkumu rozhodnutí, se kterými účastníci nesouhlasí dodnes, i když může být na první pohled zřejmé, že argumentace tím, že bylo zasaženo do jejich ústavně garantovaných práv, je lichá. V tomto smyslu navázal Ústavní soud na své výše zmíněné rozhodnutí, když vysvětlil v jednom ze svých pozdějších nálezů, že on sám jako orgán ochrany ústavnosti smí zasáhnout do výkladu obyčejného práva obecnými soudy pouze za okolností, kdy je tento výklad možné hodnotit jako protiústavní a porušující základní práva a svobody, a to v důsledku odchýlení se od všeobecně přijímaného chápání konkrétních dotčených právních institutů soudní praxí, jež se projevuje interpretační libovůlí a způsobuje tím nepředvídatelnost rozhodnutí.²⁷⁸

Ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi se Ústavní soud vyjadřuje velmi podobně, ba dokonce je v těchto věcech ještě více zdrženlivý. Při nahlédnutí do rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných je z převážné části rozhodnutí ihned seznatelné, že se snaží omezit svůj zásah na minimum. Autor vybral z odmítacích usnesení pro zjevnou neopodstatněnost vydaných v průběhu roku 2023 pasáže několika z nich, aby demonstroval postoj Ústavního soudu k zásahu do rozhodování obecných soudů ve věcech rodinných.

---

²⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 85/06.

„V judikatuře Ústavního soudu se akcentuje doktrína minimalizace zásahů do činnosti orgánů veřejné moci, což vyplývá ze samotného postavení Ústavního soudu jako soudního orgánu ochrany ústavnosti. To se týká i rozhodování obecných soudů ve věcech péče o dítě, kde Ústavní soud zastává zdrženlivý postoj.“²⁷⁹

„Proto mu nepřísluší ingerovat do jejich ústavně vymezené pravomoci, pokud jejich rozhodnutím, příp. v průběhu procesu jemu předcházejícího, nedošlo k zásahu do ústavně zaručených práv.“²⁸⁰

„Ústavní soud připomíná, že obecně zastává rezervovaný postoj k přezkumu rozhodování soudů ve věcech stanovení výživného a jeho výše.“²⁸¹

*„Stěžovatel nicméně staví Ústavní soud povýtce právě do této pozice, tj. pozice další instance v systému obecného soudnictví, neboť své námitky obsažené v ústavní stížnosti, které mají spíše charakter nesouhlasných námitek vůči konkrétním důvodům, na nichž obecné soudy založily svá rozhodnutí, zčásti předkládal v obdobném znění již v řízení o jím podaném odvolání. **Stěžovatel tak s ústavní stížností fakticky nakládá jako s dalším procesním prostředkem, jehož prostřednictvím se domáhá změny konkrétní úpravy výchovných poměrů k nezletilému dítěti, jak byla vymezena obecnými soudy, s jejichž právními závěry polemizuje i v řízení před Ústavním soudem.**“²⁸²*

Autor je toho názoru, že lze uzavřít, že postoj Ústavního soudu k posuzování ústavních stížností mířících proti rozhodnutí zpravidla krajských soudů ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi je konzistentní a lze z něj naznat jistou cykličnost v těchto podáních stěžovatelů na Ústavní soud.

4.2.1 Statistika rozhodování Ústavního soudu o ústavních stížnostech týkajících se věcí rodinných

V návaznosti na vysvětlení postoje Ústavního soudu výše v této podkapitole si dovoluje autor pro dokreslení toho, jak se Ústavní soud vypořádává s podáními týkajícími se rodinného práva předložit výstup z menšího statistického zkoumání. Za užití databáze rozhodnutí Ústavního soudu na www.nalus.usoud.cz provedl

---

²⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. II. ÚS 2072/22.

²⁸⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. I. ÚS 680/23.

²⁸¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2023, sp. zn. I. ÚS 2981/23.

²⁸² Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. III. ÚS 3515/22.

autor zjištění o rozhodování podání k Ústavnímu soudu od roku 2018 do roku 2023, a to při předem stanovených kritériích. Důvod, proč autor zvolil rozmezí let počínající až v roce 2018, je, aby bylo možné porovnat dva celé roky, které předcházely roku 2020, kdy přišla covidová pandemie, jež významně zasáhla do běžného fungování celé soudní soustavy. V této databázi rozhodnutí je možné efektivně vyhledávat hromadně v určitém období pouze na základě dvou kritérií, a to dle (i) předmětu řízení, nebo (ii) příslušných zákonných ustanovení. V zájmu docílení co největší míry objektivnosti výsledků tohoto zkoumání byly zvoleny obě tyto možnosti vyhledávání, které budou následně prezentovány prostřednictvím zaznamenání v tabulce a grafu. Pro možnost náležité práce s výstupními daty autor dodává, že za každý příslušný rok se jedná o rozhodnutí Ústavního soudu, která vyhovují stanoveným kritériím a byla vydána Ústavním soudem od 1.1. do 31. 12. příslušného roku.

První vyhledávání dle předmětu řízení omezil autor na ta, v nichž se stěžovatelé dovolávali ochrany pro zásah do práva na ochranu rodičovství, rodiny a dětí s konkrétními kritérii (a) právo dítěte na rodičovskou výchovu, péči a výživu a (b) práva rodičů ve vztahu k dětem. Z vyhledávání rozhodnutí v jednotlivých rocích v období 2018 – 2023 za daných kritérií vzešla následující data.

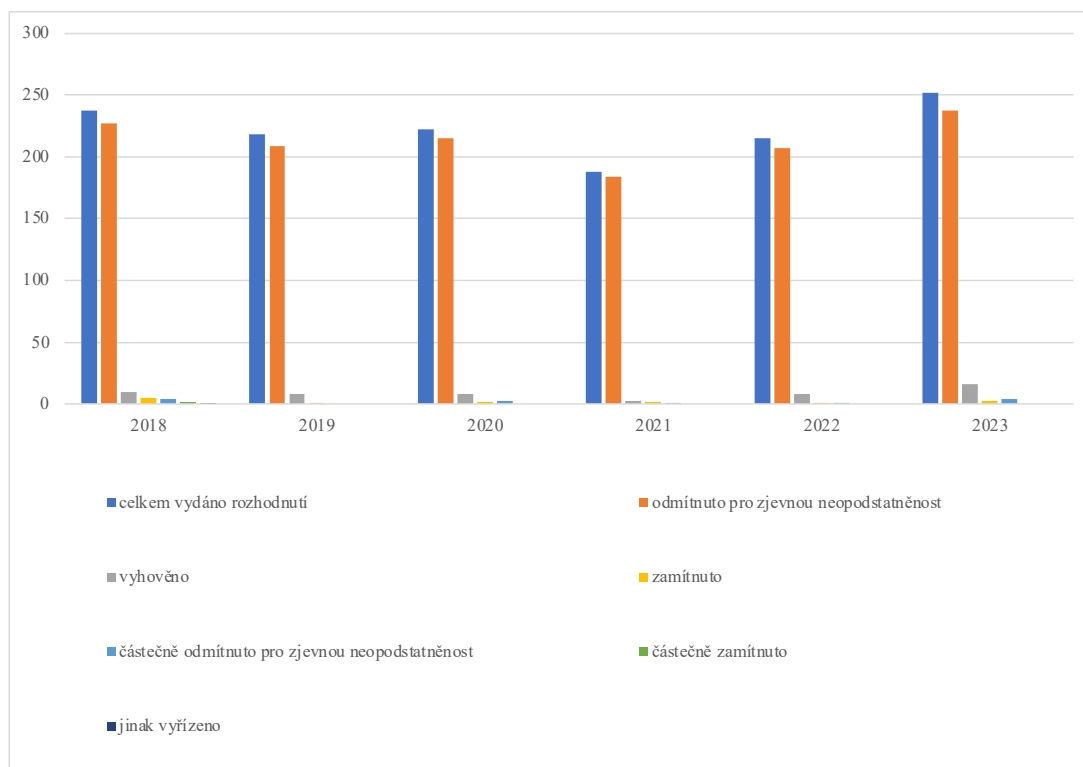
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem vydáno rozhodnutí	237	218	222	188	215	252
odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	227	209	215	184	207	237
vyhověno	10	8	8	3	8	16
zamítnuto	5	1	2	2	1	3
částečně odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	4	0	3	1	1	4
částečně zamítnuto	2	0	0	0	0	0
jinak vyřízeno	1	0	0	0	0	0

Tabulka 2 - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria předmětu řízení

Z Tabulky 2 a Grafu 5 je pak bezprostředně zřetelné, že celkový počet podání, která odpovídají těmto kritériím, se v období let 2018 – 2023 pohyboval v rozmezí od přibližně 220 do 250 s výraznějším propadem pouze v roce 2021, kdy je tento propad možné vysvětlit v té době stále ještě přetrvávající koronavirovou pandemií. Míra odmítnutých podání pro zjevnou neopodstatněnost

vůči celkovému počtu rozhodnutí je také konstantní v průběhu všech zkoumaných roků. V průměru podíl odmítnutých podání pro zjevnou neopodstatněnost činí přibližně 95 %. Jinak řečeno, u více než 9 z 10 podání není konán meritorní přezkum, pouze kvazimeritorní přezkum. V řádech jednotek až nižších desítek se pak pohybují podání, o nichž bylo meritorně rozhodováno.

Graf 5 - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria předmětu řízení

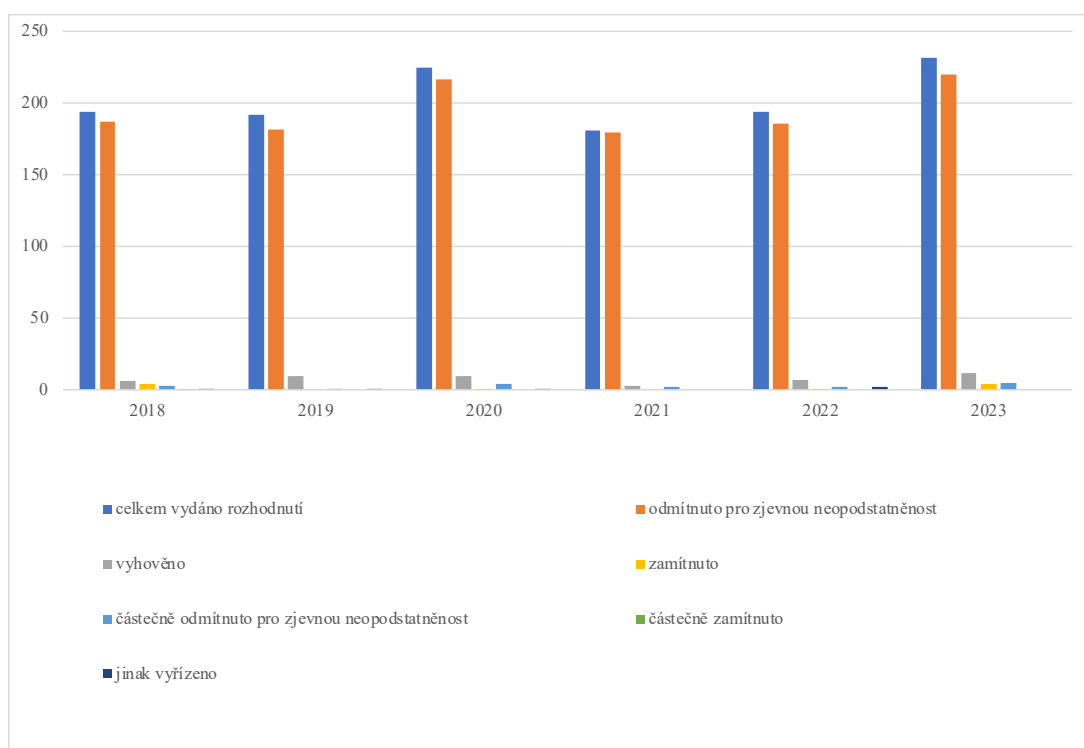
Druhé vyhledávání dle konkrétních zákonných ustanovení, jichž se řízení týkalo, vymezil autor následujícími ustanoveními občanského zákoníku: § 875 – 879; § 887 – 891; § 906 – 908; § 910 – 923 a § 953. Výběr těchto ustanovení byl zaměřen na to, aby výstupní data čítající rozhodnutí v daných věcech co nejvíce kopírovala předmět zkoumaných řízení této práce. Z vyhledávání rozhodnutí v jednotlivých rocích v období 2018 - 2023 za daných kritérií vzešla následující data.

Na data vyplývající z Tabulky 3 a Grafu 6 je třeba nahlížet tak, že se jedná o množinu rozhodnutí Ústavního soudu, která se vzájemně doplňuje s daty vyplývajícími z Tabulky 2 a Grafu 5, neboť není vyloučené, aby se stěžovatel dovolával ochrany ve smyslu práva na spravedlivý proces, a nikoliv práv obsažených v čl. 32 Listiny, a přesto se skutečné řízení zabývalo právě předmětem vymezeným ustanoveními hmotného práva občanského zákoníku.

Je proto nezbytné, aby si čtenář z dat na straně jedné vystupujících z Tabulky 2 a Grafu 5 a na straně druhé z Tabulky 3 a Grafu 6 vytvořil syntézu pro nastin toho, jak Ústavní soud v řízeních o druhově určeném předmětu rozhoduje.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem vydáno rozhodnutí	194	192	225	181	194	232
odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	187	182	217	180	186	220
vyhověno	6	10	10	3	7	12
zamítnuto	4	0	1	0	1	4
částečně odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	3	1	4	2	2	5
částečně zamítnuto	1	0	0	0	0	0
jinak vyřízeno	1	1	1	0	2	0

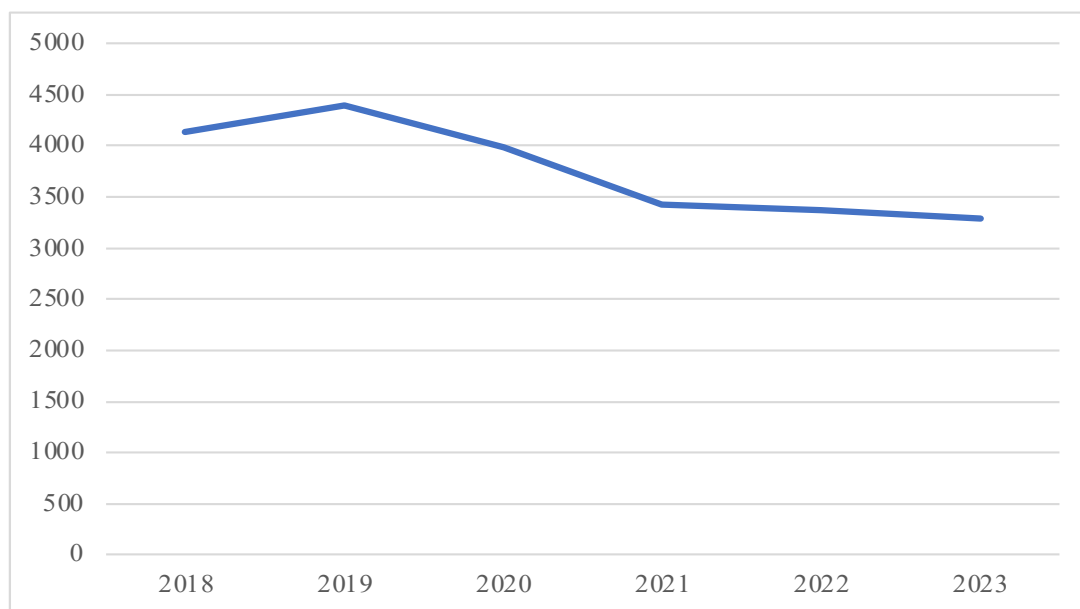
Tabulka 3 - přehled rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria zákonných ustanovení

Graf 6 - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria zákonných ustanovení

Závěrem si dovoluje autor upozornit už jen na poslední Graf 7, který ukazuje, kolik rozhodnutí Ústavní soud celkem vydal v příslušných zkoumaných letech od 1. 1. do 31. 12. Při srovnání celkových počtů rozhodnutí, které vyplývají z Tabulky 2 a Tabulky 3 a celkového počtu rozhodnutí vyplývajících z Grafu 7 (příslušná tabulka - Příloha č. 2) za každý příslušný rok, je možné srovnat podíl rozhodnutí zkoumaného předmětu řízení na celkovém počtu

rozhodnutí vydaných Ústavním soudem v příslušném roce. V tomto případě je závěr takový, že podíl rozhodnutí ve věcech rodinných se např. dle Tabulky 2 zvýšil z 5,7 % v roce 2018 na 7,7 % v roce 2023 na celkovém počtu rozhodnutí Ústavního soudu.

Graf 7 - celkový počet rozhodnutí vydaných Ústavním soudem v příslušných letech

4.3 Významná rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech rodinných

I přestože se Ústavní soud staví k posuzování rodinných věcí zdrženlivě, rozhodl v mnoha věcech důležitých pro posuzování jednotlivých případů obecnými soudy. Prostřednictvím těchto rozhodnutí provedl Ústavní soud výklad několika neurčitých právních pojmů a rozptýlil tak pochybnosti obecných soudů, které měly při každodenním rozhodování individuálních případů. Autor tímto provedl výběr těchto rozhodnutí, především pak recentních rozhodnutí, která vytváří doktrínu Ústavního soudu.

I. ÚS 2482/13 - střídavá péče jako prioritní forma péče o nezletilého

Tímto nálezem zasáhl Ústavní soud zásadním způsobem do pojmání střídavé péče. Do přijetí tohoto nálezu byla soudní praxí střídavá (a společná) péče spíše upozaďována a jako primární způsob výchovy nezletilého byla považována péče výlučná. Bylo tomu tak i v tomto konkrétním případě, kdy rodič, jemuž nebyli nezletilí svěřeni do výlučné péče, žádal soud o změnu péče na péči střídavou na základě podstatné změny okolností. Soud prvního stupně i soud druhého stupně návrh rodiče na střídavou péči zamítl, a dokonce odvolací soud zúžil rodiči rozsah

styku s nezletilými. Ústavní soud ústavní stížnost rodiče žádajícího o střídavou péči posoudil a dospěl k tomu, že bylo porušeno právo na soukromý a rodinný život, právo vychovávat a pečovat o své dítě a že došlo k diskriminaci na základě pohlaví (rodičem, kterému byla odepřena střídavá péče, byl otec).

Z nálezu vzešly tyto dvě právní věty,²⁸³ které se promítají do rozhodování soudů i dnes:

„V případě rozhodování o svěřeni dítěte do střídavé výchovy rodičů, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Z toho plyne, že pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, pokud oba mají o jeho výchovu zájem a pokud oba dbali kromě řádné péče o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní, svěřeni dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, který vyžaduje prokázání, proč je v zájmu dítěte právě toto jiné řešení. Obecné soudy tak nemohou střídavou péči vyloučit z důvodu, že s tímto způsobem výchovy jeden z rodičů nesouhlasí, protože chce mít dítě ve výlučné péči.“

„Střídavá péče není jen právem rodičů, ale i jejich povinností. Pokud si tedy rodič, jenž má dítě ve střídavé péči, toto dítě opakovaně a bezdůvodně nevyzvedává, a tím vlastně střídavou péči nevyužívá, může ztratit právo na střídavou péči, protože toto jednání je bezohledné nejen vůči druhému rodiči, ale zejména vůči samotnému dítěti.“

Mimo to určil Ústavní soud čtyři hodnotící kritéria²⁸⁴ vhodnosti střídavé péče v určitém případě, a to na základě nejlepšího zájmu dítěte:²⁸⁵

- (1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou;
- (2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby;
- (3) schopnost osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a

---

²⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. Dostupné z: ASPI, <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/252687/1/2?rem=I.%20%C3%9AS%202482/13>. [cit. 2024-03-01].

²⁸⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod. 19.

²⁸⁵ čl. 3 ÚoPD.

(4) přání dítěte.

Na tento nálezn navázal Ústavní soud o půl roku později svým dalším náleznem sp. zn. I. ÚS 1554/14, v němž rozpracovával kontext kritérií výše vyčtených a vyjádřil se tak, že střídavá péče připadá v úvahu, pokud oba rodiče projevují o nezletilého skutečný a opravdový zájem a kritéria naplňují přibližně stejně. Pokud je toto společně s kritérii naplněno, vzniká zde presumpce na základě relevantních ústavněprávních ustanovení ve prospěch střídavé péče.

I. ÚS 3065/21 – důvody proč střídavá péče není vhodná

Střídavá péče je podle výše představených ústavních nálezů preferovanou formou péče o nezletilého a na tom se nic nemění. Ústavní soud se v tomto nálezu ohradil proti argumentům, které obecné soudy používaly proti střídavé péči paušálně. Těmito argumenty byly např.: špatná komunikace rodičů, vysoké pracovní vytížení jednoho z rodičů, nízký věk dítěte či příliš velká vzdálenost bydlišť rodičů. Ústavní soud pochopitelně neřekl, že tyto argumenty jsou liché, naopak je potvrdil jako velmi podstatné pro posouzení vhodnosti střídavé péče, avšak vymezil se proti tomu, aby byly používány tyto argumenty paušálně, a vyjádřil se tak, že je třeba tato kritéria posuzovat individuálně vždy v každém případě zvlášť.

II. ÚS 671/09 – aspekty relevantní pro určení životní úrovně rodiče

V tomto případě se jedná o poněkud již starší nálezn, avšak stále aktuální, neboť tento nálezn byl základem pro náležitý výklad „schopnosti, možnosti a majetkových poměrů“ rodičů. Krajský soud se v tomto případě podle toho ústavního nevypořádal se všemi aspekty, na základě kterých měl posoudit právě schopnosti, možnosti a celkové majetkové poměry rodiče pro stanovení výše vyživovací povinnosti. Krajský soud totiž nepracoval při stanovení výživného s hodnotou nemovité věci ve vlastnictví rodiče, ale jen s jeho pravidelnými příjmy, kterými byl invalidní důchod. Ústavní soud se po posouzení dané věci vyjádřil takto: *„Ústavní soud v daném rozhodnutí dospěl k závěru, že výši výživného měl soud určit na základě všech těchto řádně zjištěných skutečností, přičemž přisvědčil názoru stěžovatelky, že pokud by takto určené výživné, odpovídající odůvodněným*

*potřebám dětí, nebyl otec schopen ze svých nízkých příjmů platit, musel by část svého majetku zpeněžit a takto získané peníze pro placení výživného použít.*²⁸⁶

IV. ÚS 650/15 – nadstandardní životní úroveň rodiče a tvorba úspor

Podle ustanovení § 915 OZ má být životní úroveň nezletilého zásadně shodná s životní úrovní rodičů, přičemž toto hledisko zásadně předchází odůvodněným potřebám nezletilého, a dle § 917 OZ je možné za odůvodněné potřeby nezletilého považovat i tvorbu úspor. Základními hledisky pro určení výše výživného jsou, jak vyplývá z výše zmíněného nálezu, odůvodněné potřeby dítěte a schopnosti, možnosti a majetkové poměry rodičů.

V daném případě se jednalo o situaci, kdy rodiči, který byl povinným z výživného, bylo stanoveno výživné ve velmi vysoké výši, která sice odpovídala jeho celkovým majetkovým poměrům a jistě pro něj nebyla likvidační, avšak 30 % výše tohoto výživného bylo určeno na výživu nezletilému přímo a 70 % bylo určeno na úspory. Povinný rodič měl obavy o výchovný efekt takto stanoveného vysokého výživného především ve formě úspor. Ústavní soud dal povinnému rodiči zapravdu a uzavřel, že *„[n]ejlepší zájem dítěte nelze zúžit jen na stránku jeho materiálního zajištění, ale je třeba jej vnímat jako výsledek poměrování materiálních a nemateriálních hodnot. Při tomto poměrování nelze odhlížet od práva rodiče na ovlivňování hodnotové výchovy svého dítěte.*“²⁸⁷

IV. ÚS 2173/23 – životní úroveň rodiče v daném čase a místě

V tomto velmi recentním nálezu, posledním nálezu týkajícím se vyživovací povinnosti, dospěl Ústavní soud k závěru, že není možné pro určení výše výživného pro povinného rodiče vycházet z obecné možnosti rodiče zajistit si příjem, ale z možnosti rodiče odpovídající času a místu. Zpětně určené výživné povinného rodiče na dobu, kdy nebyl schopen si zajistit stejný (podobný) příjem jako dnes, dle jeho současných majetkových poměrů, schopností a možností si příjem zajistit, je v rozporu s čl. 11 Listiny.

---

²⁸⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. II. ÚS 671/09, čl. V.

²⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15, bod. 35.

III. ÚS 409/23 – zkoumání nejlepšího zájmu dítěte

Ačkoliv se jistě nedostalo v rámci tohoto výčtu na všechna významná rozhodnutí Ústavního soudu, která nějakým způsobem ovlivnila výklad a chápání rozhodování obecných soudů ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi, považuje autor tento nástin do rozhodování Ústavního soudu za dostačující a uzavře jej tímto rozhodnutím.

V předmětné věci rozhodovaly obecné soudy v řízení o péči o nezletilého, který byl po návrhu jednoho z rodičů a konečně rozhodnutím krajského soudu svěřen do rovnoměrné střídavé péče, a to s odůvodněním, že je možné obecně konstatovat, že střídavá péče je v nejlepším zájmu nezletilého. Ústavní soud se v návaznosti na ústavní stížnost k tomuto vyjádřil tak, že není možné paušálně bez náležitého zhodnocení všech relevantních okolností konkrétního případu uzavřít, že střídavá péče je v nejlepším zájmu nezletilého. Obecné soudy nevzaly v potaz argument, že takovou úpravou by se nezletilý musel začleňovat do dvou různých školních kolektivů a toto hledisko do jeho nejlepšího zájmu promítnuto nebylo. Obecné soudy proto musí své závěry postavit na relevantních skutečnostech a náležitě takové závěry zdůvodnit.

5 Přehled a zhodnocení získaných poznatků

Je současná právní úprava přípustnosti dovolání ve věcech týkajících se péče, výživy a styku s nezletilými vyhovující?

Toto je nepřímá vznesená otázka autorem, která se zrodila v průběhu psaní této práce, a zde je místo, kde by bylo vhodné na ni odpovědět s přihlédnutím k získaným poznatkům jak ze zkoumání dřívější, současné a současné zahraniční právní úpravy dovolání, tak zkoumání rozhodovací praxe krajských soudů a role Ústavního soudu v řízeních ve věcech rodinných.

Nejen s odkazem na právní úpravu dovolání dnes již skutečně historickou, míněno úpravou ještě rakouskou, ale i úpravu do roku 1989 je možné konstatovat, že se dost zásadně proměnila. Povaha a využití tohoto institutu jako opravného prostředku se měnila jak s právním, tak politickým vývojem. Proto je také dnes pochopitelná tendence k omezování přístupnosti dovolání, které je sice současnou zákonnou úpravou považováno za mimořádný opravný prostředek, avšak jeho využívání ze strany účastníků řízení až tak mimořádným není. Tento fenomén je pak hlavním důvodem současného a již delší dobu trvajících přetížení Nejvyššího soudu, který se cítí být dovoláními zavalen.²⁸⁸ Zákodárce se proto v minulosti snažil, a i dnes snaží toto zatížení omezit, a to tím, že postupně rozšiřuje množinu druhů řízení nebo částí řízení, v nichž není ze zákona přípustné se dovolat.²⁸⁹ Zda se jedná o vhodný způsob řešení problému, s nímž se justice potýká, je ovšem otázkou. Otázkou také je, zda se jedná o vhodné řešení právě v případě řízení ve věcech péče, výživy a styku s nezletilými.

Argumentem, proč ponechat zákonnou úpravu dovolání tak, jak je, by pro někoho mohla být skutečnost, že podle statistických údajů o rozhodování okresních soudů ve věcech péče, výživy a styku s nezletilými je přibližně tři čtvrtiny věcí vyřízeno na základě dohody rodičů. Z té zbývající čtvrtiny se pak podíl případů, ve kterých se někdo proti rozhodnutí odvolal, pohybuje přibližně od 4 do 15 %.²⁹⁰ Dle názoru autora by však takovýto argument neobstál, neboť

---

²⁸⁸ Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem, vedený Vladimírem Krocem pro pořad 20 minut Radiožurnálu ze dne 19. 10. 2022. Český rozhlas, 2022. Dostupné z: ČRo, <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pomaluse-potapime-podfinancovanou-justici-opousti-nejkvalitnejsi-8851518>. [cit. 2024-03-03].

²⁸⁹ § 238 OSŘ.

²⁹⁰ Viz podkapitola 2.4.

nepovažuje za vhodné rozhodovat o zavedení či nezavedení institutu, který platí pro jiné druhy řízení, jen na základě odhadu toho, v kolika případech by jej účastníci pravděpodobně využili.

Hlavním podkladem pro určení, zda má současná právní úprava vliv na rozhodování obecných soudů ve věcech rodinných, má být dle názoru autora, a jak uvedl v úvodu této práce, výsledek komparace judikatury krajských soudů. Výsledky této analýzy judikatury již autor představil v příslušné kapitole práce,²⁹¹ avšak považuje za vhodné je zde shrnout. Celkově je možné uzavřít, že z komparace judikatury krajských soudů vyplynulo, že zde není možno identifikovat žádnou velkou disproporci a rozdíly v rozhodování jednotlivých krajských soudů. Postupy, které krajské soudy v rámci odvolacího řízení volily k doplnění skutkového stavu; důkazní prostředky, z nichž vycházela jejich podstatná zjištění pro posouzení věci; a jejich výsledná právní posouzení s přihlédnutím k individualitám každého jednotlivého případu je souhrnně možno označit za shodné. Závěr, že je změna zákonné úpravy (ne)přípustnosti dovolání žádoucí, či nikoliv, proto jen na základě tohoto výsledku komparace judikatury krajských soudů učinit nelze, neboť navzdory absenci činnosti sjednotitele rozhodovací praxe lez judikaturu označit za jednotnou. Při absenci dovolacího řízení, jehož prostřednictvím by mělo primárně docházet ke sjednocování rozhodovací praxe obecných soudů, je proto přinejmenším překvapivé, že se od sebe rozhodovací praxe krajských soudů neodlišují více.

Prvním vysvětlením by mohlo být, že Nejvyšší soud, který svou jednotící funkci prostřednictvím rozhodování o dovoláních vykonávat nemůže, vykompenzoval tento nedostatek v legislativě svou pravomocí vydávat stanoviska dle § 14 odst. 3 ZSS. Ve skutečnosti však Nejvyšší soud vydal pouze jedno stanovisko, které svým obsahem nemůže ovlivnit rozhodování soudů nižších instancí ve věcech péče, výživy a styku s nezletilými jako celek. Stanovisko NS²⁹² se totiž věnuje sjednocení rozhodovací praxe soudů nižších instancí pouze ve vztahu ke zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti. Sporná je dle autora také skutečnost,

---

²⁹¹ Kapitola 3.

²⁹² Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 2016 k zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti, sp. zn. Cpjn 204/2012.

že Nejvyšší soud sice vydá stanovisko, kterým vyjádří svůj právní závěr v dané věci (v tomto případě ve věci řízení o výživném), avšak dále v těchto typech řízení nerozhoduje. Takovýto způsob sjednocování proto není možno považovat za flexibilní, neboť vždy může přijít až ex post (tj. poté co bude v rozhodovací praxi krajských soudů možné seznat rozdíly), a také je zde třeba podnětu k přijetí stanoviska. Mimoto nejsou stanoviska vydávaná Nejvyšším soudem dle názoru autora právně závazná pro soudy nižších instancí, a jelikož Nejvyšší soud o některých věcech v dovolacím řízení nerozhoduje, není možné, aby prostřednictvím svého rozhodnutí o dovolání přiměl soudy k aplikování jeho právního názoru obsaženého ve stanovisku. To, že soudy při svém rozhodování zohledňují a řídí se Stanoviskem NS, vychází jen a pouze z respektu chovanému vůči Nejvyššímu soudu jako autoritě. Právě i s ohledem na závaznost stanovisek Nejvyššího soudu dospěla magistra Baráková ve svém článku pro Časopis pro právní vědu a praxi k závěru, že „[l]ze proto vyjádřit nesouhlas s vydáváním stanovisek, neboť sjednocování judikatury by se mělo odehrávat především v rámci adjudikační role soudů, pomocí přesvědčivé právní argumentace v individuálních případech, jak je tomu v jiných státech kontinentálního právního systému. Není důvod pochybovat, že soudní rozhodnutí, spolu s širokou možností jejich publikace, představují dostatečně efektivní a přesvědčivý prostředek sjednocování rozhodovací praxe soudů a jsou schopna zabezpečit požadavek na jednotné a předvídatelné soudní rozhodování.“²⁹³ Z pohledu autora lze s magistrou Barákovou jednoznačně souhlasit, že by se mělo sjednocování judikatury odehrávat především v rámci jednotlivých případů, avšak ve většině případů rodinných věcí tento způsob sjednocování není možný. S názorem, který předestřela magistra Baráková se ztotožňuje i doktor Šuk, tedy že sjednocování judikatury by mělo probíhat primárně prostřednictvím dovolacího řízení, avšak upozorňuje také na to, že právě ve věcech rodinných, které jsou vyloučené z přezkumu Nejvyšším soudem na základě dovolání, zůstává v současnosti stanovisko jako jediný nástroj Nejvyššího soudu ke sjednocování této

---

²⁹³ BARÁKOVÁ, Martina. Stanoviska nejvyšších soudů: efektivní prostředek sjednocování judikatury, nebo přežitek socialistické justice?. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2016, č. 2, s. 245-258. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpwg4dwobptex3tl4zdini&groupIndex=0&rowIndex=0&efSource=search#>. [cit. 2024-03-03].

rozhodovací praxe. V kontextu názoru autora ohledně závaznosti stanovisek Nejvyššího soudu je za těchto okolností příhodné, že se Nejvyšší soud autoritě u krajských soudů těší, nebo to je alespoň možné dovodit ze skutečnosti, že krajské soudy aplikují právní závěry Nejvyššího soudu obsažené ve Stanovisku NS.²⁹⁴

Stran závaznosti stanovisek Nejvyššího soudu, kdy autor vycházel výhradně z formálního znění zákona o soudech a soudcích²⁹⁵ a srovnával jej se zněním § 23 ZÚS, kde je závaznost stanoviska pléna explicitně vyjádřena. Doktor Šuk je však toho názoru, že je možné dovozovat závaznost stanovisek Nejvyššího soudu přímo, a to z ustanovení § 20 odst. 3 ZSS. Z tohoto ustanovení totiž vyplývá, že není možno postoupit věc senátem Nejvyššího soudu velkému senátu Nejvyššího soudu pro odlišný právní názor, pokud byl již takový vysloven ve stanovisku Nejvyššího soudu. V tomto smyslu je tedy možné dovozovat závaznost stanoviska i pro soudy nižších stupňů, jsou-li právní názory závazné i pro senáty Nejvyššího soudu.²⁹⁶ Nad to by se dle doktora Ptáčka soudy nižších stupňů měly se stanoviskem Nejvyššího soudu vždy vypořádat v rámci svého odůvodnění, nebudou-li jej aplikovat.²⁹⁷

Autor však nezaznamenal zásadní odlišnosti v rozhodovací praxi krajských soudů ani v těch částech, které se věnovaly péči o nezletilé a styku s nimi. Přitom k úpravě a sjednocení rozhodování v těchto věcech Nejvyšší soud žádné stanovisko nevydal.²⁹⁸ Druhým vysvětlením, proč se rozhodovací praxe krajských soudů od sebe zásadně neodlišují, je dle autora vliv judikatury Ústavního soudu. Jak vyplynulo z podkapitoly 4.3 a eventuálně samozřejmě z podkapitol 3.1, 3.2 a 3.3, Ústavní soud se v důsledku absence dovolacího řízení ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi *de facto* stal sjednotitelem judikatury krajských soudů v těchto věcech. Ústavní soud ovšem sám opakovaně upozorňuje ve svých nálezech a usneseních na skutečnost, že není další instancí v soustavě obecných soudů, naopak stojí mimo ni, jeho hlavní náplní má být dohled

---

²⁹⁴ Viz podkapitola 3.2.

²⁹⁵ § 14 a § 21 ZSS.

²⁹⁶ Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem, místopředsedou Nejvyššího soudu ČR. Brno, 13. 3. 2024.

²⁹⁷ Rozhovor s JUDr. Lubomírem Ptáčkem, Ph.D., soudcem Nejvyššího soudu ČR. Brno, 13. 3. 2024.

²⁹⁸ Vyplývá tak nejen z judikatury krajských soudů, které jiné, než Stanovisko NS nezmiňovaly, ale také ze Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, kde není možné dohledat jakékoliv stanovisko, které by se týkalo rozhodování ve věcech péče o nezletilé a styku s nimi. (<https://sbirka.nsoudu.cz>).

nad dodržováním ústavních norem. Jeho posláním naopak není přezkoumávat soulad rozhodování obecných soudů s podzákonnou právní úpravou a v tomto důsledku suplovat legislativní nedostatek ve vztahu k dovolacímu řízení. Navzdory tomuto postoji Ústavního soudu je objektivně možné uzavřít, že významnou měrou přispěl Ústavní soud ke sjednocení rozhodování obecných soudů ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.²⁹⁹

Při nahlédnutí do obsahu jednotlivých rozhodnutí Ústavního soudu je však možné si všimnout, že Ústavní soud se současným nastavením zákonné úpravy nesouzní a domnívá se, že by bylo vhodné ji změnit.

„Ústavní soud však upozorňuje zákonodárce (...) že platná právní úprava dovolání v těchto otázkách spíše neplní účel zachování právní jistoty, neboť judikaturu musí sjednocovat orgán stojící mimo soustavu soudů, jehož úkolem je ochrana ústavnosti, a nikoliv běžné zákonnosti. Podle Ústavního soudu by sjednocování judikatury i ochranu základních práv jednotlivců byl schopen zajistit Nejvyšší soud, který je k tomu jako dovolací soud v občanskoprávních věcech povolanejší nežli Ústavní soud.“³⁰⁰

Tímto způsobem se vyjádřil čtvrtý senát Ústavního soudu v druhé polovině loňského roku k problematice právní úpravy dovolání a hmatatelným překážkám, které tato úprava ve skutečnosti vytváří. Nebylo to však poprvé, co se Ústavní soud takto vyjádřil. Již v roce 2010 se Ústavní soud vyjádřil, že není žádoucí, aby ústavní stížnost byla prostředkem sjednocování judikatury v otázkách, které by jinak přináležely k posouzení Nejvyššímu soudu. Nad to označil Ústavní soud tento stav za neodpovídající principům výkonu spravedlnosti v právním státě.³⁰¹

Stejný názor jako Ústavní soud zastává také profesor Wintř,³⁰² profesor Sládeček³⁰³ a zastává jej s ohledem na všechny argumenty výše předložené také

---

²⁹⁹ Tento autorův názor potvrzuje i JUDr. Petr Šuk.

³⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. IV. ÚS 2884/22, bod. 32.

³⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09, bod. 31.

³⁰² Rozhovor s prof. JUDr. PhDr. Janem Wintřem, Ph.D., ústavním soudcem a vysokoškolským pedagogem. Praha 19. 2. 2024.

³⁰³ „Nabízí se otázka, zda daná problematika patří přímo před Ústavní soud, bez možnosti předchozího přezkumu Nejvyšším soudem, jehož role mimo jiné spočívá ve sjednocování judikatury v oblasti podústavního práva. Ústavní soud – vzhledem k relevantně omezenému (ústavněprávnímu) přezkumu – funkci sjednocovatele rozhodovací činnosti v této oblasti vykonávat (v plné míře) nemůže. Proto se domnívám, že by rozhodnutí druhoinstančního krajského soudu měl spíše přezkoumávat Nejvyšší soud (následná ústavní stížnost není samozřejmě vyloučena). Ovšem za splnění určitých zákonných podmínek, patrně obdobně jak je upravena přípustnost dovolání

autor. Mimo ústavních soudců sdílí tento názor také doktor Šuk a doktor Ptáček, soudci Nejvyššího soudu.

Závěrem je již jen třeba, aby si autor odpověděl na otázku, kterou si sám na počátku této kapitoly položil, přičemž odpověď na ni zní ne. Zákonná úprava ve vztahu k dovolání ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi není vyhovující a dle názoru autora by zákonodárce měl ustanovení § 30 odst. 1 ZŘS zrušit úplně či případně jej nahradit ustanovením, které bude připouštět meritorní přezkum ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi v dovolacím řízení.

Takovýto krok by se však dle doktora Šuka neobešel bez dalších zásahů do zákonné úpravy civilního procesu, neboť by nepochybně došlo k zavalení Nejvyššího soudu dovoláními, které by Nejvyšší soud vzhledem ke své kapacitě nebyl schopný vyřizovat. Má-li být přezkum v rámci dovolacího řízení připuštěn³⁰⁴ i ve věcech, v nichž je v současné době vyloučen, je nezbytné, aby se změnila zejména povinnost Nejvyššího soudu odůvodňovat svá rozhodnutí, jimiž bylo dovolání odmítnuto pro nepřipustnost.³⁰⁵ Na tuto skutečnost nutnosti odůvodňování i odmítacích rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo opakovaně upozorňováno na mezinárodní konferenci „*Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*“ pořádané při příležitosti třicetiletého výročí Nejvyššího soudu společně i s jejím vlivem na činnost samotného Nejvyššího soudu. Na toto téma se vyjádřili v rámci konference nejen soudci českého nejvyššího soudu³⁰⁶ a nejvyššího

---

v jiných civilních věcech. Právní úprava je nicméně taková, jaká je („*lex dura sed lex*“). Jako soudce Ústavního soudu nejsem povolán, abych se ke konkrétní věci vyjadřoval, své (obecné) stanovisko však projevit mohu.“ In: SLÁDEČEK, Vladimír. Rodiče a děti a Ústavní soud. In: ŠÍNOVÁ, Renáta; ČIPKOVÁ, Tamara; DOSTALÍK, Petr; DVOŘÁK, Tomáš; ELISCHER, David et al. *Pocta Milaně Hrušákové*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 275. ISBN 978-80-7400-859-7. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwezqlqgeyq&tocid=nnptembsgjpwezqlqgeyq>. [cit. 2024-03-03].

³⁰⁴ Doktor Šuk by podporoval připuštění dovolacího přezkumu v zásadě ve všech věcech, avšak při pečlivé úpravě dovolacího řízení tak, aby takovýto krok nezpůsobil kolaps Nejvyššího soudu. Viz Česká tisková kancelář. Šuk: *Abyste se NS mohl zabývat i rodinným právem, potřebuje snáze odmítat dovolání*. Praha: ČTK, 2024. ISSN 1213-5003. Dostupné z: ČTK, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2493001>. [cit. 2024-03-18].

³⁰⁵ Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem, místopředsedou Nejvyššího soudu ČR. Brno, 13. 3. 2024.

³⁰⁶ SIMON, Pavel. Odůvodnění odmítacích usnesení Nejvyšším soudem: mnoho slov pro nic. In: ALEŠ, Pavel (ed.). *Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*. Brno: Nejvyšší soud, 2024. s. 53-64. ISBN 978-80-908850-0-4.

správního soudu,³⁰⁷ ale např. i předsedkyně nizozemského nejvyššího soudu, Dineke de Groot a předseda finského nejvyššího soudu, Tatu Leppänen.³⁰⁸

Je nepochybné, že takovýto zásah do zákonné úpravy, tj. připuštění přezkumu věcí týkajících se péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi v dovolacím řízení, by měl kromě skutečného sjednocování judikatury i další praktické dopady na takovátoto řízení jako celek. Významný vliv by připuštění dovolání v těchto věcech mohlo mít na délku řízení. Zůstává tak nadále otázkou, zda je vhodné, ba dokonce zda je žádoucí, aby byly rodinné vztahy vystavovány dalšímu řízení, které může celý proces prodloužit i v řádu let.

Zkoumání této i dalších jiných možných zákonných úprav, které by umožnily Nejvyššímu soudu širší a také lepší ochranu práv osob, stejně jako zkoumání jejich případného dopadu na jednotlivé vztahy účastníků řízení, by však samo vydalo na samostatné odborné práce.

---

³⁰⁷ KÜHN, Zdeněk. Nejvyšší soudy na nelehké cestě k prospektivní roli judikatury. In: ALEŠ, Pavel (ed.). *Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*. Brno: Nejvyšší soud, 2024. s. 65-72. ISBN 978-80-908850-0-4.

³⁰⁸ ALEŠ, Pavel (ed.). *Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*. Brno: Nejvyšší soud, 2024. s. 37-52 a 73-80. ISBN 978-80-908850-0-4.

Závěr

Autor se ve své diplomové práci zabýval vlivem nepřípustnosti dovolání v rodinných věcech na rozhodovací praxi obecných soudů a v tomto kontextu také právní úpravou dovolání jako takového. Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda v důsledku nepřípustnosti dovolání ve většině řízení ve věcech rodinných je možné v rozhodovací praxi krajských soudů sledovat určité odlišnosti v jejich rozhodnutích, a také posoudit, jestli je současná právní úprava dovolání ve vztahu k řízením ve věcech rodinných vhodná, či zda by bylo vhodné, aby dostala nějakých změn.

Společně s cílem formuloval autor dvě otázky, na něž se v průběhu práce snažil odpovědět. Otázky zněly: (i) Je možné pozorovat ve způsobu posuzování a rozhodování jednotlivých případů soudy odlišnosti? a (ii) Jaký vliv má na rozhodování obecných soudů judikatura Ústavního soudu jakožto orgánu ochrany ústavnosti?

Jako nástroj, jehož prostřednictvím se autor snažil odpovědět na tyto dvě otázky, si autor zvolil analýzu a komparaci rozhodnutí krajských soudů ve věcech rodinných, konkrétně pak ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.

Za účelem představení institutu dovolání jako takového se v první kapitole práce autor uchýlil nejprve k obecnému zasazení dovolání do civilního procesu, a proto se jako první věnoval principům civilního řízení, které jsou s dovolacím řízením spojené, a následně obecně opravným prostředkům. Dle autora bylo také žádoucí, aby bylo nahlédnuto do historické úpravy dovolání, neboť z ní vyplývá tradice pro užívání tohoto opravného prostředku, ale také jeho proměny a vývoj v průběhu právní a politické evoluce. V neposlední řadě poskytlo přeshraniční srovnání právní úpravy dovolání v civilním procesu srovnání povahy a dostupnosti dovolání jako opravného prostředku v blízkých právních řádech, kterými německý a slovenský jistě jsou.

Druhá kapitola umožnila nahlédnout do postupu okresních soudů, které ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi vedou řízení v prvním stupni. Autor v této kapitole upozornil na specifika tohoto řízení, resp. několika řízení, která jsou často spojována v jedno, a navázal na to podstatou odvolacího řízení, která v těchto věcech vedou krajské soudy. Statistické údaje o rozhodování

okresních a krajských soudů obsažené v této kapitole pak vytvořily představu o tom, jak tyto soudy v daném řízení rozhodují z obecného pohledu.

Odpovědi na obě otázky, které si autor v úvodu položil, je pak možné dovodit z obsahu třetí kapitoly práce. Prostřednictvím analýzy komparačních hledisek v jednotlivých rozhodnutích krajských soudů po jednotlivých částech těchto rozhodnutí, které rozdělil autor do tří podkapitol dle předmětů řízení, zjistil autor, že rozhodovací praxe jednotlivých krajských soudů se žádným zásadním způsobem nerozhází a jsou takřka jednotné. Nepřímo je z obsahu třetí kapitoly také možno dovodit odpověď na druhou předloženou otázku, a sice, že judikatura Ústavního soudu má jednotící účinek vůči rozhodování krajských soudů a obecných soudů celkově ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.

Čtvrtá kapitola pak nejprve vysvětluje postavení Ústavního soudu v rámci celé soudní soustavy, konstatuje jeho hlavní poslání jakožto orgánu ochrany ústavnosti a popisuje základní druhy řízení, které Ústavní soud vede. Při snaze doplnit odpověď na druhou výše vymezenou otázku, kterou si autor položil, provedl autor další analýzu rozhodnutí, tentokrát se jednalo o rozhodnutí Ústavního soudu. Z nich vyplynul sice zdrženlivý postoj Ústavního soudu k přezkumu řízení vedeného u obecných soudů na základě ústavních stížností, avšak na druhé straně autor předložil několik významných rozhodnutí Ústavního soudu, kterými bezpochyby ovlivnil Ústavní soud rozhodování obecných soudů tak, že napomohl jednotnější rozhodovací praxi obecných soudů ve věcech péče o nezletilé, jejich výživy a styku s nimi.

Shrnutí poznatků dosažených v první až čtvrté kapitole zahrnul autor do poslední páté kapitoly, kde si sám vymezil otázku, na kterou prostřednictvím zpracování zjištění z předešlých kapitol odpověděl. K zodpovězení otázky, zda je současná právní úprava (ne)přípustnosti dovolání ve věcech týkajících se péče, výživy a styku s nezletilými vyhovující, předložil autor argumenty, které vyplynuly z jeho analýzy rozhodovací praxe krajských soudů, a konečně se vyjádřil ke svým závěrům, které založil na postoji Ústavního soudu a podpořil je názory odborníků.

Závěrem autor konstatuje, že je přesvědčen, že v této práci dosáhl vymezených cílů, zodpověděl položené otázky a navrhl řešení *de lege ferenda*.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ALEŠ, Pavel (ed.). *Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*. Brno: Nejvyšší soud, 2024. 108 s. ISBN 978-80-908850-0-4.

BARÁKOVÁ, Martina. Stanoviska nejvyšších soudů: efektivní prostředek sjednocování judikatury, nebo přežitek socialistické justice?. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2016, č. 2, s. 245-258. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzwpg4dwobptex3t14zdini&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search#>.

BUREŠ, Jaroslav a DRÁPAL, Ljubomír. *Dovolání podle občanského soudního řádu*. Praha: C.H. Beck, 1994, 132 s. ISBN 80-7049-087-X.

DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav; DLOUHÁ, Eva; DOLEŽÍLEK, Jiří; FIALA, Roman et al. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1956 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

FILIP, Jan; HOLLÄNDER, Pavel; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 929 s. ISBN 978-80-7179-599-5.

FOREJTOVÁ, Monika; BURIÁNOVÁ, Pavla; VNENK, Vladislav; VOSTRÁ, Zuzana; VOKROJOVÁ, Renáta et al. *Judiciální doktríny Ústavního soudu České republiky ve věcech rodinného práva za období 2014-2020*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 180 s. ISBN 978-80-7676-145-2.

GARDNER, Richard A. Denial of the Parental Alienation Syndrome Also Harms Women. *The American Journal of Family Therapy*. 2002, roč. 30, č. 3 s. 191-202. Online. DOI: [10.1080/019261802753577520](https://doi.org/10.1080/019261802753577520).

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, 336 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. 574 s. ISBN 978-80-7380-865-5.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, 784 s. ISBN 80-7178-303-X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9da834d0-0610-11e8-9854-5ef3fc9ae867>.

HÖHNE, Sylva a PALONCYOVÁ, Jana. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. *Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje*, 2021, roč. 63, č. 1, s. 3-21. ISSN 1805-2991. Dostupné z: Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/documents/10180/143550791/13005321q1.pdf/68913281-01f9-45d9-a59b-d6d7f3081c65?version=1.3>.

HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 112 s. ISBN 978-80-7400-463-6.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 2. upravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 384 s. ISBN 80-210-2706-1. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:5779bd80-1ecb-11e7-a77b-001018b5eb5c>.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001, 296 s. ISBN 80-7178-535-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ca4fc5f0-4275-11e4-bf02-5ef3fc9ae867>.

LAVICKÝ, Petr; BODEČKOVÁ, Jana; BREJCHOVÁ, Gabriela; BRIM, Luboš; ČERNÝ, Michal et al. *Občanský zákoník I. Obecná část: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 2292 s. ISBN 978-80-7400-852-8.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír; BAJER, Jan; BALARIN, Jan et al. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání ve znění 2. aktualizace, 2023. Praha: C. H. Beck, 2019, 3352 s. ISBN 978-80-7400-747-7. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrq14zc443cl4zdamjls144dsx3qmy4taoa>.

POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech vztahů mezi rodiči a dětmi (s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-322-6.

STANISLAV, Antonín. *Dovolání s akcentem na ústavněprávní konformitu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 124 s. ISBN 978-80-7598-860-7.

STAVINOHOVÁ, Jaruška; HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 660 s. ISBN 80-210-3271-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:42019680-e232-11e4-995b-5ef3fc9ae867>.

SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 312 s. ISBN 978-80-7400-606-7.

SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 540 s. ISBN 978-80-7400-774-3.

SVOBODA, Karel; TRNĚNÁ, Klára. *Dovolání*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 172 s. ISBN 978-80-7400-685-2.

SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; DOLEŽÍLEK, Jiří; BÍLÝ, Martin et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1840 s. ISBN 978-80-7400-828-3.

SVOBODA, Karel; SMOLÍK, Petr; LEVÝ, Jiří; ŠÍNOVÁ, Renáta; BÍLÝ, Martin et al. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Beckova edice komentované zákony. Praha: C. H. Beck, 2013, 1400 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David; LEVÝ, Jiří; HROMADA, Miroslav et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1132 s. ISBN 978-80-7400-788-0.

ŠÍNOVÁ, Renáta; ČIPKOVÁ, Tamara; DOSTALÍK, Petr; DVOŘÁK, Tomáš; ELISCHER, David et al. *Pocta Milaně Hrušákové*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 275. ISBN 978-80-7400-859-7. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwezqlgeyq&tocid=nnptembsgjpwezqlgeyq>.

ŠÍNOVÁ, Renáta; HAMULÁLOVÁ, Klára; JURÁŠ, Marek; PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana; PULKRÁBEK, Zdeněk et al. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3.

VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských*. Ročník pátý. Praha: Právnické vydavatelství v Praze, společnost s.r.o., 1925. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/4318>.

VLASÁK, Michal. *Dovolání po souhrnné novele občanského soudního řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 9, s. 308-312. ISSN 1210-6410. WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, 688 s. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>.

VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8.

WAGNEROVÁ, Eliška; DOSTÁL, Martin; LANGÁŠEK, Tomáš; POSPÍŠIL, Ivo. *Zákon o Ústavním soudu: Komentář*. Systém ASPI, online. Praha: Wolters Kluwer, 2007. ISBN 978-80-7357-305-8. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/22000/1/2#>.

WALTR, Robert. *Přehled judikatury ve věcech mimořádných opravných prostředků v občanskoprávním řízení*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 276 s. ISBN 978-80-7598-041-0.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2002, 688 s. ISBN 80-7201-345-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:35febda0-7b99-11e8-be68-5ef3fc9bb22f>.

WINTEROVÁ, Alena; MACKOVÁ, Alena; ZOULÍK, František; SMOLÍK, Petr; FRINTA, Ondřej et al. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s. ISBN 978-80-7502-076-2.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. 306 s. ISBN 978-80-7380-822-8.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka; HROMADA, Miroslav; RABAN, Přemysl; SVITÁK, Stanislav; TRIPES, Antonín et al. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, 621 s. ISBN 978-80-7380-714-6.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Dovolací řízení po novele občanského soudního řádu ve světle slovenské, německé a francouzské právní úpravy. *Obchodní právo*. 2013, roč. 22, č. 1, s. 20-34. ISSN 1210-8278.

ZUKAL, Marek. *Opravné prostředky v novém civilním procesu de lege ferenda*. Právník. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., 2018, roč. 157, č. 3, s. 251 – 260. ISSN 0231-6625.

Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:ae3eba13-ed25-46c5-b49c-6cb51068316b?article=uuid:5520d9a3-f29c-4d6c-9ba9-e7fbbed53bd9>.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela; DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA Jiří; ELISCHER David; FRINTA Ondřej et al. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 196 s. ISBN 978-80-7478-937-3.

Právní předpisy

Mezinárodní smlouvy

Úmluva o ochraně lidských práva a základních svobod a Protokol na tuto úmluvu navazující přijaté do českého právního řádu sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

Úmluva o pávech dítěte přijatá do českého právního řádu sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

Ústavní zákony

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákony

Josefínský soudní řád z roku 1781

zákon č. 946/1811 Sb.z.s, obecný zákoník občanský, (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*)

císařský patent č. 208/1854 Ř. z., o soudním řízení v nesporných právních věcech

zákon č. 113/1895 Ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

říšský zákon č. 217/1896 ř. z., o soudní organizaci

zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého

zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného

zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích)

zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

zákon č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Vyhlášky

Vyhláška č. 403/2022 Sb. o zveřejňování soudních rozhodnutí

Zahraniční právní předpisy

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, 2008 (Spolková republika Německo)

zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok (Slovenská republika)

zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok (Slovenská republika)

Zivilprozessordnung, 1950 (Spolková republika Německo)

Důvodové zprávy

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, č. 519/1991 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 30/2000 Dz.

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 296/2017 Dz.

Judikatura

Rozhodnutí Ústavního soudu

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, ve Sbírce zákonů publikován pod č. 403/2002 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, ve Sbírce zákonů publikován pod č. 147/2012 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 85/06

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 129/06

Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 260/17

Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. II. ÚS 3032/20

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. I. ÚS 1768/22

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. III. ÚS 1441/17

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 387/18

Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2024, sp. zn. I. ÚS 3101/23

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2023, sp. zn. IV. 2413/23

Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 3120/22

Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 1427/21

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 650/15

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995, sp. zn. II. ÚS 45/94

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2024, sp. zn. IV. ÚS 2173/23

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. III. ÚS 409/23

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. Dostupné z: ASPI, <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/252687/1/2?rem=I.%20%C3%9AS%202482/13>

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. II. ÚS 671/09

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. II. ÚS 2072/22

Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. I. ÚS 680/23

Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2023, sp. zn. I. ÚS 2981/23

Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. III. ÚS 3515/22

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. IV. ÚS 2884/22

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09

Rozhodnutí Nejvyššího soudu

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 3. 1923, sp. zn. R I 292/23

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 3. 1923, sp. zn. R II 81/23

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 5. 1922 sp. zn. R I 481/22

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2832/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 7. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5012/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 733/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1376/2012

Stanoviska Nejvyššího soudu

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 2016 k zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti, sp. zn. Cpjn 204/2012

Rozhodnutí krajských soudů

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 11. 2015, sp. zn. 10 Co 325/2015, (SR 2/2016 s. 50).

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 14 Co 363/2015

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2022, sp. zn. 100 Co 122/2022

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 3. 2023, sp. zn. 126 Co 16/2023

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2023, sp. zn. 126 Co 47/2023

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2021, sp. zn. 32 Co 31/2021

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2022, sp. zn. 100 Co 122/2022

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 6. 2023, sp. zn. 21 Co 302/2022

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 17 Co 103/2023

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2022, sp. zn. 100 Co 122/2022

Ostatní zdroje

Bundeszentralamt für Steuern. *Merkblatt Kindergeld*. Online. [2024]. Dostupné z: https://www.arbeitsagentur.de/datei/kg2-merkblattkindergeld_ba034475.pdf.

Česká tisková kancelář. *Šuk: Aby se NS mohl zabývat i rodinným právem, potřebuje snáze odmítat dovolání*. Praha: ČTK, 2024. ISSN 1213-5003. Dostupné z: ČTK, <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2493001>.

LAVICKÁ, Petra. *K vybraným otázkám vedlejší intervence (vedlejšího účastenství)*. Online. In: *Advokátní deník*, 2021. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/03/30/k-vybranym-otazkam-vedlejsi-intervence-vedlejsiho-ucastenstvi/>.

Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2018: Výroční statistická zpráva*, 2018, 168 s. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2018_vyrocní_stat_zprava.pdf/7a0eb503-6fd7-4b70-b31f-882398651520.

Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2021: Výroční statistická zpráva*, 2021, s. 74. Dostupné z: Justice.cz, https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936.

Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, 212 s. Dostupné z: Justice.cz https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti*. Online. [2024]. Dostupné z: Justice.cz https://justice.cz/documents/12681/724488/Doporučující_procentuální_rozmezí_v_ýživném.pdf/ffb75f31-9623-41d9-8150-05f7cec0199a.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou výživného dětí*. Online. [2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporucujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>.

Portál justice České republiky. *Přehled soudů*. Online [2024]. Dostupné z: Justice.cz, <https://justice.cz/soudy>.

Rozhovor s JUDr. Lubomírem Ptáčkem, Ph.D., soudcem Nejvyššího soudu ČR. Brno, 13. 3. 2024.

Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem, místopředsedou Nejvyššího soudu ČR. Brno, 13. 3. 2024.

Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem, vedený Vladimírem Krocem pro pořad 20 minut Radiožurnálu ze dne 19. 10. 2022. Český rozhlas, 2022. Dostupné z: ČRo, <https://radiozurnal.rozhlas.cz/pomalu-se-potapime-podfinancovanou-justici-opousti-nejkvalitnejsi-8851518>.

Rozhovor s prof. JUDr. PhDr. Janem Wintrem, Ph.D., ústavním soudcem a vysokoškolským pedagogem. Praha 19. 2. 2024.

ŠKOP, Martin; SMEJKALOVÁ, Terezie; ŠTEPÁNÍKOVÁ Markéta. *Teorie práva – průvodce studiem*. Online. Brno: Katedra právní teorie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2021 - 2022. Dostupné z:

https://is.muni.cz/do/law/stud/el/teorie_prava/pages/02_04_verejne_soukrome.html

Cizojazyčné resumé

This thesis, entitled "Decision-making Practice of Courts in Family Matters", is divided into five chapters. The main objective of this thesis was to determine whether, as a result of the inadmissibility of extraordinary appeal in most family proceedings, certain effects on the manner and uniformity of decision-making of the general courts can be observed in the decision-making practice of the general courts; and in this context to assess whether the current legislation on the inadmissibility of extraordinary appeal is appropriate.

The first chapter of the thesis deals with the legal definition of the institute of extraordinary appeal as a remedy. Firstly, is the extraordinary appeal placed in the system of civil procedural law, and then attention is paid to its historical development from the 18th century to the present day, with an emphasis on developments since 1989. At the end of the chapter, the current form of the institute of extraordinary appeal is compared with the closest foreign legislation.

The second chapter of the thesis focuses on the process of decision-making in family cases at first and second court instance. Of all the types of proceedings in family matters, attention is focused on proceedings in matters of custody of minors, maintenance of minors and contact with minors. This is followed by the presentation of statistical data on the decisions of the courts at first and second instance in family matters.

The third chapter then presents a comparison of the decision-making practice of regional courts in matters of custody of minors, maintenance of minors and contact with minors, which is the core of the thesis and through which the objective of the thesis is fulfilled.

The fourth chapter highlights the important position and activity of the Constitutional Court in deciding family cases as the de facto unifier of the case law of the general courts in these cases. Finally, it again highlights statistical data on the Constitutional Court's decision-making.

The fifth and final chapter of the thesis summarizes the findings, evaluates the current decision-making practice and legal regulation of extraordinary appeal and proposes solutions.

Příloha č. 1

Seznam poskytnutých rozhodnutí krajskými soudy

Městský soud v Praze

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2020, sp. zn. 14 Co 10/2020;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 25 Co 300/2021;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 51 Co 151/2018;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 7. 2019, sp. zn. 29 Co 181/2019;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 54 Co 406, 424/2021;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 35 Co 191/2019;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 11. 2022, sp. zn. 21 Co 220/2022;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 54 Co 32/2019;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 18 Co 319/2020;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. 18Co 325/2017;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 55Co 313/2014;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. 55 Co 345/2020;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 12 Co 266/2018;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2021, sp. zn. 20 Co 325/2019;
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2019, sp. zn. 39 Co 57/2019.

Krajský soud v Českých Budějovicích

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 6 Co 39/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 1. 2021, sp. zn. 5 Co 1248/2020;
Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 5 Co 304/2020;

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 10. 2019, sp. zn. 5 Co 1138/2019;

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 1. 2020, sp. zn. 5 Co 22/2020.

Krajský soud v Hradci Králové

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2021, sp. zn. 25 Co 62/2021;

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. 10. 2023, sp. zn. 26 Co 257/2023;

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. 26 Co 213/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 7. 9. 2023, sp. zn. 23 Co 202/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 22. 3. 2023, sp. zn. 27 Co 48/2023;

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 22 Co 315/2020;

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 25 Co 202/2023.

Krajský soud v Plzni

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. 14 Co 248/2023;

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 276/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 56 Co 79/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 10. 2023, sp. zn. 14 Co 215/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 11. 2023, sp. zn. 11 Co 199/2019;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 61 Co 189/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 56 Co 169/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 18 Co 137/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 18. Co 245/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 56 Co 46/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. 11 Co 191/2020;
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. 11 Co 43/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, sp. zn. 56 Co 108/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 7. 2023, sp. zn. 61 Co 116/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 8. 2023, sp. zn. 18 Co 174/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 9. 2023, sp. zn. 61 Co 198/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. 18 Co 238/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 237/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 9. 2021, sp. zn. 18 Co 175/2021;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. 11 Co 178/2022;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 10. 2023, sp. zn. 19 Co 227/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 9. 2023, sp. zn. 18 Co 210/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 5. 2023, sp. zn. 18 Co 69/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 18 Co 303/2023;
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 2. 2021, sp. zn. 56 Co 30/2021;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 18 Co 151/2021;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 2. 8. 2023, sp. zn. 61 Co 144/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 5. 2023, sp. zn. 11 Co 7/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 9. 2023, sp. zn. 14 Co 176/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 61 Co 136/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. 61 Co 187/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 19. 7. 2023, sp. zn. 56 Co 116/2023;

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 246/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 10. 2023, sp. zn. 56 Co 196/2023;
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 11 Co 151/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2023, sp. zn. 61 Co 207/2023;
Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 56 Co 165/2023;
Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 11 Co 45/2021.

Krajský soud v Praze

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2020, sp. zn. 101 Co 334/2019;
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. 101Co 46/2017;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2018, sp. zn. 100 Co 25/2018;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 101 Co 16/2020;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 4. 2022, sp. zn. 32 Co 60/2022;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 101 Co 85/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2020, sp. zn. 32 Co 189/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 3. 2020, sp. zn. 100 Co 381/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 100 Co 91, 97/2018;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 101 Co 99/2022;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 101 Co 40/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2019, sp. zn. 100 Co 89/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2012, sp. zn. 32 Co 360/2012;
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 101 Co 279/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, sp. zn. 101 Co 235/2018;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 101 Co 69/2019;
Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 100 Co 15/2017;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2018, sp. zn. 32 Co 325/2017;

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13. 9. 2018, sp. zn. 100 Co 211/2018;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 101 Co 278/2019;
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2016, sp. zn. 32 Co 268/2016.

Krajský soud v Ústí nad Labem

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 1. 2022,
sp. zn. 96 Co 245/2021;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. 6. 2022,
sp. zn. 13 Co 106/2022;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 9. 2022,
sp. zn. 13 Co 219/2022;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 3. 2022,
sp. zn. 96 Co 2/2022;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 12. 2021,
sp. zn. 13 Co 215/2021;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne
1. 8. 2022, sp. zn. 36 Co 163/2022;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne
19. 10. 2022, sp. zn. 36 Co 192/2022;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 4. 2022,
sp. zn. 13 Co 320/2021;

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne
30. 8. 2022, sp. zn. 36 Co 137/2022.

Příloha č. 2

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem vydáno rozhodnutí	4139	4396	3981	3425	3375	3291

Tabulka 4 - celkový počet rozhodnutí vydaných Ústavním soudem v příslušných letech

Seznam grafů

Graf 1 ³⁰⁹ - Okresní soudy – svěřování dítěte do péče. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.	44
Graf 2 ³¹⁰ - Okresní soudy – průměrná výše výživného dle osoby. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.	45
Graf 3 ³¹¹ - Okresní soudy – podíl na příjmu povinné osoby. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.	45
Graf 4 ³¹² – Okresní soudy – podíl věcí vyřízených dohodou rodičů. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.	47
Graf 5 ³¹³ - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria předmětu řízení.....	79
Graf 6 ³¹⁴ - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria zákonných ustanovení	80
Graf 7 ³¹⁵ - celkový počet rozhodnutí vydaných Ústavním soudem v příslušných letech	81

---

³⁰⁹ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 73. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

³¹⁰ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 71. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

³¹¹ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 72. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

³¹² Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva*, 2022, s. 75. Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406. [cit. 2024-02-21].

³¹³ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

³¹⁴ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

³¹⁵ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

Seznam tabulek

Tabulka 1 ³¹⁶ - Doporučující tabulka výživného nezletilých dětí, 2022. Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR.	58
Tabulka 2 ³¹⁷ - přehled rozhodování Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria předmětu řízení	78
Tabulka 3 ³¹⁸ - přehled rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech rodinných dle kritéria zákonných ustanovení	80
Tabulka 4 ³¹⁹ - celkový počet rozhodnutí vydaných Ústavním soudem v příslušných letech	113

---

³¹⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou výživného dětí*. s. 5. Online. [2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporuujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>. [cit. 2024-02-27].

³¹⁷ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

³¹⁸ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

³¹⁹ Autor na základě dat získaných prostřednictvím systému NALUS. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. [cit. 2024-03-01].

Seznam příloh

Příloha č. 1.....	108
Příloha č. 2.....	113